

รวมกฎหมาย

นำด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

และคณะกรรมการ รัฐธรรมนูญของไทย

รวมกฎหมาย
ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ
และคณะตุลาการรัฐธรรมนูญของไทย

รวมกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ และคณะตุลาการรัฐธรรมนูญของไทย

ประกอบด้วย

ก. กฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๕๐

๑. ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐
๒. ระเบียบศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยการบริหารจัดการงานคดี พ.ศ. ๒๕๕๕

ข. กฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๔๙

- ข้อกำหนดคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่าด้วยองค์คณะในการพิจารณาพิพากษา วิธีพิจารณา และการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๔๙

ค. กฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

๑. ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๑
๒. ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๑
๓. ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๒
๔. ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๔๔
๕. ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๖

ง. กฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

๑. พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐
๒. พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๓
๓. พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๘
๔. พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๑๒
๕. พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๒๒
๖. พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐

๐๒๒๒๒๒๒๒๒๒๒๒

ก. กฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๕๐

๑. ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย

พ.ศ. ๒๕๕๐

๒. ระเบียบศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยการบริหารจัดการงานคดี

พ.ศ. ๒๕๕๕

ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ

ว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย

พ.ศ. ๒๕๕๐

โดยที่มาตรา ๓๐๐ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กำหนดให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๑ เป็นศาลรัฐธรรมนูญ จึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๐๐ วรรคห้า กำหนดวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัยไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้อกำหนดนี้เรียกว่า “ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐”

ข้อ ๒ ข้อกำหนดนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกข้อกำหนดคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่าด้วยองค์คณะในการพิจารณาพิพากษา วิธีพิจารณา และการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๑

ข้อ ๔ ในข้อกำหนดนี้

“ศาล” หมายความว่า ศาลรัฐธรรมนูญ หรือคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี

“ตุลาการ” หมายความว่า ประธานศาลรัฐธรรมนูญ หรือตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี

“ตุลาการประจำคดี” หมายความว่า ตุลาการซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าของสำนวนเป็นรายคดี

“คดี” หมายความว่า เรื่องที่เสนอต่อศาลเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

“คำร้อง” หมายความว่า คำร้องที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัย

“คู่กรณี” หมายความว่า ผู้ร้องและผู้ถูกร้อง

“ผู้ร้อง” หมายความว่า ผู้มีสิทธิเสนอคดีต่อศาลเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

“ผู้ถูกร้อง” หมายความว่า ผู้ถูกกล่าวหาตามคำร้องของผู้ร้อง

“ผู้เกี่ยวข้อง” หมายความว่า หน่วยงาน คณะบุคคล หรือบุคคลที่มีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องกับคดี

“กระบวนการพิจารณา” หมายความว่า การพิจารณาคดีหรือการกระทำใด ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เกี่ยวกับคดีซึ่งกระทำโดยคู่กรณี หรือโดยศาล หรือตามคำสั่งศาลไม่ว่าการนั้นจะเป็นโดยคู่กรณีฝ่ายหนึ่งกระทำต่อศาล หรือต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือศาลกระทำต่อคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

หรือทุกฝ่าย รวมถึงการส่งคำร้อง การไต่สวน การพิจารณาคดี และการลงมติ ตลอดจนการปฏิบัติ ตามอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย

“การพิจารณาคดี” หมายความว่า การไต่สวน หรือการประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัย

“การไต่สวน” หมายความว่า การตรวจพยานหลักฐาน การนั่งพิจารณา หรือการสืบพยาน

ข้อ ๕ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญรักษาการตามข้อกำหนดนี้ และให้มีอำนาจออกระเบียบ หรือประกาศโดยความเห็นชอบของศาลเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามข้อกำหนดนี้

หมวด ๑

บททั่วไป

ข้อ ๖ วิธีพิจารณาตามที่กำหนดในข้อกำหนดนี้ให้ใช้ระบบไต่สวน

วิธีพิจารณาใดซึ่งข้อกำหนดนี้มีได้กำหนดไว้โดยเฉพาะให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่พอจะใช้บังคับได้และไม่ขัดต่อข้อกำหนดนี้

ข้อ ๗ ระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดนี้หรือตามที่ศาลกำหนด เมื่อศาล เห็นสมควรหรือเมื่อคู่กรณีร้องขอ ศาลมีอำนาจยื่นหรือขยายได้ตามความจำเป็นเพื่อประโยชน์ แห่งความยุติธรรม เว้นแต่รัฐธรรมนูญจะกำหนดระยะเวลาไว้เป็นการเฉพาะ

ข้อ ๘ ศาลมีอำนาจออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจ่าย

(๑) ค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง ค่าที่พัก และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ แก่บุคคลใดที่ศาล เรียกมาให้ถ้อยคำ ให้ความเห็น หรือเบิกความ

(๒) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่เกี่ยวข้องกับการส่งเอกสารหรือการดำเนินการใด เพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาของศาล

ข้อ ๙ แบบพิมพ์ที่ใช้ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาล กำหนดให้ใช้เพื่อการใด มีรูปแบบ ขนาดและข้อความอย่างไร ให้เป็นไปตามท้ายข้อกำหนดนี้

ข้อ ๑๐ ตุลาการอาจถูกคัดค้านได้ในเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) มีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องกับคำร้องที่ขอให้วินิจฉัย

(๒) เป็นหรือเคยเป็นสามีหรือภริยา หรือญาติของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คือ เป็นนุพการีหรือ ผู้สืบสันดานไม่ว่าชั้นใด ๆ หรือเป็นพี่น้องหรือลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงสามชั้น หรือเป็นญาติทาง การสมรสนับได้เพียงสองชั้น

(๓) เคยถูกอ้างเป็นพยาน โดยที่ได้รู้เห็นเหตุการณ์ เว้นแต่เคยมีส่วนร่วมในวิธีพิจารณาตามกระบวนการทางนิติบัญญัติ หรือเคยแสดงความเห็นในฐานะเป็นผู้เชี่ยวชาญมีความรู้เป็นพิเศษ ในปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวข้องกับคำรื้อนั้น

(๔) เป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของกลุ่มฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาก่อน

(๕) เป็นกรรมการกฤษฎีกาหรืออนุญาโตตุลาการซึ่งพิจารณาคำร้องในเรื่องเดียวกันนั้นมาก่อน

(๖) มีคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาที่ตุลาการนั้นเอง สามมี ภริยา หรือญาติ สืบสาโลहितตรงขึ้นไปหรือลงมาของตุลาการนั้นฝ่ายหนึ่ง พินาทกับคู่กรณี สามมี ภริยา หรือญาติสืบสาโลहितตรงขึ้นไปหรือลงมาของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง

ข้อ ๑๑ เมื่อมีเหตุที่จะคัดค้านอย่างใดอย่างหนึ่งตามข้อ ๑๐ เกิดขึ้นแก่ตุลาการคนใด ตุลาการนั้นเองจะแถลงต่อศาลแสดงเหตุที่ตนอาจถูกคัดค้าน แล้วขอลอนตัวออกจากการพิจารณาคดีนั้นก็ได้

ข้อ ๑๒ เมื่อมีเหตุที่ตุลาการอาจถูกคัดค้านได้ตามข้อ ๑๐ คู่กรณีหรือผู้เกี่ยวข้องอาจยกข้อคัดค้านขึ้นอ้างโดยทำเป็นคำร้องคัดค้านยื่นต่อศาลได้ ไม่ว่าในเวลาใด ๆ ก่อนมีคำวินิจฉัยหรือคำสั่งชี้ขาด

เมื่อมีการยื่นคำร้องคัดค้านตามวรรคหนึ่ง ให้ตุลาการซึ่งถูกคัดค้านงดการปฏิบัติหน้าที่ไว้จนกว่าศาลจะได้มีการชี้ขาดในเรื่องที่คัดค้านนั้น

การกระทำใด ๆ ของตุลาการซึ่งถูกคัดค้านที่ได้ดำเนินไปก่อนมีเหตุที่อาจถูกคัดค้านนั้นย่อมสมบูรณ์ไม่เสียไปเพราะเหตุที่ศาลมีคำสั่งยอมรับคำร้องคัดค้าน เว้นแต่ศาลจะกำหนดเป็นอย่างอื่น

ข้อ ๑๓ เมื่อมีการยื่นคำร้องคัดค้านตุลาการคนใด และตุลาการซึ่งถูกคัดค้านไม่ขอลอนตัวออกจากการพิจารณาคดีนั้น ให้ศาลพิจารณาคำร้องคัดค้านและบันทึกคำชี้แจงของตุลาการซึ่งถูกคัดค้าน โดยอาจฟังคำแถลงของคู่กรณีและตุลาการซึ่งถูกคัดค้าน รวมทั้งพยานหลักฐานอื่นตามที่เห็นสมควร แล้วออกคำสั่งยอมรับหรือยกเสียซึ่งคำร้องคัดค้านนั้น คำสั่งดังกล่าวให้เป็นที่สุด

เมื่อศาลต้องพิจารณาตามวรรคหนึ่ง ตุลาการซึ่งถูกคัดค้านจะร่วมพิจารณาหรือออกเสียงลงคะแนนชี้ขาดคำร้องคัดค้านมิได้

การชี้ขาดคำร้องคัดค้านตามวรรคหนึ่งให้ถือตามคะแนนเสียงข้างมาก ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ถือตามคำร้องคัดค้าน

ข้อ ๑๔ ตุลาการจะขอลอนตัวจากการพิจารณาคดีหรือการทำคำวินิจฉัยหรือคำสั่งคดีใดมิได้ เว้นแต่มีเหตุที่อาจถูกคัดค้านตามข้อ ๑๐ เหตุสุดวิสัย เหตุจำเป็นอื่นอันมิอาจก้าวล่วงได้ หรือเหตุอื่นตามที่ศาลเห็นสมควร

ข้อ ๑๕ ในการพิจารณาคดี ให้ศาลมีอำนาจในการรักษาความสงบเรียบร้อยของการพิจารณาคดี การให้บุคคลใดซึ่งฝ่าฝืนออกไปนอกสถานที่พิจารณาและให้กระทำการใด ๆ เพื่อให้การพิจารณาคดีดำเนินไปโดยสงบเรียบร้อย และรวดเร็ว รวมทั้งออกกระเปียบเพิ่มเติมเพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ

ข้อ ๑๖ การรักษาระเบียบและความเรียบร้อยในส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอกที่จะเข้ามาในที่ทำการศาล หรือบริเวณที่ทำการศาล หรือเข้าฟังการไต่สวนของศาล ตลอดจนมารยาทของบุคคล เช่นว่านี้ ให้เป็นไปตามระเบียบของศาล

หมวด ๒

อำนาจศาล

ข้อ ๑๗ ศาลมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดี ดังต่อไปนี้

(๑) คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า มติหรือข้อบังคับในเรื่องใดของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้นจะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามมาตรา ๖๕ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญ

(๒) คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า บุคคลหรือพรรคการเมืองใดกระทำการโดยใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๖๘ ของรัฐธรรมนูญ

(๓) คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ ตามมาตรา ๕๑ ของรัฐธรรมนูญ

(๔) คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยคำร้องอุทธรณ์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่คัดค้านว่า มติของพรรคการเมืองที่ให้ตนพ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองนั้นมีลักษณะเป็นการขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามมาตรา ๑๐๖ (๗) ของรัฐธรรมนูญ

(๕) คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ตามมาตรา ๑๔๑ ของรัฐธรรมนูญ

(๖) คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ หรือร่างพระราชบัญญัติใดที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาเห็นว่า คณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ ตามมาตรา ๑๔๐ และมาตรา ๑๔๕ ของรัฐธรรมนูญ

(๗) คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติใดที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย ตามมาตรา ๑๕๐ ของรัฐธรรมนูญ หรือร่างพระราชบัญญัติใดที่รัฐสภาลงมติยืนยันตามมาตรา ๑๕๑ ของรัฐธรรมนูญ ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัตินั้น ขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายอีกครั้งหนึ่ง มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๑๕๔ ของรัฐธรรมนูญ

(๘) คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า ร่างข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา และร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ที่สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภาแล้วแต่กรณี ให้ความเห็นชอบแล้ว แต่ยังมีได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๑๕๕ ของรัฐธรรมนูญ

(๙) คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่ายของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือคณะกรรมการ มีการเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการมีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย ตามมาตรา ๑๖๘ วรรคเจ็ดของรัฐธรรมนูญ

(๑๐) คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว ตามมาตรา ๑๘๒ ของรัฐธรรมนูญ

(๑๑) คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า การตราพระราชกำหนด ไม่เป็นไปตามมาตรา ๑๘๔ วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๑๘๕ ของรัฐธรรมนูญ

(๑๒) คดีที่ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดว่า หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา หรือมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศ อย่างมีนัยสำคัญ ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ตามมาตรา ๑๕๐ ของรัฐธรรมนูญ

(๑๓) คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง หรือศาลทหาร จะใช้บังคับแก่คดีใด ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๒๑๑ ของรัฐธรรมนูญ

(๑๔) คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ตามคำร้องของบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ตามมาตรา ๒๑๒ ของรัฐธรรมนูญ

(๑๕) คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า กรณีมีความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่มีใช้ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง หรือศาลทหาร ตั้งแต่สององค์กรขึ้นไป ตามมาตรา ๒๑๔ ของรัฐธรรมนูญ

(๑๖) คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า กรรมการการเลือกตั้งตั้งคนใดคนหนึ่ง ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม หรือกระทำการอันต้องห้าม ตามมาตรา ๒๓๓ ของรัฐธรรมนูญ

(๑๗) คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยสั่งยุบพรรคการเมืองที่ถือว่ากระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๘ ของรัฐธรรมนูญ และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมือง ตามมาตรา ๒๓๗ ของรัฐธรรมนูญ

(๑๘) คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ตามคำร้องของผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามมาตรา ๒๔๕ (๑) ของรัฐธรรมนูญ

(๑๙) คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ตามคำร้องของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ของรัฐธรรมนูญ

(๒๐) คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยกรณีที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่บัญญัติให้เป็นอำนาจพิจารณาวินิจฉัยของศาล

หมวด ๓

การยื่น การถอน และการจำหน่ายคำร้อง

ข้อ ๑๘ คำร้องตามข้อ ๑๗ ต้องทำเป็นหนังสือ ใช้ถ้อยคำสุภาพ และอย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

- (๑) ชื่อและที่อยู่ของผู้ร้อง
- (๒) ระบุมาตราของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเหตุในคำร้อง
- (๓) ระบุเรื่องอันเป็นเหตุให้ต้องใช้สิทธิ พร้อมทั้งข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง
- (๔) คำขอที่ระบุความประสงค์จะให้ศาลดำเนินการอย่างไรพร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุนโดยชัดเจน
- (๕) ลงลายมือชื่อผู้ร้อง แต่ในกรณีที่เป็นการทำและยื่นหรือส่งคำร้องแทนผู้อื่น ต้องแนบ

ใบมอบฉันทะให้ทำการดังกล่าวมาด้วย

คำร้องที่มีได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามความในวรรคหนึ่ง ศาลหรือตุลาการประจำคดีอาจมีคำสั่งให้ปฏิบัติให้ถูกต้องภายในเวลาที่กำหนด ถ้ามิได้ปฏิบัติก็ให้ศาลมีคำสั่งไม่รับคำร้องนั้น

การจัดทำ การยื่น และรายละเอียดของคำร้อง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ศาลกำหนด

ข้อ ๑๙ ให้นำความในข้อ ๑๘ มาใช้บังคับแก่คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาโดยอนุโลม

ข้อ ๒๐ การยื่นคำร้องต่อศาลตามข้อ ๑๗ ให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ข้อกำหนดนี้ และกฎหมายอื่นที่บัญญัติให้เป็นอำนาจพิจารณาวินิจฉัยของศาล

การยื่นคำร้องตามข้อ ๑๗ (๕) ให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ยื่นคำร้องพร้อมเอกสารประกอบตามที่ศาลกำหนด

การยื่นคำร้องตามข้อ ๑๗ (๑๓) ให้ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง หรือศาลทหาร ที่จะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดี ส่งความเห็นหรือคำโต้แย้งของกลุ่มความพร้อมด้วยเหตุผลไปยังสำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานศาลปกครอง หรือกรมพระธรรมนูญ แล้วแต่กรณี เพื่อส่งให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย

ข้อ ๒๑ บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้

การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ตามมาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ของรัฐธรรมนูญ

ข้อ ๒๒ การยื่นคำร้องของบุคคลตามข้อ ๒๑ นอกจากต้องดำเนินการตามข้อ ๑๘ แล้ว ให้ระบุนเหตุที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้วด้วย

ข้อ ๒๓ คำร้องที่ได้ยื่นต่อศาล ก่อนที่ศาลมีคำวินิจฉัยหรือมีคำสั่ง ถ้าผู้ร้องตาย หรือมีการขอลอนคำร้อง หรือศาลเห็นว่าไม่เป็นประโยชน์แก่คดี ศาลอาจพิจารณาสั่งจำหน่ายคำร้องนั้นก็ได้

กรณีที่ผู้ร้องไม่ดำเนินกระบวนการพิจารณาตามคำสั่งศาลหรือตุลาการประจำคดีภายในเวลาที่กำหนดโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ถือว่าเป็นการทิ้งคำร้อง และศาลอาจพิจารณาสั่งจำหน่ายคำร้องนั้นก็ได้

หมวด ๔

องค์คณะและวิธีพิจารณา

ข้อ ๒๔ องค์คณะของศาลในการพิจารณาคดีและการทำคำวินิจฉัย ต้องประกอบด้วยตุลาการไม่น้อยกว่าห้าคน

ตุลาการซึ่งไม่ได้ร่วมในการพิจารณาคดีใด ย่อมไม่มีอำนาจในการทำคำวินิจฉัยคดีนั้น

คำวินิจฉัยของศาลให้ถือเสียงข้างมาก เว้นแต่มีบัญญัติเป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญ

ข้อ ๒๕ กรณีมีคำร้องขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยเรื่องใด ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญแต่งตั้งตุลาการไม่น้อยกว่าสามคน เป็นตุลาการประจำคดี เว้นแต่กรณีตามข้อ ๑๗ (๕) และ (๘) หรือกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ประธานศาลรัฐธรรมนูญอาจไม่แต่งตั้งตุลาการประจำคดีก็ได้

ในกรณีที่ไม่มีประธานศาลรัฐธรรมนูญ หรือประธานศาลรัฐธรรมนูญไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ศาลมอบหมายตุลาการคนใดคนหนึ่งทำหน้าที่แต่งตั้งตุลาการประจำคดีแทน

ให้ตุลาการประจำคดีตามวรรคหนึ่งเป็นเจ้าของสำนวน มีอำนาจพิจารณารับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามข้อ ๒๗ และออกคำสั่งใด ๆ ซึ่งมีใช่เป็นไปในทางวินิจฉัยชี้ขาดคดีคำสั่งของตุลาการประจำคดีให้ถือเสียงข้างมาก

ข้อ ๒๖ กรณีมีคำร้องขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยตามข้อ ๑๗ (๕) หรือ (๕) หรือกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนตามที่ศาลเห็นสมควร และศาลไม่ได้แต่งตั้งตุลาการประจำคดีไว้ ให้ศาลตรวจและมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยภายในสามวันนับแต่วันที่รับคำร้อง

ข้อ ๒๗ ให้ตุลาการประจำคดีตามข้อ ๒๕ มีอำนาจตรวจและมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับแต่งตั้ง

กรณีตุลาการประจำคดีมีความเห็นควรสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย ให้เสนอศาลพิจารณภายในเจ็ดวันนับแต่วันมีความเห็น หากศาลเห็นพ้องด้วยให้จัดทำเป็นคำสั่งของศาล

หากศาลไม่เห็นพ้องด้วยกับความเห็นของตุลาการประจำคดีตามวรรคสอง ให้ดำเนินการตามความเห็นของศาล

ข้อ ๒๘ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลหรือตุลาการประจำคดี แล้วแต่กรณี อาจมีคำสั่งให้คู่กรณีที่ดำเนินกระบวนการพิจารณาไม่ถูกต้อง ดำเนินกระบวนการพิจารณาให้ถูกต้องได้ภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่เห็นสมควร

ข้อ ๒๙ เมื่อศาลหรือตุลาการประจำคดี แล้วแต่กรณี มีคำสั่งรับคำร้องที่มีคู่กรณีไว้พิจารณาวินิจฉัย ให้ส่งสำเนาคำร้องแก่ผู้ถูกร้อง หรือมีคำสั่งแจ้งผู้ถูกร้องมารับสำเนาคำร้องภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด

เมื่อผู้ถูกร้องได้รับสำเนาคำร้อง ให้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในสิบห้าวันนับแต่วันรับสำเนาคำร้อง หรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด

กรณีผู้ถูกร้องไม่ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในสิบห้าวันนับแต่วันรับสำเนาคำร้อง หรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด หรือไม่มารับสำเนาคำร้องภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป

ข้อ ๓๐ ผู้ร้องจะแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง หรือผู้ถูกร้องจะแก้ไขเพิ่มเติมคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา จะกระทำได้อีกเมื่อได้รับอนุญาตจากศาลและต้องเป็นสาระสำคัญอันควรแก่การแก้ไขเพิ่มเติมและเกี่ยวข้องกับเรื่องเดิม โดยให้ทำเป็นคำร้องขอยื่นต่อศาล

ข้อ ๓๑ การส่งคำร้อง ประกาศ หรือเอกสารอื่นใด ให้ส่งแก่คู่กรณีหรือผู้เกี่ยวข้อง ณ ภูมิลำเนา หรือถิ่นที่อยู่ปกติ หรือสถานที่ติดต่อแห่งใดแห่งหนึ่งตามที่คู่กรณีหรือผู้เกี่ยวข้องได้แจ้งไว้

ในกรณีไม่อาจดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ศาลหรือตุลาการประจำคดี แล้วแต่กรณี มีอำนาจสั่งให้นำเอกสารดังกล่าว ปิดไว้ ณ ที่ทำการศาล หรือสถานที่ตามวรรคหนึ่ง หรือให้ประกาศโดยวิธีอื่นใด

ตามที่ศาลหรือตุลาการประจำคดีเห็นสมควร และการปิดหรือการประกาศดังกล่าว ให้ถือว่าได้มีการส่งเอกสารโดยชอบแล้วนับแต่วันปิดหรือประกาศ

ข้อ ๓๒ ในการพิจารณาคดีของศาล หากศาลเห็นว่าคดีใดมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ ศาลอาจประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัยโดยไม่ทำการไต่สวนก็ได้

การไต่สวนของศาล ให้กระทำโดยเปิดเผย เว้นแต่เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควร เพื่อรักษาความเรียบร้อยในบริเวณที่ทำการศาล หรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ศาลมีอำนาจกำหนดบุคคลที่มีสิทธิอยู่ในห้องพิจารณาได้

เมื่อศาลประกาศกำหนดวันนัดไต่สวนครั้งแรก ให้ส่งสำเนาประกาศแก่คู่กรณี ไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนวันนัด ส่วนกำหนดวันนัดไต่สวนครั้งต่อไป ให้เป็นไปตามที่ศาลกำหนด

ประกาศตามวรรคสาม ให้ปิดประกาศไว้ ณ ที่ทำการศาล

ข้อ ๓๓ คู่กรณีจะอ้างตนเอง บุคคลและหลักฐานอื่นเป็นพยานได้ตามที่ศาลเห็นสมควร และมีสิทธิขอตรวจพยานหลักฐานและคัดสำเนาพยานหลักฐานของตนเองหรือของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งนั้น ณ ที่ทำการศาลในเวลาทำการได้ตามที่ศาลกำหนด

การอ้างพยานหลักฐานตามวรรคหนึ่ง ให้คู่กรณียื่นบัญชีระบุพยานพร้อมแสดงเหตุผลความจำเป็นในการอ้างพยานหลักฐาน และวิธีการได้มาซึ่งพยานหลักฐานดังกล่าว

คู่กรณีอาจยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมพร้อมแสดงเหตุผลความจำเป็นได้ตามที่ศาลเห็นสมควร พยานหลักฐานใดที่คู่กรณีไม่ได้ยื่นบัญชีระบุพยานไว้ คู่กรณีไม่อาจนำเข้าสู่การพิจารณาคดีได้ เว้นแต่ศาลจะอนุญาตเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

ข้อ ๓๔ เพื่อให้การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม ศาลอาจกำหนดให้มีการตรวจพยานหลักฐานก่อนก็ได้ และให้แจ้งคู่กรณีทราบล่วงหน้า ไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนวันนัดตรวจพยานหลักฐาน

ก่อนวันนัดตรวจพยานหลักฐานตามวรรคหนึ่ง ไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ให้คู่กรณียื่นบัญชีระบุพยานตามข้อ ๓๓ วรรคสอง ต่อศาลพร้อมสำเนางานพยานเพียงพอตามที่ศาลกำหนด และหากคู่กรณียื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมต้องกระทำก่อนการตรวจพยานหลักฐานเสร็จสิ้น

การยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติม เมื่อล่วงพ้นระยะเวลาตามวรรคสองจะกระทำได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาล โดยผู้ขอต้องแสดงเหตุอันสมควรว่าไม่สามารถทราบถึงพยานหลักฐานนั้นหรือเป็นกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

ข้อ ๓๕ ในวันนัดตรวจพยานหลักฐาน ให้คู่กรณีนำพยานหลักฐานทั้งหมดยื่นต่อศาล เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายมีโอกาสตรวจสอบพยานหลักฐานดังกล่าว หากฝ่ายใดไม่อาจยื่นพยานหลักฐานที่อยู่ในความครอบครองของตนต่อศาลในวันนัดตรวจพยานหลักฐานได้ อันเนื่องจากสภาพและความจำเป็นแห่งพยานหลักฐานนั้น ศาลอาจมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

ในวันนัดตรวจพยานหลักฐานตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลหรือตุลาการประจำคดีหรือตุลาการคนใดคนหนึ่งที่ได้รับมอบหมายสอบถามคู่กรณีถึงความเกี่ยวข้องกับประเด็นและความจำเป็นที่ต้องสืบพยานหลักฐานที่อ้างอิงตลอดจนการยอมรับพยานหลักฐานของอีกฝ่ายหนึ่งแล้วจดบันทึกรายงานการพิจารณาคดีไว้ เมื่อเสร็จแล้วให้ศาลกำหนดวันนัดสืบพยาน และแจ้งให้คู่กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

ข้อ ๓๖ การไต่สวนของศาลให้คู่กรณีซักถามเฉพาะประเด็นที่ศาลกำหนดและให้มีการสืบพยานหลักฐานที่คู่กรณีไม่รับกัน

ถ้าคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มาศาลในวันไต่สวน ให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป

ข้อ ๓๗ ในการไต่สวนของศาล หากศาลเห็นว่าคดีไม่มีข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ ศาลจะงดการไต่สวนก็ได้

ข้อ ๓๘ การไต่สวนพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญ ให้ศาลกำหนดและกระทำเท่าที่จำเป็น

การไต่สวนพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญ ให้ศาลสอบถามพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญเอง ก่อนทำการไต่สวนให้ศาลแจ้งให้พยานทราบถึงประเด็นและข้อเท็จจริงที่จะทำการไต่สวนแล้วให้พยานเบิกความในข้อนั้น โดยวิธีแถลงด้วยตนเองหรือตอบคำถามของศาล

เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลอาจอนุญาตให้คู่กรณีซักถามพยานเพิ่มเติมตามประเด็นและข้อเท็จจริงที่ศาลกำหนดไว้ก็ได้ โดยให้ฝ่ายที่อ้างพยานเป็นผู้ซักถามก่อน

ข้อ ๓๙ ศาลอาจอนุญาตให้สืบพยานที่อยู่นอกที่ทำการศาลตามที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายร้องขอโดยระบบการประชุมทางวิดีโอได้ โดยให้ฝ่ายที่ร้องขอเป็นผู้ดำเนินการเพื่อจัดให้มีระบบดังกล่าวและเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการนี้ทั้งหมด

การสืบพยานตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่ากระทำในห้องพิจารณาของศาล

ข้อ ๔๐ ในกรณีที่ศาลเห็นสมควร หรือในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายที่อ้างพยานนั้นร้องขอและศาลอนุญาต ศาลอาจกำหนดให้พยานบุคคลที่ต้องมาเบิกความ เสนอบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือ

ความเห็นล่วงหน้าต่อศาล ตามประเด็นที่ศาลกำหนดหรือที่คู่กรณีฝ่ายที่ร้องขอกำหนดและศาลอนุญาต โดยให้ส่งต้นฉบับบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าต่อศาล และสำเนาแก่คู่กรณีฝ่ายอื่นทราบก่อนวันนัดสืบพยานบุคคลนั้นไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

คู่กรณีที่ติดใจคัดค้านข้อเท็จจริงในบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าดังกล่าวในประเด็นใด ให้ทำคำคัดค้านเป็นหนังสือยื่นต่อศาลก่อนวันนัดสืบพยานบุคคลนั้นไม่น้อยกว่าสามวัน มิฉะนั้น ให้ถือว่าไม่ติดใจคัดค้าน

ในวันนัดสืบพยาน ให้พยานรับรองบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าแล้วตอบข้อซักถามเพิ่มเติมของศาลและคู่กรณีฝ่ายอื่นตามประเด็นที่เสนอต่อศาลตามความในวรรคสองและศาลอนุญาต หากพยานไม่มาศาล หรือมาศาล แต่ไม่ยอมตอบข้อซักถาม ให้ศาลปฏิเสธที่จะรับฟังบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าของพยานบุคคลนั้นเป็นพยานหลักฐานในคดี เว้นแต่มีพยานหลักฐานอื่นประกอบและศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลจะรับฟังบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าของพยานบุคคลนั้นประกอบพยานหลักฐานอื่นนั้นก็ได้

พยานบุคคลใดยื่นบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าตามวรรคหนึ่งต่อศาลแล้ว จะขอถอนบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้านั้นมิได้ และเมื่อพยานรับรองบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าแล้ว ให้ถือว่าบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้านั้นเป็นส่วนหนึ่งของคำเบิกความของพยาน

ข้อ ๔๑ ในกรณีที่ศาลเห็นสมควร หรือในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายที่อ้างพยานนั้นร้องขอและศาลอนุญาต ศาลอาจกำหนดให้พยานบุคคลใดเสนอบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นต่อศาลตามประเด็นที่ศาลกำหนด แทนการมาเบิกความโดยพยานไม่ต้องมาศาลภายในเจ็ดวันนับแต่วันทราบคำสั่งศาลก็ได้

ให้ศาลส่งสำเนาบันทึกคำพยานตามวรรคหนึ่งให้คู่กรณีทราบหรือมีคำสั่งแจ้งให้คู่กรณีมารับสำเนาบันทึกคำพยานภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด และหากคู่กรณีติดใจคัดค้านข้อเท็จจริงในบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นดังกล่าวในประเด็นใด ให้ทำคำคัดค้านเป็นหนังสือยื่นต่อศาลภายในสามวันนับแต่วันได้รับสำเนาบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นนั้น มิฉะนั้น ให้ถือว่าไม่ติดใจคัดค้าน

ศาลอาจนัดให้พยานมาศาลเพื่อตอบข้อซักถามเพิ่มเติมของศาล หรือของคู่กรณี ตามประเด็นที่เสนอต่อศาลตามความในวรรคสองและศาลอนุญาต ในกรณีเช่นนี้ ถ้าพยานบุคคลนั้นไม่มาศาล หรือมาศาล แต่ไม่ยอมตอบข้อซักถาม ให้ศาลปฏิเสธที่จะรับฟังบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของพยานบุคคลนั้นเป็นพยานหลักฐานในคดี เว้นแต่มีพยานหลักฐานอื่นประกอบและศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลจะรับฟังบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของพยานบุคคลนั้นประกอบพยานหลักฐานอื่นนั้นก็ได้

ข้อ ๔๒ ระหว่างการไต่สวนของศาลให้ศาลบันทึกรายงานการพิจารณาคดีรวมไว้ในสำนวน และจัดให้คู่กรณีลงมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

การบันทึกคำเบิกความของพยานในการไต่สวน ให้บันทึกการพิจารณาโดยใช้เครื่องบันทึกเสียงและเครื่องบันทึกภาพและเสียง หรือวิธีการอื่นตามที่ศาลกำหนด

ข้อ ๔๓ กรณีที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายร้องขอให้มีการแถลงการณ์เปิดคดีหรือปิดคดี ก็ให้กระทำได้ตามที่ศาลเห็นสมควร

การแถลงการณ์เปิดคดีหรือปิดคดีของคู่กรณีต้องทำเป็นหนังสือ เว้นแต่ศาลเห็นสมควรให้กระทำด้วยวาจา

การแถลงการณ์เปิดคดีหรือปิดคดีด้วยวาจา ให้ผู้ร้องเป็นผู้แถลงก่อนและให้ผู้ถูกร้องแถลงในลำดับถัดไป

การแถลงการณ์เปิดคดีหรือปิดคดีด้วยวาจาของแต่ละฝ่าย ศาลจะซักถามข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจากผู้แถลงในระหว่างการแถลง หรือภายหลังการแถลงก็ได้

การแถลงการณ์เปิดคดีหรือปิดคดีด้วยวาจาตามวรรคสามและวรรคสี่ ให้นำความในข้อ ๔๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๔๔ ในการประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัย คู่กรณี พยาน หรือผู้เกี่ยวข้อง จะให้ข้อเท็จจริงหรือความเห็นแล้วแต่กรณีเป็นหนังสือก็ได้ โดยต้องได้รับอนุญาตจากศาล

ข้อ ๔๕ ศาลมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้พนักงานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการใดเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาได้

ศาลมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามข้อกำหนดนี้ให้ตุลาการเป็นเจ้าพนักงานในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา

ข้อ ๔๖ ศาลอาจสั่งงดการสืบพยานหลักฐานใด ๆ ที่เห็นว่าไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่พิจารณา วินิจฉัย หรือไม่มีความจำเป็นแก่การพิจารณาวินิจฉัย หรือจะทำให้คดีล่าช้าโดยไม่สมควร

ข้อ ๔๗ ในกรณีที่ศาลเห็นสมควร หรือโดยคู่กรณีร้องขอ ศาลอาจสั่งให้มีการนำสืบพยานหลักฐาน ตรวจสอบบันทึก เอกสาร วัตถุ หรือสถานที่ ไม่ว่าจะกระทำในเวลาใด ภายในหรือภายนอกที่ทำการศาลก็ได้

ข้อ ๔๘ ศาลมีอำนาจในอันที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาและวินิจฉัยว่าพยานหลักฐานใด ๆ ที่ได้มา หรือมีอยู่ หรือที่คู่กรณีนำมาสืบนั้น เกี่ยวกับประเด็นและเป็นอันเพียงพอให้ฟังเป็นยุติได้หรือไม่

ข้อ ๔๙ การพิจารณาคดีของศาลให้กระทำด้วยความรวดเร็ว เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัย เหตุจำเป็นอันอื่นอันมิอาจก้าวล่วงได้ หรือเหตุอื่นตามที่ศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลจะสั่งเลื่อนการพิจารณาคดีออกไปก็ได้

ข้อ ๕๐ การพิจารณาวินิจฉัยของศาลให้วินิจฉัยทุกประเด็นที่ศาลกำหนด โดยตุลาการที่เป็นองค์คณะทุกคนจะงดออกเสียงในประเด็นใดประเด็นหนึ่งตามที่ศาลกำหนดมิได้

ข้อ ๕๑ ให้ศาลเป็นผู้บันทึกรายงานการพิจารณาคดี

ข้อ ๕๒ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญหรือตุลาการผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้ลงลายมือชื่อในคำสั่ง ประกาศ หรือหนังสืออื่นใดของศาล

หมวด ๕

การทำคำวินิจฉัยหรือคำสั่ง

ข้อ ๕๓ คำวินิจฉัยของศาลอย่างน้อยต้องประกอบด้วยความเป็นมาหรือคำกล่าวหา สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง

คำวินิจฉัยของศาลต้องลงลายมือชื่อของตุลาการที่วินิจฉัย ถ้าตุลาการคนใดมีเหตุจำเป็นไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ ให้องค์คณะนั้นมอบหมายให้ตุลาการคนใดคนหนึ่งที่เป็นองค์คณะจัดแจ้งเหตุดังกล่าวแล้วกลั้ตรวมไว้กับคำวินิจฉัย

ข้อ ๕๔ ตุลาการซึ่งเป็นองค์คณะทุกคนจะต้องทำความเข้าใจในการวินิจฉัยในส่วนของตนเป็นหนังสือ พร้อมแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุมก่อนการลงมติ เมื่อการลงมติเสร็จสิ้น ให้ตุลาการซึ่งเป็นองค์คณะจัดทำคำวินิจฉัยของศาล

การทำคำวินิจฉัยของศาลตามวรรคหนึ่ง องค์คณะอาจมอบหมายให้ตุลาการคนใดคนหนึ่งเป็นผู้จัดทำคำวินิจฉัยตามมติของศาลก็ได้

คำวินิจฉัยของศาลและความเห็นในการวินิจฉัยของตุลาการที่เป็นองค์คณะทุกคน ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ข้อ ๕๕ คำวินิจฉัยของศาลให้เป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาลอื่น และองค์กรอื่นของรัฐ

คำวินิจฉัยของศาลให้มีผลในวันอ่าน

ในกรณีที่ศาลมีคำวินิจฉัยคำร้องที่มีคู่กรณี ถ้าคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย แล้วแต่กรณีทราบนัดโดยชอบแล้วไม่มา ให้ศาลบันทึกไว้และให้ถือว่าคำวินิจฉัยนั้นได้อ่านโดยชอบแล้ว

ในกรณีที่ศาลมีคำวินิจฉัยคำร้องที่ไม่มีคู่กรณี ให้ศาลแจ้งคำวินิจฉัยของศาลแก่ผู้ร้องและให้ถือว่าวันที่ศาลลงมติซึ่งเป็นวันที่ปรากฏในคำวินิจฉัยเป็นวันอ่าน

ในกรณีที่ศาลมีคำวินิจฉัยคำร้องตามข้อ ๑๗ (๑๑) ว่า ไม่เป็นไปตามมาตรา ๑๘๔ วรรคหนึ่ง หรือวรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ หรือข้อ ๑๗ (๑๓) (๑๔) (๑๕) หรือ (๑๕) ว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจัดทำประกาศผลแห่งคำวินิจฉัยของศาลส่งไปประกาศในราชกิจจานุเบกษาโดยเร็ว

การแจ้งให้มาฟังและการอ่านคำวินิจฉัยของศาลตามวรรคสามและการแจ้งตามวรรคสี่ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ศาลกำหนด

ข้อ ๕๖ คำสั่งจำหน่ายคำร้องตามข้อ ๒๓ และคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามข้อ ๒๗ วรรคสอง ต้องประกอบด้วยความเป็นมาโดยย่อของคำร้อง ความเห็นประกอบและบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง

ให้นำความในข้อ ๕๔ วรรคสอง มาใช้บังคับในการทำคำสั่งโดยอนุโลม เมื่อจัดทำคำสั่งเสร็จแล้ว ให้แจ้งคู่กรณีทราบ พร้อมปิดประกาศไว้ ณ ที่ทำการศาลไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน

ข้อ ๕๗ ในกรณีที่คำวินิจฉัยหรือคำสั่งของศาลมีข้อผิดพลาดหรือผิดหลง เมื่อศาลเห็นเอง หรือเมื่อคู่กรณีร้องขอและศาลเห็นสมควร ศาลจะมีคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมข้อผิดพลาด หรือผิดหลงเช่นว่านั้น ให้ถูกต้องก็ได้

การทำคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมตามวรรคหนึ่ง จะต้องไม่เป็นการกลับหรือแก้ผลในคำวินิจฉัยหรือคำสั่งเดิม เมื่อได้ทำคำสั่งเช่นว่านั้นแล้ว ให้แจ้งผู้ร้องหรือคู่กรณีแล้วแต่กรณีได้รับทราบ และให้นำความข้อ ๕๔ วรรคสองและวรรคสามมาใช้บังคับโดยอนุโลม

หลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการทำคำสั่งตามข้อนี้ ให้เป็นไปตามที่ศาลกำหนด

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๕๘ บรรดาคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๕ วรรคสี่ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ ให้ศาลดำเนินการต่อไป

ข้อกำหนดนี้ไม่ใช้บังคับแก่คดีที่ได้ยื่นคำร้องไว้ก่อนวันที่ข้อกำหนดนี้ใช้บังคับ และให้ใช้ข้อกำหนดคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่าด้วยองค์คณะในการพิจารณาพิพากษา วิธีพิจารณา และการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๔๕ ที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่ยื่นคำร้องนั้นบังคับต่อไป เว้นแต่ศาลจะเห็นสมควรกำหนดเป็นอย่างอื่น

ประกาศ ณ วันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๐

วิรัช ลิ้มวิชัย

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

แบบพิมพ์ของศาล

ข้อ ๑ แบบพิมพ์ของศาลมีดังนี้

- (๑) คำร้องให้พิจารณาวินิจฉัย
- (๒) คำร้องให้พิจารณาวินิจฉัยตามข้อ ๒๒
- (๓) คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา
- (๔) คำร้องทั่วไป
- (๕) คำชี้แจง
- (๖) บันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็น
- (๗) คำคัดค้าน
- (๘) คำแถลงการณ์เปิดคดี
- (๙) คำแถลงการณ์ปิดคดี
- (๑๐) ใบมอบฉันทะ
- (๑๑) บัญชีระบุพยานบุคคล
- (๑๒) บัญชีระบุพยานเอกสาร
- (๑๓) บัญชีระบุพยานวัตถุ
- (๑๔) หนังสือให้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา
- (๑๕) หนังสือแจ้งผู้ถูกร้องให้มารับสำเนาคำร้อง
- (๑๖) หนังสือแจ้งคู่กรณี
- (๑๗) หนังสือเรียกเอกสาร หลักฐาน หรือบุคคล
- (๑๘) ประกาศศาลรัฐธรรมนูญ
- (๑๙) บันทึกคำเบิกความพยาน
- (๒๐) บันทึกคำแถลงการณ์เปิด/ปิดคดีด้วยวาจา
- (๒๑) รายงานการพิจารณาคดี
- (๒๒) คำตั้งศาลรัฐธรรมนูญ
- (๒๓) คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ
- (๒๔) บันทึกการอ่านคำวินิจฉัย

แบบพิมพ์ตามท้ายข้อกำหนดนี้ ให้ใช้กระดาษพิมพ์ขนาด เอ ๔

ข้อ ๒ ผู้ร้อง ผู้ถูกร้อง ผู้เกี่ยวข้อง หรือบุคคลอื่นที่ประสงค์จะยื่นเอกสารต่อศาล ให้จัดทำตามแบบพิมพ์ตามข้อ ๑ (๑) ถึง ข้อ ๑ (๑๓) แล้วแต่กรณี ผู้ยื่นสามารถจัดทำแบบพิมพ์ขึ้นเองได้โดยจัดทำต้นฉบับพร้อมสำเนารวมจำนวนเก้าชุด

ข้อ ๓ แบบพิมพ์ตามข้อ ๑ (๑๔) ถึง ข้อ ๑ (๒๔) เป็นแบบพิมพ์สำหรับศาลใช้

(๑)

คำร้องให้พิจารณาวินิจฉัย

เรื่องพิจารณาที่...../.....

ศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ระหว่าง {

ผู้ร้อง

ผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....

ข้าพเจ้า.....ผู้ร้อง

สัญชาติ.....ตำแหน่งหรืออาชีพ.....

เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....อายุ.....ปี

อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....

ตรอก/ซอย.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....

ขอยื่นคำร้องโดยอาศัยอำนาจตาม.....มาตรา.....

โดยมีข้อเท็จจริงและคำขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ดังต่อไปนี้

ข้อเท็จจริง

ข้อ ๑.....

(ใบต่อ)

A series of horizontal dashed lines for writing, consisting of 25 lines.

(๒)

คำร้องให้พิจารณาวินิจฉัยตามข้อ ๒๒

เรื่องพิจารณาที่...../.....

ศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ระหว่าง {ผู้ร้อง
.....ผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....

ข้าพเจ้า.....ผู้ร้อง
สัญชาติ.....ตำแหน่งหรืออาชีพ.....
เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....อายุ.....ปี
อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....
ตรอก/ซอย.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....
จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....
ขอขึ้นคำร้องโดยอาศัยอำนาจตาม.....มาตรา.....

โดยมีข้อเท็จจริงและคำขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ดังต่อไปนี้

ข้อเท็จจริง

ข้อ ๑ (ระบุเรื่องอันเป็นเหตุซึ่งถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ พร้อมทั้ง
ข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง).....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

(๓)

คำชี้แจงแก่ข้อกล่าวหา

เรื่องพิจารณาที่...../.....

ศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ระหว่าง {ผู้ร้อง
.....ผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....

ข้าพเจ้า.....ผู้ถูกร้อง

สัญชาติ.....ตำแหน่งหรืออาชีพ.....

เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....อายุ.....ปี

อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....

ตรอก/ซอย.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....

ข้าพเจ้าได้ทราบคำร้องให้พิจารณาวินิจฉัยของผู้ร้อง โดยตลอดแล้ว ขอชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา
มีข้อความตามที่กล่าวต่อไปนี้

ข้อ ๑.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

(ใบต่อ)

A series of horizontal dashed lines for writing, consisting of 25 lines.

(ต่อไป)

A series of horizontal dashed lines for writing.

(ใบต่อ)

A series of horizontal dashed lines for writing, consisting of 25 lines.

(๖)

บันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็น

เรื่องพิจารณาที่...../.....

ศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ระหว่าง {

.....ผู้ร้อง

.....ผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....

๑. ข้าพเจ้าชื่อ.....นามสกุล.....

๒. เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....อายุ.....ปี

๓. ตำแหน่งหรืออาชีพ.....

สถานที่ติดต่อ.....

๔. อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....

ตรอก/ซอย.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....

เกี่ยวข้องกับเรื่องพิจารณา เป็น.....

ข้าพเจ้าขอให้ถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นตามที่ศาลรัฐธรรมนูญกำหนด ดังนี้

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

(ใบต่อ)

A series of horizontal dashed lines for writing, consisting of 25 lines.

(๑)
คำคัดค้าน

เรื่องพิจารณาที่...../.....

ศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ระหว่าง {ผู้ร้อง
.....ผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....

๑. ข้าพเจ้าชื่อ.....นามสกุล.....
๒. เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....อายุ.....ปี
๓. ตำแหน่งหรืออาชีพ.....
สถานที่ติดต่อ.....
๔. อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....
ตรอก/ซอย.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....
จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....

เกี่ยวข้องกับเรื่องพิจารณา เป็น.....

ข้าพเจ้าขอคัดค้านบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของ..... พยาน
ผู้ให้ถ้อยคำ ฉบับวันที่.....ไว้ดังนี้

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

(ใบต่อ)

A series of horizontal dashed lines for writing.

(ใบต่อ)

A series of horizontal dashed lines for writing, consisting of 25 lines.

(ใบต่อ)

A series of horizontal dashed lines for writing, consisting of 25 lines.

(๑๐)

ใบมอบฉันทะ

เรื่องพิจารณาที่...../.....

ศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ระหว่าง {ผู้ร้อง
.....ผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....

ข้าพเจ้า.....

สัญชาติ.....ตำแหน่งหรืออาชีพ.....

เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....อายุ.....ปี

อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....

ตรอก/ซอย.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....

ขอมอบฉันทะให้.....

อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....

ตรอก/ซอย.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....

ทำการแทน โดยข้าพเจ้าขอรับผิดชอบในการที่ผู้รับมอบฉันทะของข้าพเจ้าได้ทำไปนั้นทุกประการในกิจการ
ดังกล่าวต่อไปนี้

ข้อ ๑.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....

(ลงชื่อ).....ผู้มอบฉันทะ
(.....)

(ลงชื่อ).....ผู้รับมอบฉันทะ
(.....)

(ลงชื่อ).....พยาน
(.....)

(ลงชื่อ).....พยาน
(.....)

(๑๑)

บัญชีระบุนุพยานบุคคล

บัญชีระบุนุพยานบุคคล

เรื่องพิจารณาที่ .../.....

วันที่ .. เดือน พ.ศ.

ข้าพเจ้า ผู้ร้อง/ผู้ถูกร้อง

ขอระบุนุพยานของข้าพเจ้า รวม ลำดับ

ลำดับ	ชื่อและที่อยู่ของพยาน โดยละเอียด	วิธีการได้มา นำเรียก
๑.	นาย/นาง/นางสาว/ยศ ที่อยู่ เหตุผลความจำเป็น	
๒.	นาย/นาง/นางสาว/ยศ ที่อยู่ เหตุผลความจำเป็น	
๓.	นาย/นาง/นางสาว/ยศ ที่อยู่ เหตุผลความจำเป็น	
๔.	นาย/นาง/นางสาว/ยศ ที่อยู่ เหตุผลความจำเป็น	

..... ผู้ระบุ

(๑๒)

บัญชีระบุนพยานเอกสาร

บัญชีระบุนพยานเอกสาร

เรื่องพิจารณาที่ .../.....

วันที่ .. เดือน พ.ศ.

ข้าพเจ้า ผู้ร้อง/ผู้ถูกร้อง

ขอระบุนพยานของข้าพเจ้า รวม ลำดับ

ลำดับ	ชื่อพยานเอกสาร/ชื่อและที่อยู่ของผู้ครอบครอง	วิธีการได้มา นำเรียก
๑.	ชื่อพยานเอกสาร..... ชื่อและที่อยู่ของผู้ครอบครอง..... เหตุผลความจำเป็น	
๒.	ชื่อพยานเอกสาร..... ชื่อและที่อยู่ของผู้ครอบครอง..... เหตุผลความจำเป็น	
๓.	ชื่อพยานเอกสาร..... ชื่อและที่อยู่ของผู้ครอบครอง..... เหตุผลความจำเป็น	

..... ผู้ระบุ

(๑๓)

บัญชีระบุนุพยานวัตถุ

บัญชีระบุนุพยานวัตถุ

เรื่องพิจารณาที่ .../.....

วันที่ .. เดือน พ.ศ.

ข้าพเจ้า ผู้ร้อง/ผู้ถูกร้อง

ขอระบุนุพยานของข้าพเจ้า รวม ลำดับ

ลำดับ	ชื่อพยานวัตถุ /ชื่อและที่อยู่ของผู้ครอบครอง	วิธีการได้มา นำ/เรียก
๑.	ชื่อพยานวัตถุ ชื่อและที่อยู่ของผู้ครอบครอง..... เหตุผลความจำเป็น	
๒.	ชื่อพยานวัตถุ ชื่อและที่อยู่ของผู้ครอบครอง..... เหตุผลความจำเป็น	
๓.	ชื่อพยานวัตถุ ชื่อและที่อยู่ของผู้ครอบครอง..... เหตุผลความจำเป็น	

..... ผู้ระบุ

(๑๔)

หนังสือให้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา

เรื่องพิจารณาที่...../.....

ศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ระหว่าง {

.....ผู้ร้อง

.....ผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....

ถึง.....
อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....
ตรอก/ซอย.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....
จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....

ด้วยผู้ร้องได้ยื่นคำร้องให้พิจารณาวินิจฉัยกรณีของผู้ถูกร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ มีข้อความตาม
สำเนาคำร้องขอให้พิจารณาวินิจฉัยซึ่งได้ส่งมาพร้อมกับหนังสือนี้แล้ว

จึงให้ท่านทำคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหายื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ภายใน.....
นับแต่วันได้รับหนังสือนี้

(.....)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

โทร.....

โทรสาร.....

(๑๕)

หนังสือแจ้งผู้ร้องให้มารับสำเนาคำร้อง

เรื่องพิจารณาที่...../.....

ศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ระหว่าง {

.....ผู้ร้อง

.....ผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....

ถึง.....

อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....

ต.รอก/ซอย.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....

ด้วยผู้ร้องได้ยื่นคำร้องให้พิจารณาวินิจฉัยกรณีของผู้ถูกร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ โดย.....

จึงให้ท่านมารับสำเนาคำร้องเพื่อทำคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ณ ที่ทำการศาลรัฐธรรมนูญ ในวัน
เวลาทำการ ภายใน..... นับแต่วันได้รับหนังสือแจ้งนี้

(.....)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

โทร.....

โทรสาร.....

(๑๖)

หนังสือแจ้งคู่กรณี

เรื่องพิจารณาที่...../.....

ศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ระหว่าง

.....ผู้ร้อง

.....ผู้ถูกร้อง

เรื่อง

.....
.....

ถึง

อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....

ตรอก/ซอย.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....

ตามที่ผู้ร้องได้ยื่นคำร้องให้พิจารณาวินิจฉัยกรณีของผู้ถูกร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญโดย.....

.....นั้น

.....
.....
.....

จึงแจ้งมายังท่านเพื่อทราบ

.....
(.....)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

โทร.....

โทรสาร.....

(๑๗)

หนังสือเรียกเอกสาร หลักฐาน หรือบุคคล

เรื่องพิจารณาที่...../.....

ศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ระหว่าง {ผู้ร้อง
.....ผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....

ถึง.....
อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....
ต.รอก/ซอย.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....
จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....

ด้วย.....

เพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๓ วรรคหนึ่ง.....

(.....)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

โทร.....
โทรสาร.....

(๑๘)

ประกาศศาลรัฐธรรมนูญ

เรื่องพิจารณาที่...../.....

ประกาศศาลรัฐธรรมนูญ

ระหว่าง { ผู้ร้อง
..... ผู้ถูกร้อง

เรื่อง
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ประกาศ ณ วันที่ พ.ศ.

.....
(.....)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(๑๕)

บันทึกคำเบิกความพยาน

เรื่องพิจารณาที่...../.....

ศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ระหว่าง {ผู้ร้อง
.....ผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....

ข้าพเจ้าได้พิจารณาตนแล้ว

๑. ข้าพเจ้าชื่อ.....นามสกุล.....
 ๒. เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....อายุ.....ปี
 ๓. ตำแหน่งหรืออาชีพ.....
สถานที่ติดต่อ.....
 ๔. อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....
ตรอก/ซอย.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....
จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....
- เกี่ยวข้องกับเรื่องพิจารณา เป็น.....

ข้าพเจ้าขอเบิกความเป็นพยานตามที่ศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการบันทึกด้วยเครื่องบันทึกเสียง และเครื่องบันทึกภาพและเสียง หรือ.....ไว้แล้ว ถูกต้องเป็นความจริง/อ่านแล้ว

.....ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

.....พยาน

(๒๐)

บันทึกคำแถลงการณ์เปิด/ปิดคดีด้วยวาจา

เรื่องพิจารณาที่...../.....

ศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ระหว่าง {ผู้ร้อง
.....ผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....

ข้าพเจ้าได้ปฏิญาณตนแล้ว

๑. ข้าพเจ้าชื่อ.....นามสกุล.....
 ๒. เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....อายุ.....ปี
 ๓. ตำแหน่งหรืออาชีพ.....
สถานที่ติดต่อ.....
 ๔. อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....
ตรอก/ซอย.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....
จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....
- เกี่ยวข้องกับเรื่องพิจารณา เป็น.....

ข้าพเจ้าขอแถลงการณ์เปิด/ปิดคดีด้วยวาจาตามที่ศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการบันทึกด้วยเครื่องบันทึกเสียงและเครื่องบันทึกภาพและเสียง หรือ.....ไว้แล้ว ถูกต้องเป็นความจริงอ่านแล้ว

..... ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

..... ผู้ร้อง/ผู้ถูกร้อง

เรื่องพิจารณาที่ .../..... :

วันที่.....

.....
()

.....
()

.....
()

.....
()

.....
()

.....
()

.....
()

.....
()

(๒๒)

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญ

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลรัฐธรรมนูญ

คำสั่งที่ /

เรื่องพิจารณาที่ /

วันที่

ระหว่าง

{
.....

ผู้ร้อง

ผู้ถูกร้อง

เรื่อง

.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

(คำสั่งที่ .../...)

.....
()

.....
()

.....
()

.....
()

.....
()

.....
()

.....
()

.....
()

(๒๓)

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ .../.....

เรื่องพิจารณาที่ .../.....

วันที่

ระหว่าง

{
.....

ผู้ร้อง

ผู้ถูกร้อง

เรื่อง

.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

(คำวินิจฉัยที่ .../...)

.....
()

.....
()

.....
()

.....
()

.....
()

.....
()

.....
()

.....
()

(๒๔)

บันทึกการอ่านคำวินิจฉัย

เรื่องพิจารณาที่ ../...

ศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ระหว่าง {ผู้ร้อง
.....ผู้ถูกร้อง

เรื่อง

นัดฟังคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญวันนี้.....

.....

ศาลรัฐธรรมนูญได้อ่านคำวินิจฉัยที่ ../... ลงวันที่ .. เดือน พ.ศ.

เรื่อง

.....
.....
.....
.....
.....

(.....)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

เรื่องพิจารณาที่ .../..... :

วันที่.....

(.....)

ผู้ร้อง

(.....)

ผู้ถูกร้อง

ระเบียบศาลรัฐธรรมนูญ

ว่าด้วยการบริหารจัดการงานคดี

พ.ศ. ๒๕๕๕

อาศัยอำนาจตามความในข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๕ ประธานศาลรัฐธรรมนูญโดยความเห็นชอบของศาล จึงออกระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยการบริหารจัดการงานคดี พ.ศ. ๒๕๕๕”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในระเบียบนี้

“ศาล” หมายความว่า ศาลรัฐธรรมนูญ หรือคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี

“ตุลาการประจำคดี” หมายความว่า ตุลาการซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าของสำนวนเป็นรายคดี

“ข้อกำหนด” หมายความว่า ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย

พ.ศ. ๒๕๕๐

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

“เลขาธิการ” หมายความว่า เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

“รองเลขาธิการ” หมายความว่า รองเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

“ผู้เชี่ยวชาญ” หมายความว่า ผู้เชี่ยวชาญด้านคดีและวิชาการที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบสำนวนคดี

“สำนักคดีที่ได้รับมอบหมาย” หมายความว่า สำนักคดีที่ได้รับมอบหมายให้รับคำร้องและการจ่าย

สำนวนคดี

“หน่วยงานผู้รับผิดชอบสำนวน” หมายความว่า สำนักคดี หรือกลุ่มงานคดี ที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบสำนวนคดี

“เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวน” หมายความว่า เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบสำนวนคดี

ข้อ ๔ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญรักษาการตามระเบียบนี้ และให้มีอำนาจออกประกาศ โดยความเห็นชอบของศาลเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามระเบียบนี้

หมวด ๑

บททั่วไป

ข้อ ๕ ศาลเปิดทำการตั้งแต่วันที่ ๐๘.๓๐ นาฬิกา ถึง ๑๖.๓๐ นาฬิกา ยกเว้นวันหยุดราชการ การเปิดทำการนอกเวลาราชการหรือในวันหยุดราชการของศาลหรือสำนักงาน ให้เป็นไปตามประกาศของศาลหรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี

ข้อ ๖ การนับระยะเวลาที่มีวันเริ่มต้นและวันสิ้นสุด ให้นับวันถัดไปเป็นวันเริ่มต้น และถ้าวันสิ้นสุดตรงกับวันหยุดราชการหรือวันหยุดทำการของศาล ให้นับวันทำการถัดไปเป็นวันสิ้นสุดของระยะเวลา

การยื่นคำร้องหรือเอกสารอื่นใดต่อศาลให้ยื่นภายในกำหนดเวลาทำการตามข้อ ๕ การยื่นภายหลังกำหนดเวลาดังกล่าว ให้สำนักคดีที่ได้รับมอบหมายลงรับในวันทำการถัดไป

ข้อ ๗ ให้ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานผู้รับผิดชอบสำนวน และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวน ร่วมกันทำหน้าที่สนับสนุนและช่วยเหลือศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี หรือตามที่ศาลมอบหมาย

กรณีผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นพ้องด้วยกับความเห็นของหน่วยงานผู้รับผิดชอบสำนวนหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวน ให้เสนอความเห็นต่อศาลเพื่อพิจารณาอีกทางหนึ่ง

หมวด ๒

การยื่นและการตรวจรับคำร้อง

ข้อ ๘ การยื่นคำร้องหรือเอกสารอื่นใดต่อศาลต้องมายื่นด้วยตนเอง หรือมอบฉันทะให้บุคคลอื่นมายื่นแทนก็ได้ พร้อมสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรอื่นที่ทางราชการออกให้ของผู้มอบและผู้รับมอบฉันทะ เว้นแต่การยื่นคำร้องตามข้อกำหนด ข้อ ๑๗ (๑๓) และ (๑๔) อาจยื่นคำร้องโดยส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ ทั้งนี้ ให้ถือวันที่ไปรษณีย์ลงทะเบียนรับเป็นวันที่ยื่นคำร้องต่อศาล

ข้อ ๙ เอกสารหรือพยานหลักฐานยื่นต่อศาลเป็นภาษาต่างประเทศ ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวนเสนอตุลาการประจำคดีเพื่อสั่งคู่กรณีหรือบุคคลที่ยื่น จัดทำคำแปลทั้งฉบับหรือเฉพาะแต่ส่วนที่สำคัญ พร้อมทั้งคำรับรองคำแปลว่าถูกต้องยื่นต่อศาลเพื่อแนบไว้กับเอกสารหรือพยานหลักฐานนั้น

ในกรณีที่คู่กรณีหรือบุคคลที่มาศาลไม่เข้าใจภาษาไทย หรือเป็นใบ้หรือหูหนวกและอ่านหนังสือไม่ได้ ให้คู่กรณีฝ่ายที่เกี่ยวข้องจัดหาล่าม

ข้อ ๑๐ ภายใต้บังคับข้อกำหนด ข้อ ๓๑ การส่งคำร้อง ประกาศ หรือเอกสารอื่นใด ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวนดำเนินการส่งหรือส่งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ

ในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนและเพื่อความเหมาะสมตามสภาพแห่งเนื้อหาของเรื่องที่ทำกรติดต่อกับศาลอาจสั่งให้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งโดยทางโทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นใดก็ได้

ในการส่งเอกสารตามวรรคหนึ่งและวรรคสองต้องมีหลักฐานการส่งจากเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวนหรือหน่วยงานผู้จัดให้บริการไปรษณีย์หรือโทรคมนาคมที่เป็นสื่อในการส่งเอกสารนั้น ในกรณีนี้ให้ถือว่าผู้รับได้รับเอกสารตามวันเวลาที่ปรากฏในหลักฐานดังกล่าว เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าไม่ได้รับหรือได้รับหลังจากนั้น

หลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการตามข้อนี้ ให้เป็นไปตามประกาศของศาล

ข้อ ๑๑ ให้สำนักคดีที่ได้รับมอบหมายจัดให้มีระบบควบคุมทะเบียนงานคดี

หลักเกณฑ์และวิธีการ ระบบควบคุมทะเบียนงานคดี ให้เป็นไปตามที่สำนักงานกำหนด

ข้อ ๑๒ ภายใต้บังคับข้อกำหนด ข้อ ๑๘ การรับคำร้องหรือเอกสารอื่นใด ให้สำนักคดีที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้รับคำร้องและตรวจสอบความถูกต้องของคำร้องหรือเอกสารอื่นใดและออกใบรับไว้เป็นหลักฐาน

หากตรวจสอบแล้วเห็นว่าคำร้องหรือเอกสารอื่นใดไม่ถูกต้องให้บันทึกความเห็นไว้ และส่งความเห็นดังกล่าวให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบสำนวนดำเนินการต่อไป

ในกรณีคำร้องที่ขอให้ศาลวินิจฉัยอาจแยกเป็นเรื่องพิจารณาได้หลายเรื่อง ให้สำนักคดีที่ได้รับมอบหมายแยกเป็นรายเรื่อง และลงทะเบียนในสารบบคดีตามจำนวนเรื่องที่แยกไว้

ข้อ ๑๓ ให้สำนักคดีที่ได้รับมอบหมายแยกคำร้องตามความเร่งด่วนออกเป็น ๓ ประเภท ดังนี้

(๑) ด่วนที่สุด เป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้ศาลต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด ได้แก่ คดีที่อยู่ในอำนาจศาลรัฐธรรมนูญตามข้อกำหนด ข้อ ๑๗ (๕) และ (๙)

(๒) ด่วน เป็นกรณีที่ความเร่งด่วนต้องพิจารณาก่อนเรื่องปกติ ได้แก่ คดีที่อยู่ในอำนาจศาลรัฐธรรมนูญตามข้อกำหนด ข้อ ๑๗ (๑) (๒) (๓) (๔) (๖) (๗) (๘) (๑๐) (๑๑) (๑๒) และ (๑๖)

(๓) ปกติ เป็นคำร้องที่มีใช้กรณีตาม (๑) และ (๒)

เมื่อแยกประเภทคำร้องแล้ว ให้สำนักคดีที่ได้รับมอบหมายประทับตราประเภทคดีดังกล่าวไว้ที่ปกหน้าสำนวน

ข้อ ๑๔ ให้สำนักคดีที่ได้รับมอบหมายเสนอคำร้องต่อศาลภายในเจ็ดวัน นับแต่วันที่รับคำร้อง เว้นแต่กรณีตามข้อกำหนด ข้อ ๑๗ (๕) และ (๙) ให้ดำเนินการเสนอคำร้องให้ศาลโดยพลัน

การเสนอคำร้องตามวรรคหนึ่ง ให้สำนักคดีที่ได้รับมอบหมายเสนอคำร้องให้เลขาธิการหรือรองเลขาธิการที่ได้รับมอบหมายด้วย

หมวด ๓

การจัดทำและการจ่ายสำนวนคดี

ข้อ ๑๕ ให้เลขาธิการหรือรองเลขาธิการที่ได้รับมอบหมาย ทำหน้าที่จ่ายสำนวนคดีให้ผู้เชี่ยวชาญและหน่วยงานผู้รับผิดชอบสำนวน

ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบสำนวนจ่ายสำนวนคดีให้แก่เจ้าหน้าที่คนใดคนหนึ่งในกลุ่มงานคดี เป็นเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวน

ข้อ ๑๖ เมื่อได้รับสำนวนคดี ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวนตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารในสำนวนคดี พร้อมทั้งประทับตราคำว่า “สำนวนคดีหลัก” ไว้มุมขวาบนของต้นฉบับคำร้อง และจัดทำสารบัญเอกสารสำนวนคดี จัดเก็บพยานหลักฐาน ตลอดจนสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพิจารณาคดีรวมไว้ในสำนวนคดีหลัก

ในระหว่างการพิจารณาคดี หากศาลมีคำสั่งให้รับเอกสารใดรวมไว้ในสำนวนคดีหลัก ให้ดำเนินการตามวรรคหนึ่ง

ข้อ ๑๗ ในการจัดทำความเห็น บันทึกสรุปสำนวน และการดำเนินกระบวนการพิจารณาในส่วนที่เกี่ยวข้อง ให้ปฏิบัติงานในลักษณะเป็นกลุ่มโดยเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวนต้องพิจารณาสำนวนคดีนั้น ร่วมกับผู้อำนวยการสำนักคดี ผู้อำนวยการกลุ่มงานคดี และเจ้าหน้าที่อื่นภายในกลุ่มงานคดี

คำร้องตามข้อ ๑๓ (๓) กรณีมีเหตุอันควรเพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือการคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพของประชาชน หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่น ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบสำนวนเสนอความเห็น ต่อตุลาการประจำคดีหรือศาลเพื่อพิจารณาเป็นเรื่องด่วนหรือด่วนที่สุดก็ได้

ข้อ ๑๘ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้รวมพิจารณาคดีหรือคดีที่มีความยุ่งยากสลับซับซ้อน เลขาธิการหรือรองเลขาธิการที่ได้รับมอบหมาย อาจมอบหมายให้ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานผู้รับผิดชอบสำนวน และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวน ร่วมกันพิจารณาเสนอความเห็นต่อศาล

หมวด ๔

การสนับสนุนกระบวนการพิจารณาในศาล

ข้อ ๑๙ ภายใต้บังคับข้อ ๑๗ ก่อนจัดให้มีการประชุมตุลาการประจำคดีหรือศาล ให้จัดทำ บันทึกสรุปสำนวนพร้อมความเห็นเกี่ยวกับอำนาจศาลในการรับคำร้องหรือความเห็นที่เกี่ยวกับประเด็น แห่งคดีเสนอต่อตุลาการประจำคดีหรือศาลเพื่อประกอบการพิจารณา

ข้อ ๒๐ การจัดทำบันทึกความเห็นและรายงานการพิจารณาคดีของตุลาการประจำคดีหรือศาล แล้วแต่กรณี ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวนเป็นผู้กร่างนำเสนอต่อตุลาการประจำคดีหรือศาล

ข้อ ๒๑ ในการจัดทำวาระการประชุมของศาล ให้เลขาธิการหรือรองเลขาธิการที่ได้รับ มอบหมายจัดทำร่างระเบียบวาระเสนอต่อที่ประชุมศาลก่อนการประชุมในครั้งถัดไป เว้นแต่ศาลจะสั่ง เป็นอย่างอื่น

เรื่องที่อยู่ระเบียบวาระการประชุมแต่ละครั้ง ให้เลขาธิการหรือรองเลขาธิการที่ได้รับ มอบหมายพิจารณาตามความเร่งด่วนของคำร้องตามข้อ ๑๓ เป็นหลัก หรือกรณีสำนวนคดีใด ที่มีข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายเพียงพอที่ศาลจะวินิจฉัยได้แล้ว หรือในกรณีที่ต้องขอให้ศาลมีคำสั่ง ในระหว่างการพิจารณาคดี หรือมีเหตุที่ศาลอาจพิจารณาสั่งจำหน่ายคำร้อง

ข้อ ๒๒ ในระหว่างการพิจารณาของตุลาการประจำคดีหรือศาล หากมีคำสั่งใด ๆ ให้เป็นหน้าที่ ของหน่วยงานผู้รับผิดชอบสำนวนและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวนดำเนินการให้เป็นไปตามคำสั่งนั้น ๆ แล้วรายงานความคืบหน้าการดำเนินงานต่อตุลาการประจำคดีหรือศาลเพื่อทราบ

ข้อ ๒๓ ในวันที่มีการไต่สวนหรือการออกนั่งพิจารณาคดีของศาล ให้สำนักงานมอบหมาย ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานผู้รับผิดชอบสำนวน เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวน ดำเนินการตามข้อกำหนด และคู่มือการปฏิบัติงานคดีของสำนักงาน

ข้อ ๒๔ ในการไต่สวนให้ประทับตราหมายพยานหลักฐานของศาล ผู้ร้อง และผู้ถูกร้อง ดังนี้
(๑) พยานเอกสารที่ศาลเรียก คือ “หมาย ศ” และวัตถุพยานที่ศาลเรียก คือ “หมาย วศ”
(๒) พยานเอกสารของผู้ร้อง คือ “หมาย ร” และวัตถุพยานของผู้ร้อง คือ “หมาย วร”
(๓) พยานเอกสารของผู้ถูกร้อง คือ “หมาย ถ” และวัตถุพยานของผู้ถูกร้อง คือ “หมาย วถ”
ส่วนพยานหลักฐานประเภทอื่นให้เป็นไปตามที่ศาลกำหนด

ข้อ ๒๕ ในกระบวนการพิจารณาที่ศาลดำเนินการบันทึกคำให้การของคู่กรณีหรือคำเบิกความของพยานบุคคลด้วยเครื่องบันทึกเสียง ให้สำนักคดีที่ได้รับมอบหมายถอดคำให้การหรือคำเบิกความโดยให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบสำนวนและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวน เป็นผู้รับรองความถูกต้องแห่งเอกสารนั้น
การจัดเก็บคำให้การหรือคำเบิกความตามวรรคหนึ่งให้รวมไว้ในสำนวนคดีหลัก

ข้อ ๒๖ เมื่อศาลมีมติในคำสั่งหรือคำวินิจฉัยแล้วให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบสำนวนและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวนช่วยยกร่างคำสั่งหรือคำวินิจฉัยเสนอศาลเพื่อพิจารณา

ก่อนส่งคำวินิจฉัยศาลและความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตนไปประกาศราชกิจจานุเบกษาให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบสำนวนตรวจสอบความถูกต้อง ทั้งนี้ เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานกำหนด

ข้อ ๒๗ การส่งคำวินิจฉัยศาลและความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตนไปประกาศในราชกิจจานุเบกษาต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ศาลลงมติ เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอย่างอื่นให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวนบันทึกเหตุและแจ้งผู้บังคับบัญชาทราบ

หมวด ๕

การตรวจและการขอสำเนาในสำนวนคดี

ข้อ ๒๘ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้คู่กรณีหรือผู้เกี่ยวข้องตรวจเอกสารหรือพยานหลักฐานในสำนวนคดีหลัก ให้ผู้อำนวยการกลุ่มงานคดีหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวนเป็นผู้ควบคุมดูแลและดำเนินการให้เป็นไปตามคำสั่งศาล ทั้งนี้ เพื่อความปลอดภัยของเอกสารและพยานหลักฐานนั้น

ข้อ ๒๙ การขอสำเนาหรือขอสำเนาที่มีคำรับรองความถูกต้องของเอกสารในสำนวนคดีหลักที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล เมื่อศาลอนุญาต ให้ผู้อำนวยการกลุ่มงานคดีหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวนเป็นผู้รับรอง

ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ให้เป็นไปตามระเบียบศาลว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ

หมวด ๖

การจัดเก็บและการทำลายสำนวนคดี

ข้อ ๓๐ ในการจัดเก็บสำนวนคดีหลักให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวนดำเนินการจัดเก็บสำนวนคดีหลักและทำสำเนาอีกสองชุด

เมื่อคำวินิจฉัยประกาศราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้สำนักงานจัดส่งสำนวนหลักไปยังหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ส่วนสำเนาให้จัดเก็บไว้ในห้องสำนวนคดีและหอสมุดของศาลแห่งละหนึ่งชุด

กรณีการจัดเก็บสำนวนคดีหลักที่ศาลมีคำสั่ง ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวนจัดเก็บไว้ในห้องสำนวนคดี และทำสำเนาอีกหนึ่งชุดเก็บไว้ที่หอสมุดของศาล

บันทึกสรุปสำนวนและความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานผู้รับผิดชอบสำนวน และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวนทั้งหมด ให้แยกเก็บไว้ท้ายสำเนาสำนวนคดีหลัก

ข้อ ๓๑ เมื่อดำเนินการตามข้อ ๒๗ แล้ว ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวนประสานตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเพื่อทำลายสำนวนคดีและเอกสารอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสำนวนคดีดังกล่าว

หลักเกณฑ์และวิธีการ การทำลายสำนวนคดี ให้เป็นไปตามที่สำนักงานกำหนด

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๓๒ บรรดาคดีซึ่งค้างพิจารณาอยู่ในศาลก่อนวันที่ระเบียบศาลรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้ใช้ความในระเบียบศาลรัฐธรรมนูญฉบับนี้บังคับ เว้นแต่ศาลจะเห็นสมควรกำหนดเป็นอย่างอื่น

ประกาศ ณ วันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕

วสันต์ สร้อยพิสุทธิ์

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ข. กฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

- ข้อกำหนดคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่าด้วยองค์คณะในการพิจารณาพิพากษา วิธีพิจารณาและการทำงานคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๔๙

ข้อกำหนดคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

ว่าด้วยองค์คณะในการพิจารณาพิพากษา วิธีพิจารณา และการทำคำวินิจฉัย

พ.ศ. ๒๕๔๕

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๕ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงกำหนดองค์คณะในการพิจารณาพิพากษา วิธีพิจารณา และการทำคำวินิจฉัยไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้อกำหนดนี้เรียกว่า “ข้อกำหนดคณะกรรมการรัฐธรรมนูญว่าด้วยองค์คณะในการพิจารณาพิพากษา วิธีพิจารณา และการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๔๕ ”

ข้อ ๒ ข้อกำหนดนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในข้อกำหนดนี้

“คดี” หมายความว่า เรื่องที่เสนอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

“คำร้อง” หมายความว่า บรรดาคำร้อง คำขอ ความเห็น คำเสนอ คำกล่าวหา คำแก้ข้อกล่าวหา คำชี้แจง คำคัดค้าน ที่ยื่นต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

“คู่กรณี” หมายความว่า ผู้ร้องและผู้ถูกร้อง

“ผู้ร้อง” หมายความว่า ผู้ยื่นคำร้องต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

“ผู้ถูกร้อง” หมายความว่า ผู้ถูกกล่าวหาตามคำร้อง

“ผู้เกี่ยวข้อง” หมายความว่า หน่วยงาน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะให้พิจารณาวินิจฉัย

“ตุลาการรัฐธรรมนูญประจำคดี” หมายความว่า ตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าของสำนวนเป็นรายคดี

“กระบวนการพิจารณา” หมายความว่า การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ และการกระทำใด ๆ ซึ่งกระทำโดยคู่กรณี หรือโดยคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ หรือตามคำสั่งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ไม่ว่าจะกระทำโดยคู่กรณีฝ่ายหนึ่งกระทำต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ หรือต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือคณะตุลาการรัฐธรรมนูญกระทำต่อคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทุกฝ่าย และรวมถึงการส่งคำร้อง การวินิจฉัย การรับฟังพยานหลักฐาน การลงมติ

“การพิจารณาคดี” หมายความว่า การไต่สวน หรือการประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัย

“การไต่สวน” หมายความว่า การตรวจพยานหลักฐาน การนั่งพิจารณา หรือการสืบพยาน
ข้อ ๔ ให้ประธานคณะตุลาการรัฐธรรมนูญรักษาการตามข้อกำหนดนี้ และมีอำนาจออก
ระเบียบตามมติของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามข้อกำหนดนี้
บรรดาระเบียบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้
บังคับได้

หมวด ๑

บททั่วไป

ข้อ ๕ คำร้องต้องทำเป็นหนังสือ ใช้ถ้อยคำสุภาพและมีรายการ ดังต่อไปนี้

(๑) ชื่อและที่อยู่ของผู้ร้อง

(๒) ระบุมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวกับเหตุ
ในคำร้อง

(๓) ระบุเรื่องอันเป็นเหตุให้ต้องใช้สิทธิ พร้อมทั้งข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง

(๔) มีคำขอที่ระบุความประสงค์จะให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญดำเนินการอย่างไรพร้อมทั้ง
เหตุผลสนับสนุนโดยชัดเจน

(๕) ลงลายมือชื่อผู้ร้อง แต่ในกรณีที่เป็นการทำและยื่นหรือส่งคำร้องแทนผู้อื่น ต้องแนบ
ใบมอบฉันทะให้ทำการดังกล่าวไปด้วย

คำร้องต้องยื่นพร้อมสำเนาคำร้องและเอกสารประกอบโดยข้อความถูกต้องเป็นอย่างเดียวกัน
จำนวนสิบห้าชุด

ข้อ ๖ คำร้องที่ได้ยื่นต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ก่อนที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมี
คำวินิจฉัยหรือมีคำสั่ง ถ้ามีการขอถอนคำร้อง หรือคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่าไม่เป็นประโยชน์
แก่คดี คณะตุลาการรัฐธรรมนูญอาจพิจารณาสั่งจำหน่ายคำร้องนั้นก็ได้

กรณีที่ผู้ร้องไม่ดำเนินกระบวนการพิจารณาตามคำสั่งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญหรือตุลาการ
รัฐธรรมนูญประจำคดีภายในเวลาที่กำหนดโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ถือว่าเป็นการทิ้งคำร้อง และให้
คณะตุลาการรัฐธรรมนูญสั่งจำหน่ายคำร้อง

ข้อ ๗ ตุลาการรัฐธรรมนูญอาจถูกคัดค้านได้ในเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) มีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะขอให้วินิจฉัย

(๒) เป็นหรือเคยเป็นสามีหรือภริยา หรือญาติของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คือ เป็นบุพการีหรือผู้สืบสันดานไม่ว่าชั้นใด ๆ หรือเป็นที่น้องหรือลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงสามชั้น หรือเป็นญาติทางการสมรสนับได้เพียงสองชั้น

(๓) เคยถูกอ้างเป็นพยาน โดยที่ได้รู้เห็นเหตุการณ์ เว้นแต่เคยมีส่วนร่วมในวิธีพิจารณาตามกระบวนการทางนิติบัญญัติ หรือเคยแสดงความเห็นในฐานะเป็นผู้เชี่ยวชาญมีความรู้เป็นพิเศษในปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวข้องกับคำร้องนั้น

(๔) เป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาก่อน

(๕) เป็นกรรมการกฤษฎีกาหรืออนุญาโตตุลาการซึ่งพิจารณาคำร้องในเรื่องเดียวกันนั้นมาก่อน

(๖) มีคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีที่ตุลาการรัฐธรรมนูญนั่นเอง สามี ภริยา หรือญาติสืบสาโลหิตตรงขึ้นไปหรือลงมาของตุลาการรัฐธรรมนูญนั้นฝ่ายหนึ่ง พินาศกับคู่กรณี สามี ภริยา หรือญาติสืบสาโลหิตตรงขึ้นไปหรือลงมาของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง

ข้อ ๘ เมื่อมีเหตุที่จะคัดค้านอย่างใดอย่างหนึ่งตามข้อ ๗ เกิดขึ้นแก่ตุลาการรัฐธรรมนูญคนใด ตุลาการรัฐธรรมนูญนั้นเองจะยื่นคำบอกกล่าวต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญแสดงเหตุที่ตนอาจถูกคัดค้าน แล้วขอถอนตัวออกจากการพิจารณาคดีนั้นก็ได้

ข้อ ๙ เมื่อมีเหตุที่ตุลาการรัฐธรรมนูญอาจถูกคัดค้านได้ตามข้อ ๗ คู่กรณีหรือผู้เกี่ยวข้องอาจยกข้อคัดค้านขึ้นอ้างโดยทำเป็นคำร้องยื่นต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้ ไม่ว่าในเวลาใด ๆ ก่อนมีคำวินิจฉัยหรือคำสั่งชี้ขาด

เมื่อมีการยื่นคำคัดค้านตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้ตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งถูกคัดค้านงดการปฏิบัติหน้าที่ไว้จนกว่าจะได้มีการชี้ขาดในเรื่องที่คัดค้านนั้นแล้ว

การกระทำใด ๆ ของตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งถูกคัดค้านที่ได้ดำเนินไปก่อนมีเหตุที่อาจถูกคัดค้านนั้น ข่อมสมบูรณ์ไม่เสียไปเพราะเหตุที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยอมรับคำคัดค้าน เว้นแต่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

ข้อ ๑๐ เมื่อมีการยื่นคำคัดค้านตุลาการรัฐธรรมนูญผู้ใด และตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งถูกคัดค้านไม่ขอถอนตัวออกจากการพิจารณาคดีนั้น ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาคำคัดค้านและบันทึกคำชี้แจงของตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งถูกคัดค้าน โดยอาจฟังคำแถลงของคู่กรณีและตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งถูกคัดค้าน รวมทั้งพยานอื่นตามที่เห็นสมควร แล้วออกคำสั่งยอมรับหรือยกเสียซึ่งคำคัดค้านนั้น คำสั่งดังกล่าวให้เป็นที่สุด

เมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาตามวรรคหนึ่ง ตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งถูกคัดค้านจะร่วมพิจารณาหรือออกเสียงลงคะแนนซึ่งขาดคำคัดค้านมิได้

การชี้ขาดคำคัดค้านตามวรรคหนึ่งให้ถือตามคะแนนเสียงข้างมาก ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ถือตามคำคัดค้าน

ข้อ ๑๑ ตุลาการรัฐธรรมนูญจะขอถอนตัวจากการพิจารณาคดีหรือการทำคำวินิจฉัยหรือคำสั่งคดีใดมิได้ เว้นแต่มีเหตุที่อาจถูกคัดค้านตามข้อ ๗ เหตุสุดวิสัย เหตุจำเป็นอื่นอันมิอาจก้าวล่วงได้ หรือเหตุอื่นตามที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นสมควร

ข้อ ๑๒ ในการพิจารณาคดี ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการรักษาความสงบเรียบร้อยของการพิจารณาคดี การให้บุคคลใดซึ่งฝ่าฝืนออกไปนอกสถานที่พิจารณาและให้กระทำการใด ๆ เพื่อให้การพิจารณาคดีดำเนินไปโดยสงบเรียบร้อย และรวดเร็ว รวมทั้งวางระเบียบเพิ่มเติมเพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นไปด้วยความเรียบร้อยมีประสิทธิภาพ

ข้อ ๑๓ การรักษาระเบียบและความเรียบร้อยในส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอกที่จะเข้ามาในที่ทำการคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ หรือบริเวณที่ทำการคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ หรือเข้าฟังการไต่สวนของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ตลอดจนมารยาทของบุคคลเช่นว่านี้ ให้เป็นไปตามระเบียบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

ข้อ ๑๔ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจ่ายค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง ค่าที่พัก และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ แก่บุคคลใดที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเรียกมาให้ถ้อยคำหรือเบิกความ หรือให้ดำเนินการใดเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้

ข้อ ๑๕ แบบพิมพ์ที่ใช้ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ กำหนดให้ใช้เพื่อการใด มีรูปแบบ ขนาดและข้อความอย่างไร และตราประทับคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ให้เป็นไปตามท้ายข้อกำหนดนี้

หมวด ๒

องค์คณะในการพิจารณาพิพากษาและวิธีพิจารณา

ข้อ ๑๖ องค์คณะของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญในการพิจารณาพิพากษา ต้องประกอบด้วยตุลาการรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าห้าคน

คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้ถือเสียงข้างมาก

ตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งไม่ได้ร่วมในการพิจารณาคดี ย่อมไม่มีอำนาจในการทำคำวินิจฉัย

ข้อ ๑๗ ให้ประธานคณะตุลาการรัฐธรรมนูญแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าสามคน เป็นตุลาการรัฐธรรมนูญประจำคดี ในกรณีที่ประธานคณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นผู้แต่งตั้ง

ให้ตุลาการรัฐธรรมนูญประจำคดีตามวรรคหนึ่งเป็นเจ้าของสำนวน มีอำนาจพิจารณารับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามข้อ ๑๘ และออกคำสั่งใด ๆ ที่มีได้เป็นการวินิจฉัยชี้ขาดคดี คำสั่งของตุลาการรัฐธรรมนูญประจำคดีให้ถือเสียงข้างมาก

ข้อ ๑๘ กรณีมีคำร้องขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเรื่องใด ให้ตุลาการรัฐธรรมนูญประจำคดีตามข้อ ๑๗ ตรวจสอบและมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยภายในสิบวันนับแต่วันได้รับคำร้อง

กรณีตุลาการรัฐธรรมนูญประจำคดีมีความเห็นควรสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย ให้เสนอคณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาภายในเจ็ดวันนับแต่วันมีความเห็น หากคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นฟ้องด้วยให้จัดทำเป็นคำสั่งของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

หากคณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่เห็นฟ้องด้วยกับความเห็นของตุลาการรัฐธรรมนูญประจำคดีตามวรรคสอง ให้ดำเนินการตามความเห็นของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

ข้อ ๑๙ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ตุลาการรัฐธรรมนูญประจำคดีอาจมีคำสั่งให้คู่กรณีที่ดำเนินกระบวนการพิจารณาไม่ถูกต้อง ดำเนินกระบวนการพิจารณาให้ถูกต้องได้ภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่เห็นสมควร

ข้อ ๒๐ เมื่อตุลาการรัฐธรรมนูญประจำคดีมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย ให้ส่งสำเนาคำร้องแก่ผู้ถูกร้อง หรือมีคำสั่งแจ้งผู้ถูกร้องไปรับสำเนาคำร้องภายในระยะเวลาตามที่กำหนด

เมื่อผู้ถูกร้องได้รับสำเนาคำร้องและยื่นคำชี้แจงแล้ว หรือผู้ถูกร้องไม่ยื่นคำชี้แจงภายในสิบห้าวัน นับแต่วันรับสำเนาคำร้อง หรือไม่มารับสำเนาคำร้องภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป

ข้อ ๒๑ คู่กรณีจะขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องก็ได้ แต่ต้องเป็นสาระสำคัญอันควรแก่การแก้ไขเพิ่มเติมและเกี่ยวข้องกับเรื่องเดิมโดยให้ทำเป็นคำร้องยื่นต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

คำขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องตามวรรคหนึ่ง คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะอนุญาตหรือไม่ก็ได้

ข้อ ๒๒ การส่งคำร้อง ประกาศ หรือเอกสารอื่นใด ให้ส่งแก่ผู้กรณีหรือผู้เกี่ยวข้อง ณ ภูมิลำเนา หรือถิ่นที่อยู่ปกติ หรือสถานที่ติดต่อแห่งใดแห่งหนึ่งตามที่ผู้กรณีหรือผู้เกี่ยวข้องได้แจ้งไว้

ในกรณีไม่อาจดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ตุลาการรัฐธรรมนูญประจำคดีมีอำนาจสั่งให้นำเอกสารดังกล่าว ปิดไว้ ณ ที่ทำการคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ หรือสถานที่ตามวรรคหนึ่ง หรือให้ประกาศโดยวิธีอื่นใดตามที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นสมควร และการปิดหรือการประกาศดังกล่าว ให้ถือว่าได้มีการส่งเอกสารโดยชอบแล้ว

ข้อ ๒๓ ถ้าคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมในการพิจารณาวินิจฉัยคดี คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะสั่งยื่นหรือขยายเวลาออกไปก็ได้

ข้อ ๒๔ การไต่สวนของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ให้กระทำโดยเปิดเผย

เมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นเป็นการสมควร เพื่อรักษาความเรียบร้อยในบริเวณที่ทำการ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ หรือเพื่อคุ้มครองสาธารณประโยชน์ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจกำหนดบุคคลที่มีสิทธิอยู่ในห้องพิจารณาได้

ให้ปิดประกาศวันเวลาไต่สวนทุกครั้งไว้ ณ ที่ทำการคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ สำหรับประกาศกำหนดวันนัดพิจารณาครั้งแรกให้ส่งสำเนาประกาศไปยังผู้กรณีไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนวันนัด

ข้อ ๒๕ ผู้กรณีจะอ้างตนเอง บุคคลและหลักฐานอื่นเป็นพยานได้ตามที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นสมควร และมีสิทธิขอตรวจพยานหลักฐานและคัดสำเนาพยานหลักฐานนั้น ณ ที่ทำการคณะตุลาการรัฐธรรมนูญในเวลาทำการได้ตามที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญกำหนด

การอ้างพยานตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้กรณียื่นบัญชีระบุพยานพร้อมคำแถลงแสดงเหตุผลความจำเป็นในการอ้างพยาน และวิธีการได้มาซึ่งพยานดังกล่าว

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญอาจกำหนดให้มีการตรวจพยานหลักฐานก่อนทำการไต่สวนก็ได้ และให้แจ้งผู้กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวันก่อนวันนัดตรวจพยานหลักฐาน

ในวันนัดตรวจพยานหลักฐาน ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญบันทึกรายงานการพิจารณาคดีรวมทั้งรายละเอียดเกี่ยวกับพยานหลักฐานที่ผู้กรณีขอให้มีการไต่สวนหรือที่ผู้กรณีไม่ได้แย้งพยานหลักฐานใด ๆ ไว้

ข้อ ๒๖ ในกรณีที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่าคดีใดมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะงดการไต่สวนก็ได้

ข้อ ๒๗ การไต่สวนพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญ ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญกำหนดและกระทำเท่าที่จำเป็น

การไต่สวนพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญ ให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญสอบถามพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญเอง ก่อนทำการไต่สวนให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญแจ้งให้พยานทราบถึงประเด็นและข้อเท็จจริงที่จะทำการไต่สวน แล้วให้พยานเบิกความในข้อนั้นโดยวิธีแถลงด้วยตนเองหรือตอบคำถามของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม คณะกรรมการรัฐธรรมนูญอาจอนุญาตให้คู่กรณีซักถามพยานเพิ่มเติมตามประเด็นและข้อเท็จจริงที่กำหนดไว้ก็ได้ โดยให้ฝ่ายที่อ้างพยานเป็นผู้ซักถามก่อน

ข้อ ๒๘ พยานที่มาเบิกความต้องเบิกความด้วยวาจา และห้ามไม่ให้พยานอ่านข้อความที่เขียนมา เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการรัฐธรรมนูญหรือเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญ

เมื่อคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายมีคำขอ คณะกรรมการรัฐธรรมนูญอาจอนุญาตให้รับฟังคำเบิกความของพยานที่อยู่นอกที่ทำการคณะกรรมการรัฐธรรมนูญโดยระบบการประชุมทางจอภาพ (VIDEO CONFERENCE) ได้ โดยให้ผู้ขอเป็นผู้ดำเนินการเพื่อจัดให้มีระบบดังกล่าวและเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการนี้ทั้งหมด

การเบิกความของพยานตามวรรคสอง ให้ถือว่าพยานเบิกความในห้องพิจารณาของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

ข้อ ๒๙ ในกรณีที่คณะกรรมการรัฐธรรมนูญเห็นสมควร หรือในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอและคณะกรรมการรัฐธรรมนูญอนุญาต คณะกรรมการรัฐธรรมนูญอาจกำหนดให้พยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญคนใดเสนอบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญแทนการมาเบิกความได้

ให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญส่งสำเนาทะเบียนที่ถ้อยคำตามวรรคหนึ่งให้คู่กรณีทราบและหากคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตั้งใจคัดค้านก็ให้ทำคำคัดค้านเป็นหนังสือหรือร้องขอนำพยานผู้ให้ถ้อยคำมาเบิกความก็ได้

คณะกรรมการรัฐธรรมนูญอาจให้พยานผู้ให้ถ้อยคำ หรือให้คู่กรณีฝ่ายที่ร้องขอนำพยานผู้ให้ถ้อยคำมาเบิกความเพื่อตอบคำถาม ถ้าพยานผู้ให้ถ้อยคำไม่มาเบิกความ ให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญปฏิเสธที่จะรับฟังบันทึกถ้อยคำของผู้นั้นเป็นพยานหลักฐานในคดี

ข้อ ๓๐ ระหว่างการไต่สวนของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญบันทึกการพิจารณาการพิจารณาคดีรวมไว้ในสำนวนและจัดให้คู่กรณีลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

การบันทึกคำเบิกความของพยานในการไต่สวน ให้บันทึกการพิจารณาโดยใช้เครื่องมือบันทึกเสียงและเครื่องมือบันทึกภาพและเสียง หรือวิธีการอื่นตามที่คณะกรรมการรัฐธรรมนูญกำหนด

ข้อ ๓๑ การแถลงการณ์ปิดคดีของคู่กรณี จะกระทำเป็นหนังสือหรือแถลงด้วยวาจาก็ได้ ตามที่คณะกรรมการรัฐธรรมนูญเห็นสมควร

การแถลงการณ์ปิดคดีด้วยวาจา ให้ผู้ร้องเป็นผู้แถลงก่อนและให้ผู้ถูกร้องแถลงในลำดับถัดไป การแถลงการณ์ปิดคดีด้วยวาจาของแต่ละฝ่าย คณะกรรมการรัฐธรรมนูญจะซักถามข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจากผู้แถลงในระหว่างการแถลง หรือภายหลังการแถลงก็ได้

การแถลงการณ์ปิดคดีด้วยวาจาตามวรรคสองและวรรคสาม ให้นำความในข้อ ๓๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๓๒ ในการประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัย คู่กรณี พยาน ผู้เกี่ยวข้อง หรือผู้ชี้แจงจะให้ข้อเท็จจริงหรือความเห็นแล้วแต่กรณีเป็นหนังสือก็ได้ โดยต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

ข้อ ๓๓ ในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการรัฐธรรมนูญมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้ศาล พนักงานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการใดเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาได้

คณะกรรมการรัฐธรรมนูญมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย

ในการปฏิบัติกรตามข้อกำหนดนี้ให้ตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

ข้อ ๓๔ คณะกรรมการรัฐธรรมนูญอาจสั่งงดการสืบพยานหลักฐานใด ๆ ที่เห็นว่าไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่พิจารณาวินิจฉัย หรือไม่มีความจำเป็นแก่การพิจารณาวินิจฉัย หรือจะทำให้คดีล่าช้าโดยไม่สมควร

ข้อ ๓๕ ในกรณีที่คณะกรรมการรัฐธรรมนูญเห็นสมควร หรือโดยคำร้องของคู่กรณี คณะกรรมการรัฐธรรมนูญอาจสั่งให้มีการนำสืบพยานหลักฐาน ตรวจสอบบันทึก เอกสาร วัตถุ หรือสถานที่ไม่ว่าจะกระทำในเวลาใด ภายในหรือภายนอกที่ทำการคณะกรรมการรัฐธรรมนูญก็ได้

ข้อ ๓๖ คณะกรรมการรัฐธรรมนูญมีอำนาจในอันที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาและวินิจฉัยว่าพยานหลักฐานใด ๆ ที่ได้มา หรือมีอยู่ หรือที่คู่กรณีนำมาสืบนั้น จะเกี่ยวกับประเด็นและเป็นอันเพียงพอให้ฟังเป็นยุติได้หรือไม่

ข้อ ๓๗ การพิจารณาคดีของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้กระทำด้วยความรวดเร็วและต่อเนื่องจนกว่าจะเสร็จ เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัย เหตุจำเป็นอื่นอันมิอาจก้าวล่วงได้ หรือเหตุอื่นตามที่เห็นสมควร และจะสั่งเลื่อนการพิจารณาคดีออกไปก็ได้

ข้อ ๓๘ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นผู้บันทึกรายงานการพิจารณาคดี

ข้อ ๓๙ ให้ประธานคณะตุลาการรัฐธรรมนูญหรือตุลาการรัฐธรรมนูญผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้ลงลายมือชื่อในคำสั่ง ประกาศ ระเบียบ หรือหนังสืออื่นใดของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

ข้อ ๔๐ การพิจารณาพิพากษาของตุลาการรัฐธรรมนูญ ให้วินิจฉัยทุกประเด็นที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญกำหนด จะงดออกเสียงในประเด็นใดประเด็นหนึ่งมิได้

ข้อ ๔๑ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมและให้กระบวนการพิจารณาเป็นไปด้วยความรวดเร็วเที่ยงธรรม เมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นสมควร ให้นำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลมเท่าที่ไม่ขัดต่อข้อกำหนดนี้

หมวด ๓

การทำคำวินิจฉัยหรือคำสั่ง

ข้อ ๔๒ การพิจารณาพิพากษาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้ทำเป็นคำวินิจฉัย

คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญต้องประกอบด้วยความเป็นมาหรือคำกล่าวหาสรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายและบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง

ข้อ ๔๓ ตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นองค์คณะทุกคนจะต้องทำความเข้าใจในการวินิจฉัยคดี ส่วนตนเป็นหนังสือ พร้อมแถลงด้วยวาจาก่อนการลงมติ เมื่อการลงมติเสร็จสิ้น ให้ตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นองค์คณะจัดทำคำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

การทำคำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง องค์คณะอาจมอบหมายให้ตุลาการรัฐธรรมนูญคนใดคนหนึ่งเป็นผู้จัดทำคำวินิจฉัยตามมติของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญก็ได้

คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญอ่านให้คู่กรณีฟัง ถ้าคู่กรณีฝ่ายใดทราบนัดโดยชอบแล้วไม่มา ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญบันทึกไว้และให้ถือว่าคำวินิจฉัยนั้นได้อ่านโดยชอบแล้ว

คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญและความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนบุคคลของตุลาการรัฐธรรมนูญที่เป็นองค์คณะทุกคน ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ข้อ ๔๔ คำสั่งของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามข้อ ๑๘ วรรคสอง ต้องประกอบด้วยความเป็นมาโดยย่อของคำร้อง ความเห็นประกอบ และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง การทำคำสั่งนั้นให้นำความในข้อ ๔๓ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลมเมื่อจัดทำคำสั่งเสร็จให้แจ้งผู้ร้องทราบ พร้อมปิดประกาศไว้ ณ ที่ทำการคณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน

หมวด ๔

บทสุดท้าย

ข้อ ๔๕ บรรดาอรรถคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ซึ่งโอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๓๕ วรรคสี่ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญดำเนินการต่อไป

การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอันอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง ให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีตามข้อกำหนดนี้ต่อไป เว้นแต่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะเห็นสมควรกำหนดเป็นอย่างอื่น

ประกาศ ณ วันที่ ๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๕

ปัญญา ถนอมรอด

ประธานคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

แบบพิมพ์ของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

ข้อ ๑ แบบพิมพ์ของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญมีดังนี้

- (๑) คำร้องให้พิจารณาวินิจฉัย
- (๒) คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา
- (๓) คำร้อง
- (๔) คำชี้แจง
- (๕) บันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็น
- (๖) คำคัดค้าน
- (๗) คำแถลงการณ์ปิดคดี
- (๘) หนังสือให้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา
- (๙) หนังสือแจ้งผู้ถูกร้องให้ไปปรับสำเนาคำร้อง
- (๑๐) หนังสือแจ้งคู่กรณี
- (๑๑) หนังสือเรียกเอกสาร หลักฐาน หรือบุคคล
- (๑๒) ประกาศคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ
- (๑๓) บันทึกคำเบิกความพยาน
- (๑๔) รายงานการพิจารณาคดี

แบบพิมพ์ตามท้ายข้อกำหนดนี้ ให้ใช้กระดาษพิมพ์ขนาด เอ ๔

ข้อ ๒ ผู้ร้อง ผู้ถูกร้อง ผู้เกี่ยวข้อง หรือบุคคลอื่นที่ประสงค์จะยื่นเอกสารต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ให้จัดทำตามแบบพิมพ์ตามข้อ ๑ (๑) ถึง ข้อ ๑ (๗) แล้วแต่กรณี ผู้ยื่นสามารถจัดทำแบบพิมพ์ขึ้นเองได้โดยจัดทำต้นฉบับพร้อมสำเนารวมจำนวนสิบห้าชุด

ข้อ ๓ แบบพิมพ์ตามข้อ ๑ (๘) ถึง ข้อ ๑ (๑๔) เป็นแบบพิมพ์สำหรับคณะกรรมการรัฐธรรมนูญใช้

(๑)

คำร้องให้พิจารณาวินิจฉัย

เรื่องพิจารณาที่...../.....

คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ระหว่าง {ผู้ร้อง
.....ผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....

ข้าพเจ้า.....ผู้ร้อง

สัญชาติ.....ตำแหน่งหรืออาชีพ.....

เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....อายุ.....

อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....

ตรอก/ซอย.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....

โดยมีข้อเท็จจริงและคำขอให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ดังต่อไปนี้

ข้อเท็จจริง

ข้อ ๑.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

(ใบต่อ)

A series of 25 horizontal dashed lines for writing.

(๒)

คำชี้แจงแก่ข้อกล่าวหา

เรื่องพิจารณาที่...../.....

คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ระหว่าง {

.....ผู้ร้อง

.....ผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....

.....

ข้าพเจ้า.....ผู้ถูกร้อง

สัญชาติ.....ตำแหน่งหรืออาชีพ.....

เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....อายุ.....

อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....

ตรอก/ซอย.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....

ข้าพเจ้าได้ทราบคำร้องให้พิจารณาวินิจฉัยของผู้ร้อง โดยตลอดแล้ว ขอชี้แจงต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา มีข้อความตามที่กล่าวต่อไปนี้

ข้อ ๑.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

(ใบต่อ)

A series of horizontal dashed lines for writing, consisting of 25 lines.

(๓)
คำร้อง

เรื่องพิจารณาที่...../.....

คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ระหว่าง {

.....ผู้ร้อง

.....ผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....

ข้าพเจ้า.....

สัญชาติ.....ตำแหน่งหรืออาชีพ.....

เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....อายุ.....

อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....

ตรอก/ซอย.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....

เกี่ยวข้องกับเรื่องพิจารณา เป็น.....

ขอยื่นคำร้องมีข้อความตามที่กล่าวต่อไปนี้

ข้อ ๑.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

(ใบต่อ)

A series of horizontal dashed lines for writing, consisting of 25 lines.

(๕)

บันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็น

เรื่องพิจารณาที่...../.....

คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ระหว่าง {ผู้ร้อง
.....ผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....
.....

๑. ข้าพเจ้าชื่อ.....นามสกุล.....
 ๒. เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....อายุ.....ปี
 ๓. ตำแหน่งหรืออาชีพ.....
สถานที่ติดต่อ.....
 ๔. อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....
ตรอก/ซอย.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....
จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....
- เกี่ยวข้องกับเรื่องพิจารณา เป็น.....

ข้าพเจ้าขอให้ถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นตามที่คณะกรรมการรัฐธรรมนูญกำหนด
ดังนี้

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

(ใบต่อ)

A series of 25 horizontal dashed lines for writing.

(บ)
คำคัดค้าน

เรื่องพิจารณาที่...../.....

คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ระหว่าง { ผู้ร้อง
..... ผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....
.....

๑. ข้าพเจ้าชื่อ.....นามสกุล.....
 ๒. เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....อายุ.....ปี
 ๓. ตำแหน่งหรืออาชีพ.....
สถานที่ติดต่อ.....
 ๔. อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....
ตรอก/ซอย.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....
จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....
- เกี่ยวข้องกับเรื่องพิจารณา เป็น.....

ข้าพเจ้าขอคัดค้านบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของ..... พยาน
ผู้ให้ถ้อยคำ ฉบับวันที่.....ไว้ดังนี้

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

(ใบต่อ)

A series of horizontal dashed lines for writing.

(๓)

คำแถลงการณ์ปิดคดี

เรื่องพิจารณาที่...../.....

คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ระหว่าง {

ผู้ร้อง

ผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....

ข้าพเจ้า.....

สัญชาติ.....ตำแหน่งหรืออาชีพ.....

เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....อายุ.....

อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....

ตรอก/ซอย.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....

เกี่ยวข้องกับเรื่องพิจารณา เป็น.....

ขอขึ้นคำแถลงการณ์ปิดคดี มีข้อความตามที่กล่าวต่อไปนี้

ข้อ ๑.....

(๘)

หนังสือให้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา

เรื่องพิจารณาที่...../.....

คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ระหว่าง {

.....ผู้ร้อง

.....ผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....

ถึง.....
อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....
ต.รอก/ซอย.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....
จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....

ด้วยผู้ร้องได้ยื่นคำร้องให้พิจารณาวินิจฉัยกรณีของผู้ถูกร้องต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ
มีข้อความตามสำเนาคำร้องขอให้พิจารณาวินิจฉัยซึ่งได้ส่งมาพร้อมกับหนังสือนี้แล้ว

จึงให้ท่านทำคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหายื่นต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ภายใน.....
นับแต่วันได้รับหนังสือนี้

(.....)

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

โทร.....

โทรสาร.....

(๕)

หนังสือแจ้งผู้ถูกร้องให้ไปรับสำเนาคำร้อง

เรื่องพิจารณาที่...../.....

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ระหว่าง {

ผู้ร้อง

ผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....

ถึง.....

อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....

ต.รอก/ซอย.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....

ด้วยผู้ร้องได้ยื่นคำร้องให้พิจารณาวินิจฉัยกรณีของผู้ถูกร้องต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ มีคำขอ
โดยย่อ.....

จึงให้ท่านไปรับสำเนาคำร้องเพื่อทำคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ณ ที่ทำการคณะตุลาการ
รัฐธรรมนูญ ในวัน เวลาทำการ ภายใน..... นับแต่วันได้รับหนังสือแจ้งนี้

(.....)

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

โทร.....

โทรสาร.....

(๑๐)

หนังสือแจ้งคู่กรณี

เรื่องพิจารณาที่...../.....

คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ระหว่าง {ผู้ร้อง
.....ผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....

ถึง.....
อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....
ต.รอก/ซอย.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....
จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....

ตามที่ผู้ร้องได้ยื่นคำร้องให้พิจารณาวินิจฉัยกรณีของผู้ถูกร้องต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญความ
ละเอียดตามแจ้งแล้วนั้น

จึงแจ้งมายังท่านเพื่อทราบ

(.....)

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

โทร.....

โทรสาร.....

(๑๑)

หนังสือเรียกเอกสาร หลักฐาน หรือบุคคล

เรื่องพิจารณาที่...../.....

คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ระหว่าง {

.....ผู้ร้อง

.....ผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....

ถึง.....
อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....
ต.รอก/ชอย.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....
จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....

ด้วยคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ.....

เพราะฉะนั้นเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาจึงให้.....

ต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญภายใน.....ทั้งนี้ เป็นไป
ตามข้อกำหนดคณะกรรมการรัฐธรรมนูญว่าด้วยองค์คณะในการพิจารณาพิพากษา วิธีพิจารณา และการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๔๕

.....
(.....)

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

โทร.....

โทรสาร.....

(๑๒)

ประกาศคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

เรื่องพิจารณาที่...../.....

ประกาศคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

ระหว่าง

ผู้ร้อง

ผู้ถูกร้อง

เรื่อง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประกาศ ณ วันที่ พ.ศ.

.....
(.....)

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

(๑๑)

บันทึกคำเบิกความพยาน

เรื่องพิจารณาที่...../.....

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ระหว่าง {

.....ผู้ร้อง

.....ผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....

ข้าพเจ้าได้ปฏิญาณตนแล้ว

๑. ข้าพเจ้าชื่อ.....นามสกุล.....

๒. เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....อายุ.....ปี

๓. ตำแหน่งหรืออาชีพ.....
สถานที่ติดต่อ.....

๔. อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....

ตรอก/ซอย.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....

เกี่ยวข้องกับเรื่องพิจารณา เป็น.....

ข้าพเจ้าขอเบิกความเป็นพยานตามที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญดำเนินการบันทึกด้วย
เครื่องบันทึกเสียงและเครื่องบันทึกภาพและเสียง หรือ.....ไว้แล้ว ถูกต้องเป็นความจริง/อ่านแล้ว

..... ตุลาการรัฐธรรมนูญ

..... พยาน

(๑๔)

รายงานการพิจารณาคดี

เรื่องพิจารณาที่...../.....

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ระหว่าง {

ผู้ร้อง

ผู้ถูกร้อง

เรื่อง

()

เรื่องพิจารณาที่ .../..... :

วันที่.....

.....
()

.....
()

.....
()

.....
()

.....
()

.....
()

.....
()

.....
()

ตราประทับคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

ลักษณะของตราประทับ

เป็นดวงตรารูปกลมมีขอบสองชั้น

องค์ประกอบของตราประทับ

วงกลมชั้นใน ตรงกลางมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยประดิษฐานอยู่บนพานสองชั้น เบื้องบนมีพระจุลพาฬ (ซึ่งหมายถึงความสุจริต ยุติธรรม และความเฉลียวฉลาดหลักแหลมในการปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบ) สถิตอยู่ เบื้องล่างมีช่อชัยพฤกษ์ (ซึ่งหมายถึงการบรรลุผลสำเร็จ อันประกอบด้วยเกียรติศักดิ์) รองรับ และมีลายกนกก้านขดประกอบอยู่สองข้าง

วงกลมชั้นนอก ใต้ช่อชัยพฤกษ์ของวงกลมชั้นใน เป็นอักษรข้อความว่า “คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ” และคั่นด้วยดอกประจํายามหัวท้าย

สี

สีแดงชาด ใช้เป็นสีพื้น หมายถึง อำนาจอันชอบธรรมตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

สีทอง ใช้เป็นสีสำหรับองค์ประกอบของตราประทับ หมายถึง ความรุ่งเรือง มีศักดิ์ศรี สง่างามสูงส่ง

(ไม่จำกัดขนาด)

ค. กฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

๑. ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ
พ.ศ. ๒๕๔๑
๒. ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ
(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๑
๓. ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ
(ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๒
๔. ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ
(ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๔๔
๕. ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ
พ.ศ. ๒๕๔๖

ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

พ.ศ. ๒๕๕๑

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๖๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ศาลรัฐธรรมนูญโดยมติเอกฉันท์ของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จึงกำหนดวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้อกำหนดนี้เรียกว่า “ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๑”

ข้อ ๒ ข้อกำหนดนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในข้อกำหนดนี้

“ศาล” หมายความว่า ศาลรัฐธรรมนูญ หรือคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี

“ประธาน” หมายความว่า ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

“ตุลาการ” หมายความว่า ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

“คดี” หมายความว่า เรื่องที่เสนอให้ศาลเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

“คำร้อง” หมายความว่า บรรดาคำร้อง คำขอ ความเห็น คำเสนอ คำกล่าวหา คำแก้ข้อกล่าวหา คำคัดค้าน ที่ยื่นต่อศาลเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

“ผู้ร้อง” หมายความว่า ผู้ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

“กระบวนการพิจารณา” หมายความว่า การกระทำใดๆ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเกี่ยวกับคดี ซึ่งกระทำโดยผู้ร้อง หรือโดยศาล หรือตามคำสั่งศาล

ไม่ว่าการนั้นจะเป็นโดยผู้ร้องฝ่ายหนึ่งกระทำต่อศาล หรือต่อผู้ร้องอีกฝ่ายหนึ่ง หรือศาล ทำต่อผู้ร้องฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทุกฝ่าย และรวมถึงการส่งคำร้อง การวินิจฉัย การรับฟัง พยานหลักฐาน การลงมติ ตลอดจนจนถึงการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

“วัน” หมายความว่า วันทำการ

ข้อ ๔ ประธานเป็นผู้รักษาการให้เป็นไปตามข้อกำหนดนี้

หมวด ๑

การยื่นและถอนคำร้อง

ข้อ ๕ คำร้องต้องทำเป็นหนังสือ ใช้ถ้อยคำสุภาพและมีรายการ ดังต่อไปนี้

- (๑) ชื่อและที่อยู่ของผู้ร้อง
- (๒) ระบุมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่เกี่ยวกับเหตุในคำร้อง
- (๓) ระบุเรื่องอันเป็นเหตุให้ต้องใช้สิทธิ พร้อมทั้งข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง
- (๔) มีคำขอที่ระบุความประสงค์จะให้ศาลดำเนินการอย่างไรพร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุนโดยชัดเจน
- (๕) ลงลายมือชื่อผู้ร้อง แต่ในกรณีที่เป็นการทำและยื่นหรือส่งคำร้องแทนผู้อื่น ต้องแนบใบมอบฉันทะให้ทำการดังกล่าวไปด้วย

ข้อ ๖ คำร้องที่ได้ยื่นแล้ว ผู้ร้องจะถอนในเวลาใดก่อนที่ศาลจะมีคำวินิจฉัย หรือคำสั่งก็ได้ เมื่อมีการถอนคำร้อง ให้ศาลสั่งจำหน่ายคำร้องนั้น

กรณีที่ผู้ร้องไม่ดำเนินการตามคำสั่งศาลภายในเวลาที่กำหนดโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ถือว่าเป็นการทิ้งคำร้องนั้น และให้ศาลสั่งจำหน่ายคำร้อง

หมวด ๒

การคัดค้านตุลาการ

ข้อ ๗ ตุลาการอาจถูกคัดค้านได้ในเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) มีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ขอให้วินิจฉัย

(๒) เป็นหรือเคยเป็นสามีหรือภริยา หรือญาติของผู้ร้องหรือผู้คัดค้านฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คือ เป็นบุพการีหรือผู้สืบสันดานไม่ว่าชั้นใดๆ หรือเป็นพี่น้องหรือลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงสามชั้น หรือเป็นญาติทางการสมรสนับได้เพียงสองชั้น

(๓) เคยถูกอ้างเป็นพยาน โดยที่ได้รู้เห็นเหตุการณ์ เว้นแต่เคยมีส่วนร่วมในวิธีพิจารณาตามกระบวนการทางนิติบัญญัติ หรือเคยแสดงความเห็นในฐานะเป็นผู้เชี่ยวชาญ มีความรู้เป็นพิเศษในปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวข้องกับคำร้องนั้น

(๔) เป็นผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้แทน หรือทนายความของผู้ร้องฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาก่อน

(๕) เป็นผู้พิพากษา ตุลาการในศาลอื่น กรรมการร่างกฎหมาย กรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ หรือเป็นอนุญาโตตุลาการ ซึ่งพิจารณาคำร้องในเรื่องเดียวกัน นั้นมาก่อน

(๖) มีคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาที่ตุลาการนั้นเอง สามี ภริยา หรือญาติสืบสาโลหิตตรงขึ้นไปหรือลงมาของตุลาการนั้นฝ่ายหนึ่ง พินาศกับผู้ร้องหรือผู้คัดค้านอีกฝ่ายหนึ่ง สามี ภริยา หรือญาติสืบสาโลหิตตรงขึ้นไปหรือลงมาของผู้ร้องหรือผู้คัดค้านอีกฝ่ายหนึ่ง

ข้อ ๘ ตุลาการผู้ใดมีเหตุที่อาจถูกคัดค้านตามข้อ ๗ ตุลาการผู้นั้นจะแถลงต่อศาลแสดงเหตุที่ตนอาจถูกคัดค้านและขอถอนตัวออกจากการพิจารณาเรื่องนั้นก็ได้ เมื่อมีการคัดค้านตุลาการตามข้อ ๗ ให้ศาลมีคำชี้ขาดในเรื่องที่คัดค้านนั้น ก่อนที่จะมีการพิจารณาต่อไป เว้นแต่การพิจารณาเรื่องตามมาตรา ๑๘๐ วรรคเจ็ด ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

การพิจารณาทั้งหลายที่ได้ดำเนินไปก่อนเสนอคำคัดค้านย่อมสมบูรณ์ไม่เสียไป เพราะเหตุที่มีการคัดค้านตุลาการ เว้นแต่ศาลจะได้กำหนดไว้ในคำสั่งเป็นอย่างอื่น

ข้อ ๙ เมื่อมีการคัดค้านตุลาการผู้ใดในเรื่องใด และตุลาการผู้นั้นไม่ขอถอนตัวออกจากการพิจารณาเรื่องนั้น ให้ศาลพิจารณาสั่งตามที่เหมาะสม

เมื่อศาลต้องพิจารณาตามวรรคหนึ่ง ตุลาการผู้นั้นจะร่วมพิจารณาหรือออกเสียงลงคะแนนชี้ขาดมิได้

การชี้ขาดให้ถือตามคะแนนเสียงข้างมาก ตุลาการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ถือตามคำคัดค้าน

หมวด ๓

การพิจารณา

ข้อ ๑๐ เมื่อศาลได้รับคำร้องให้วินิจฉัยเรื่องใดตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ให้ศาลตรวจและมีคำสั่งว่า สมควรจะรับไว้ดำเนินการต่อไปหรือไม่ ภายในเจ็ดวันนับแต่วันได้รับคำร้อง

ข้อ ๑๑ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้ร้องที่ดำเนินกระบวนการพิจารณาไม่ถูกต้อง ดำเนินกระบวนการให้ถูกต้องได้ภายในระยะเวลา และเงื่อนไขที่ศาลเห็นสมควร

ข้อ ๑๒ เมื่อศาลมีคำสั่งรับคำร้องไว้ดำเนินการต่อไป ให้ศาลส่งสำเนาคำร้องแก่ผู้ถูกร้อง เมื่อผู้ถูกร้องได้รับสำเนาคำร้องและยื่นคำชี้แจงแล้ว หรือผู้ถูกร้องไม่ยื่นคำชี้แจงภายในสิบห้าวันนับแต่วันรับสำเนาคำร้อง หรือไม่มารับสำเนาคำร้องและหนังสือกำหนดเวลาให้ยื่นคำชี้แจง ให้ศาลกำหนดวันนัดพิจารณาครั้งแรกภายในเจ็ดวันนับแต่วันสิ้นสุดระยะเวลาดังกล่าว

ผู้ร้องจะขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องที่ยื่นต่อศาลก็ได้ แต่ต้องเป็นสาระสำคัญอันควรแก่การแก้ไขและเกี่ยวกับเรื่องเดิมโดยให้ทำเป็นหนังสือยื่นต่อศาลก่อนวันนัดพิจารณาครั้งแรก

คำขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องตามวรรคสอง ศาลจะอนุญาตหรือไม่ก็ได้ แล้วแต่จะเห็นสมควร

ให้ปิดประกาศวันเวลาพิจารณาทุกครั้งไว้ ณ ที่ทำการศาล สำหรับประกาศกำหนดวันพิจารณาครั้งแรกให้ส่งสำเนาไปยังผู้ร้องและผู้ถูกร้องทุกคนไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนวันพิจารณา

ข้อ ๑๓ การส่งคำร้อง ประกาศ หรือหนังสืออื่นใดให้ส่งแก่ผู้ร้องหรือผู้ถูกร้อง ณ ภูมิลำเนาหรือสถานที่ติดต่อแห่งใดแห่งหนึ่งตามที่ผู้ร้องหรือผู้ถูกร้องได้แจ้งไว้

เมื่อศาลเห็นสมควร ศาลมีอำนาจสั่งให้ปิดประกาศเอกสารตามวรรคหนึ่ง ณ ที่ทำการศาล หรือประกาศในหนังสือพิมพ์

ข้อ ๑๔ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๘๐ วรรคเจ็ด ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ระยะเวลาที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดนี้ ถ้าศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์ในการผดุงความเป็นธรรมในการพิจารณาวินิจฉัยคำร้อง จะสั่งให้ขยายออกไปก็ได้ตามที่จำเป็น

ข้อ ๑๕ การพิจารณาคดีของศาลให้กระทำโดยเปิดเผยเมื่อมีการออกนั่งพิจารณาในการสืบพยาน การให้คู่กรณีแสดงความเห็น หรือการฟังคำแถลงของคู่กรณี เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควร เพื่อประโยชน์เกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศ ศาลมีอำนาจกำหนดบุคคลที่มีสิทธิอยู่ในห้องพิจารณาได้

ข้อ ๑๖ ในการประชุมปรึกษาของศาลเพื่อทำคำวินิจฉัยหรือคำสั่ง ประธานจะอนุญาตให้เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญและเจ้าหน้าที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ อยู่ในที่ประชุมด้วยก็ได้

ข้อ ๑๗ ผู้ร้องและผู้คัดค้านมีสิทธิเข้าฟังการนั่งพิจารณาคดีของศาล อ่างตนเอง และพยานหลักฐานอื่นเป็นพยานได้ตามที่ศาลเห็นสมควร เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาคดี และมีสิทธิขอตรวจดูเอกสารที่เกี่ยวข้องกับตน ณ ที่ทำการศาลในเวลาทำการได้ตามที่ศาลกำหนด

ข้อ ๑๘ พยานจะเบิกความด้วยวาจาหรือให้การเป็นหนังสือก็ได้
ในกรณีที่พยานให้การเป็นหนังสือ ศาลจะสั่งให้พยานมาศาลเพื่อเบิกความประกอบก็ได้

ข้อ ๑๙ นอกจากจะบันทึกข้อความของพยานไว้ในสำนวนเพื่ออ่านและให้พยานลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานแล้ว ศาลอาจกำหนดให้มีการบันทึกการเบิกความของพยาน โดยใช้เครื่องมือในการบันทึกเสียง หรือภาพและเสียงอีกด้วยก็ได้

ข้อ ๒๐ ผู้ร้องและผู้คัดค้านอาจทำคำแถลงการณ์เป็นหนังสือสรุปความเห็นเสนอศาลได้ ส่วนการแถลงการณ์ด้วยวาจาดต่อศาลให้กระทำได้ตามที่ศาลเห็นสมควร

คำแถลงการณ์ของผู้ร้องและผู้คัดค้าน ต้องกระทำก่อนเสร็จการพิจารณา
ในการแถลงการณ์ด้วยวาจา ให้ผู้ร้องเป็นผู้แถลงก่อนและให้ผู้คัดค้านแถลง
ในลำดับถัดไป

ในการแถลงการณ์ด้วยวาจาของแต่ละฝ่าย ตุลาการจะซักถามข้อเท็จจริงเพิ่มเติม
จากผู้แถลงในระหว่างการแถลงหรือภายหลังการแถลงก็ได้

ข้อ ๒๑ ในการพิจารณา ศาลจะให้ผู้ร้อง ผู้คัดค้าน หรือพยาน ให้ข้อเท็จจริง
หรือความเห็น แล้วแต่กรณี เป็นหนังสือเป็นประการสำคัญ

การสืบพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญ ให้กระทำเท่าที่จำเป็น

การสืบพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญ ให้ศาลซักถามก่อน และผู้ร้อง
หรือผู้คัดค้านจะซักค้านก็ได้

ข้อ ๒๒ ศาลอาจสั่งงดการสืบพยานหลักฐานใดๆ ที่เห็นว่าไม่เกี่ยวกับเรื่อง
ที่พิจารณาวินิจฉัย หรือไม่มีความจำเป็นแก่การพิจารณาวินิจฉัย หรือจะทำให้คดี
ล่าช้าโดยไม่สมควร

ข้อ ๒๓ ในกรณีที่ศาลเห็นสมควรหรือโดยคำร้องของคู่กรณี ศาลอาจสั่งให้
มีการนำสืบพยานหลักฐาน ตรวจสอบบันทึก เอกสาร วัตถุ หรือสถานที่ ไม่ว่า
จะกระทำในเวลาใด ภายในหรือภายนอกศาลก็ได้

ข้อ ๒๔ ศาลมีอำนาจในอันที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาและวินิจฉัยว่าพยาน
หลักฐานใดๆ ที่ได้มา หรือมีอยู่ หรือที่คู่กรณีนำมาสืบนั้น จะเกี่ยวกับประเด็นและ
เป็นอันเพียงพอให้ฟังเป็นยุติได้หรือไม่

ข้อ ๒๕ การพิจารณาคดีของศาลให้กระทำด้วยความรวดเร็วและต่อเนื่องจนกว่า
จะเสร็จ เว้นแต่มีเหตุจำเป็น ศาลจะสั่งเลื่อนการพิจารณาคดีออกไปก็ได้

ข้อ ๒๖ รายงานการพิจารณาหรือคำเบิกความพยาน ให้ศาลเป็นผู้ทำ

ข้อ ๒๗ คำสั่ง ประกาศ หรือหนังสืออื่นใดของศาล ให้ประชาชนเป็นผู้
ลงลายมือชื่อ

หมวด ๔

คำวินิจฉัยหรือคำสั่ง

ข้อ ๒๘ คำวินิจฉัยหรือคำสั่งของศาลต้องประกอบด้วยความเป็นมาหรือ
คำกล่าวหา สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหา
ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
และกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง

หมวด ๕

แบบพิมพ์

ข้อ ๒๙ แบบพิมพ์ของศาลจะกำหนดให้ใช้เพื่อการใด มีรูปแบบ ขนาดและ
ข้อความอย่างไร ให้เป็นไปตามที่ศาลกำหนด

หมวด ๖

บทสุดท้าย

ข้อ ๓๐ ในการพิจารณาของศาลให้ศาลมีอำนาจในการรักษาความสงบเรียบร้อย
ของการพิจารณา การให้บุคคลใดซึ่งฝ่าฝืนออกไปนอกสถานที่พิจารณาและกระทำการใด ๆ

เพื่อให้การพิจารณาดำเนินไปโดยสงบเรียบร้อยและรวดเร็ว รวมทั้งวางข้อกำหนดเพิ่มเติมเพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ

ข้อ ๓๑ การรักษาระเบียบและความเรียบร้อยในส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอกที่จะเข้ามาในศาลหรือบริเวณศาลหรือเข้าฟังการพิจารณาคดีของศาล ตลอดจนมารยาทของบุคคลเช่นว่านี้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่ศาลกำหนด

ประกาศ ณ วันที่ ๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๑

เชาวน์ สายเชื้อ

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

นายโกเมน ภัทรภิรมย์
 ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายจุมพล ณ สงขลา
 ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

พลโท จุล อติเรก
 ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายชัยอนันต์ สมุทวณิช
 ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายประเสริฐ นาสกุล
 ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายปรีชา เฉลิมวณิชย์
 ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายมงคล สระแก้ว
 ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายสุจินดา ยงสุนทร
 ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายสุวิทย์ ธีรพงษ์
 ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายอนันต์ เกตุวงศ์
 ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายอิสสระ นิตินันท์ประกาศ
 ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายอุระ หวังอ้อมกลาง
 ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ
(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๖๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ศาลรัฐธรรมนูญ โดยมติเอกฉันท์ของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จึงกำหนดวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้อกำหนดนี้เรียกว่า “ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑”

ข้อ ๒ ข้อกำหนดนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นข้อ ๑๕ ทวิ แห่งข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๑

“ข้อ ๑๕ ทวิ การพิจารณาคดีของศาลตามข้อ ๑๕ ให้ศาลมีอำนาจออกข้อบังคับเพื่อกำหนดแบบและการใช้สื่อครุขของประธานและตุลาการได้”

ประกาศ ณ วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๑

นายเชาวน์ สายเชื้อ

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

นายโกเมน ภัทรภิรมย์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	นายจุมพล ณ สงขลา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	นายชัยอนันต์ สมุทวณิช ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายประเสริฐ นาสกุล ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	นายปรีชา เถลิมาณิชย์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระภู่น ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	นายสุจินดา ยงสุนทร ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ชีรพงษ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	นายอนันต์ เกตุวงศ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิตินันท์ประกาศ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	นายอุระ หวังอ้อมกลาง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ
(ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๒

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๖๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ศาลรัฐธรรมนูญ โดยมติเอกฉันท์ของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เห็นเป็นการสมควรยกเลิกความในข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงออกข้อกำหนดไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้อกำหนดนี้เรียกว่า “ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๒”

ข้อ ๒ ข้อกำหนดนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกข้อ ๑๕ ทวิ แห่งข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๑

ประกาศ ณ วันที่ ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๒

เชาวน์ สายเชื้อ

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

โกเมน กัทรภิรมย์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

จุมพล ณ สงขลา
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

พลโท จุล อติเรก
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ชัยอนันต์ สมุทวณิช
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ประเสริฐ นาสกุล
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ปรีชา เฉลิมวณิช
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

มงคล ธรรม์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

สุจินดา ยงสุนทร
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

สุวิทย์ ธีรพงษ์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

อนันต์ เกตุวงศ์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

อิสสระ นิตินันท์ประกาศ
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

อูระ หวังอ้อมกลาง
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ

ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

(ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๖๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ศาลรัฐธรรมนูญ โดยมติเอกฉันท์ของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จึงกำหนดวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้อกำหนดนี้เรียกว่า “ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕”

ข้อ ๒ ข้อกำหนดนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกบทนิยามคำว่า “วัน” ในข้อ ๓ แห่งข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๑

ข้อ ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของข้อ ๕ แห่งข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๑

“คำร้องต้องยื่นพร้อมสำเนาคำร้องและเอกสารประกอบโดยข้อความถูกต้องเป็นอย่างเดียวกัน จำนวนสี่สิบชุด”

ข้อ ๕ ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๕ แห่งข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๕ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๘๐ วรรคเจ็ด ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ระยะเวลาที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดนี้ ถ้าศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์ในการผดุงความเป็นธรรม ในการพิจารณาวินิจฉัยคำร้อง จะสั่งให้ลดหรือขยายเวลาออกไปก็ได้”

ประกาศ ณ วันที่ ๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๕

ประเสริฐ นาสกุล

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

กรมพล ทองธรรมชาติ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
โกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
จุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
ปรีชา เฉลิมวณิชย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
ผัน จันทรปาน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
มงคล สระแก้ว	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
สุจิต บุญบงการ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
สุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
สุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
อนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
อมร รักษาสัตย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
อิสสระ นิตินันท์ประกาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
อุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ

ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

พ.ศ. ๒๕๕๖

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๖๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ศาลรัฐธรรมนูญ โดยมติเอกฉันท์ของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จึงกำหนดวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้อกำหนดนี้เรียกว่า “ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๖”

ข้อ ๒ ข้อกำหนดนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิก

(๑) ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๑

(๒) ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

(๓) ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๒

(๔) ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๔

ข้อ ๔ ในข้อกำหนดนี้

“ศาล” หมายความว่า ศาลรัฐธรรมนูญ หรือคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี

“ประธาน” หมายความว่า ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

“ตุลาการ” หมายความว่า ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

“คดี” หมายความว่า เรื่องที่เสนอให้ศาลเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

“คำร้อง” หมายความว่า บรรดาคำร้อง คำขอ ความเห็น คำเสนอ คำกล่าวหา คำแก้ข้อกล่าวหา คำคัดค้าน ที่ยื่นต่อศาลเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

“คู่กรณี” หมายความว่า ผู้ร้องและผู้ถูกร้อง

“ผู้ร้อง” หมายความว่า ผู้ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

“ผู้ถูกร้อง” หมายความว่า ผู้ถูกกล่าวหาตามคำร้อง

“ผู้เกี่ยวข้อง” หมายความว่า หน่วยงาน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัย

“กระบวนการพิจารณา” หมายความว่า การกระทำใดๆ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเกี่ยวกับคดี ซึ่งกระทำโดยคู่กรณี หรือโดยศาล หรือตามคำสั่งศาล ไม่ว่าการนั้น

จะเป็นโดยคู่กรณีฝ่ายหนึ่งกระทำต่อศาล หรือต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือศาลกระทำต่อคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือทุกฝ่าย และรวมถึงการส่งคำร้อง การวินิจฉัย การรับฟังพยานหลักฐาน การลงมติ ตลอดจนถึง การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

“การพิจารณาคดี” หมายความว่า การออกนั่งพิจารณา หรือการประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณา และวินิจฉัย

ข้อ ๕ ให้ประธานรักษาการตามข้อกำหนดนี้

หมวด ๑

การยื่น การถอน และการจำหน่ายคำร้อง

ข้อ ๖ คำร้องต้องทำเป็นหนังสือ ใช้ถ้อยคำสุภาพและมีรายการ ดังต่อไปนี้

(๑) ชื่อและที่อยู่ของผู้ร้อง

(๒) ระบุมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่เกี่ยวกับเหตุในคำร้อง

(๓) ระบุเรื่องอันเป็นเหตุให้ต้องใช้สิทธิ พร้อมทั้งข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง

(๔) มีคำขอที่ระบุความประสงค์จะให้ศาลดำเนินการอย่างไรพร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุนโดย

ชัดแจ้ง

(๕) ลงลายมือชื่อผู้ร้อง แต่ในกรณีที่เป็นการทำและยื่นหรือส่งคำร้องแทนผู้อื่น ต้องแนบ

ใบมอบฉันทะให้ทำการดังกล่าวไปด้วย

คำร้องต้องยื่นพร้อมสำเนาคำร้องและเอกสารประกอบโดยข้อความถูกต้องเป็นอย่างเดียวกัน จำนวนยี่สิบชุด

ข้อ ๗ คำร้องที่ได้ยื่นต่อศาล ก่อนที่ศาลมีคำวินิจฉัยหรือคำสั่ง ถ้าผู้ร้องตาย หรือผู้ร้องขอ ถอนคำร้อง ศาลอาจพิจารณาสั่งจำหน่ายคำร้องนั้นก็ได้

กรณีที่ผู้ร้องไม่ดำเนินกระบวนการพิจารณาตามคำสั่งศาลภายในเวลาที่กำหนดโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ถือว่าเป็นการทิ้งคำร้อง และให้ศาลสั่งจำหน่ายคำร้อง

หมวด ๒

การคัดค้านและการถอนตัวของตุลาการ

ข้อ ๘ ตุลาการอาจถูกคัดค้านได้ในเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) มีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องในเรื่องที่ขอให้วินิจฉัย

(๒) เป็นหรือเคยเป็นสามีหรือภริยา หรือญาติของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คือ เป็นบุพการี หรือผู้สืบสันดานไม่ว่าชั้นใด ๆ หรือเป็นพี่น้องหรือลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงสามชั้น หรือเป็นญาติทางการสมรสนับได้เพียงสองชั้น

(๓) เคยถูกอ้างเป็นพยาน โดยที่ารู้เห็นเหตุการณ์ เว้นแต่เคยมีส่วนร่วมในวิธีพิจารณาตามกระบวนการทางนิติบัญญัติ หรือเคยแสดงความเห็นในฐานะเป็นผู้เชี่ยวชาญมีความรู้เป็นพิเศษในปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวข้องกับคำร้องนั้น

(๔) เป็นผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้แทน หรือทนายความของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาก่อน

(๕) เป็นผู้พิพากษา ตุลาการในศาลอื่น กรรมการกฤษฎีกา อนุญาโตตุลาการ กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ซึ่งพิจารณาคำร้องในเรื่องเดียวกันนั้นมาก่อน

(๖) มีคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีที่ตุลาการนั่นเอง สามี ภริยา หรือญาติสืบสาโลหิตตรงขึ้นไป หรือลงมาของตุลาการนั้นฝ่ายหนึ่ง พินาศกับคู่กรณี สามี ภริยา หรือญาติสืบสาโลหิตตรงขึ้นไป หรือลงมาของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง

ข้อ ๕ ตุลาการผู้ใดมีเหตุที่อาจถูกคัดค้านตามข้อ ๘ ตุลาการผู้นั้นจะแถลงต่อศาลแสดงเหตุที่ตนอาจถูกคัดค้านและขอถอนตัวออกจากการพิจารณาคดีนั้นก็ได้

เมื่อมีการคัดค้านตุลาการตามข้อ ๘ ให้ศาลมีคำชี้ขาดในเรื่องที่คัดค้านนั้น ก่อนที่จะมีการพิจารณาต่อไป เว้นแต่การพิจารณาคดีตามมาตรา ๑๘๐ วรรคเจ็ด ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

การพิจารณาคดีทั้งหลายที่ได้ดำเนินไปก่อนเสนอคำคัดค้านย่อมสมบูรณ์ไม่เสียไปเพราะเหตุที่มีการคัดค้านตุลาการ เว้นแต่ศาลจะได้กำหนดไว้ในคำสั่งเป็นอย่างอื่น

ข้อ ๑๐ ตุลาการจะถอนตัวจากการพิจารณาคดีใด หรือทำคำวินิจฉัยหรือคำสั่งนั้นมิได้ เว้นแต่มีเหตุที่ถูกคัดค้านตามข้อกำหนดนี้ เหตุสุดวิสัย เหตุจำเป็นอันอันมิอาจก้าวล่วงได้ หรือเหตุอื่นตามที่ศาลเห็นสมควร

ข้อ ๑๑ เมื่อมีการคัดค้านตุลาการผู้ใดในเรื่องใด และตุลาการผู้นั้นไม่ขอถอนตัวออกจากการพิจารณาคดีนั้น ให้ศาลพิจารณาสั่งตามที่เห็นสมควร

เมื่อศาลต้องพิจารณาตามวรรคหนึ่ง ตุลาการผู้นั้นจะร่วมพิจารณาหรือออกเสียงลงคะแนนชี้ขาดมิได้ การชี้ขาดให้ถือตามคะแนนเสียงข้างมาก ตุลาการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ถือตามคำคัดค้าน

หมวด ๓
การพิจารณา

ข้อ ๑๒ กรณีมีคำร้องขอให้ศาลวินิจฉัยเรื่องใด ให้ศาลตรวจและมีคำสั่งรับหรือไม่รับคำร้องไว้ดำเนินการภายในสิบวันนับแต่วันได้รับคำร้อง

เมื่อศาลมีคำสั่งรับคำร้องไว้ดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ศาลอาจมีคำสั่งรับหรือไม่รับไว้พิจารณา วินิจฉัยในคราวเดียวกันก็ได้

ข้อ ๑๓ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้ร้องที่ดำเนินกระบวนการพิจารณา ไม่ถูกต้อง ดำเนินกระบวนการพิจารณาให้ถูกต้องได้ภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่ศาลเห็นสมควร

ข้อ ๑๔ เมื่อศาลมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณา วินิจฉัย ให้ศาลส่งสำเนาคำร้องแก่ผู้ถูกร้อง เมื่อผู้ถูกร้องได้รับสำเนาคำร้องและยื่นคำชี้แจงแล้ว หรือผู้ถูกร้องไม่ยื่นคำชี้แจงภายในสิบห้าวันนับแต่วันรับสำเนาคำร้อง หรือไม่มารับสำเนาคำร้องและหนังสือกำหนดเวลาให้ยื่นคำชี้แจง ให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป

ผู้ร้องจะขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องก็ได้ แต่ต้องเป็นสาระสำคัญอันควรแก่การแก้ไขและเกี่ยวกับเรื่องเดิมโดยให้ทำเป็นคำร้องยื่นต่อศาล

คำขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องตามวรรคสอง ศาลจะอนุญาตหรือไม่ก็ได้

ให้ปิดประกาศวันเวลาออกนั่งพิจารณาทุกครั้งไว้ ณ ที่ทำการศาล สำหรับประกาศกำหนดวันออกนั่งพิจารณาครั้งแรกให้ส่งสำเนาไปยังคู่กรณีไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนวันออกนั่งพิจารณา

ข้อ ๑๕ การส่งคำร้อง ประกาศ หรือเอกสารอื่นใด ให้ส่งแก่คู่กรณี หรือผู้เกี่ยวข้อง ณ ภูมิลำเนา หรือถิ่นที่อยู่ปกติ หรือสถานที่ติดต่อแห่งใดแห่งหนึ่งตามที่คู่กรณี หรือผู้เกี่ยวข้องได้แจ้งไว้

ในกรณีไม่อาจดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ศาลมีอำนาจสั่งให้นำเอกสารดังกล่าว ปิดไว้ ณ ที่ทำการศาล หรือสถานที่ตามวรรคหนึ่ง หรือให้ประกาศโดยวิธีอื่นใดตามที่ศาลเห็นสมควร และให้ถือว่าได้มีการส่งเอกสารโดยชอบแล้ว

ข้อ ๑๖ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๕๐ วรรคเจ็ด ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ระยะเวลาที่กำหนดไว้ในข้อกำหนัดนี้ ถ้าศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์ในการผดุงความเป็นธรรมในการพิจารณา วินิจฉัยคดี ศาลจะสั่งยื่นหรือขยายเวลาออกไปก็ได้

ข้อ ๑๗ การพิจารณาคดีของศาลให้กระทำโดยเปิดเผย เมื่อมีการออกนั่งพิจารณาเพื่อสืบพยาน หรือให้คู่กรณีและผู้เกี่ยวข้องชี้แจง แลกงหรือแสดงความเห็น

ในกรณีที่ศาลเห็นว่า คดีใดมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ ศาลจะไม่ออกนั่งพิจารณาก็ได้

เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควร เพื่อประโยชน์เกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศ ศาลมีอำนาจกำหนดบุคคลที่มีสิทธิอยู่ในห้องพิจารณาก็ได้

ข้อ ๑๘ ในการประชุมปรึกษาของศาลเพื่อทำคำวินิจฉัยหรือคำสั่ง ประธานจะอนุญาตให้เลขานุการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญหรือเจ้าหน้าที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญอยู่ในที่ประชุมด้วยก็ได้

ข้อ ๑๙ คู่กรณีจะอ้างตนเอง บุคคลและหลักฐานอื่นเป็นพยานได้ตามที่ศาลเห็นสมควร เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาคดี และมีสิทธิขอตรวจดูเอกสารที่เกี่ยวกับตนและขอสำเนาเอกสารนั้น ณ ที่ทำการศาลในเวลาทำการได้ตามที่ศาลกำหนด

ข้อ ๒๐ การสืบพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญ ให้กระทำเท่าที่จำเป็น การสืบพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญ ให้ผู้อ้างพยานซักถามก่อน และคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งซักค้าน เพื่อความยุติธรรมศาลจะซักถามเมื่อใดก็ได้

ข้อ ๒๑ พยานที่มาศาลต้องเบิกความด้วยวาจา และห้ามไม่ให้พยานอ่านข้อความที่เขียนมา เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาลหรือเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญ

ข้อ ๒๒ คำเบิกความของพยาน ให้ศาลบันทึกไว้เพื่ออ่านและให้พยานลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน ศาลอาจกำหนดให้มีการบันทึกคำเบิกความของพยาน โดยใช้เครื่องมือในการบันทึกเสียงหรือภาพและเสียงอีกด้วยก็ได้

ข้อ ๒๓ การแถลงการณเปิดคดีของคู่กรณี จะกระทำเป็นหนังสือหรือแถลงด้วยวาจาก็ได้ตามที่ศาลเห็นสมควร

การแถลงการณเปิดคดีด้วยวาจา ให้ผู้ร้องเป็นผู้แถลงก่อนและให้ผู้ถูกร้องแถลงในลำดับถัดไป การแถลงการณเปิดคดีด้วยวาจาของแต่ละฝ่าย ศาลจะซักถามข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจากผู้แถลง ในระหว่างการแถลง หรือภายหลังการแถลงก็ได้

ข้อ ๒๔ ในการประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัย คู่กรณี พยาน ผู้เกี่ยวข้อง หรือผู้ชี้แจง จะให้ข้อเท็จจริง หรือความเห็น แล้วแต่กรณี เป็นหนังสือก็ได้

ข้อ ๒๕ ศาลอาจสั่งงดการสืบพยานหลักฐานใดๆ ที่เห็นว่าไม่เกี่ยวกับเรื่องที่พิจารณาวินิจฉัย หรือไม่มีความจำเป็นแก่การพิจารณาวินิจฉัย หรือจะทำให้คดีล่าช้าโดยไม่สมควร

ข้อ ๒๖ ในกรณีที่ศาลเห็นสมควรหรือโดยคำร้องของคู่กรณี ศาลอาจสั่งให้มีการนำสืบพยานหลักฐาน ตรวจสอบบันทึก เอกสาร วัตถุ หรือสถานที่ ไม่ว่าจะกระทำในเวลาใด ภายในหรือภายนอกศาลก็ได้

ข้อ ๒๗ ศาลมีอำนาจในอันที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาและวินิจฉัยว่าพยานหลักฐานใด ๆ ที่ได้มาหรือมีอยู่ หรือที่คู่กรณีนำมาสืบนั้น จะเกี่ยวกับประเด็นและเป็นอันเพียงพอให้ฟังเป็นยุติได้หรือไม่

ข้อ ๒๘ การพิจารณาคดีของศาลให้กระทำด้วยความรวดเร็วและต่อเนื่องจนกว่าจะเสร็จ เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัย เหตุจำเป็นอื่นอันมิอาจก้าวล่วงได้ หรือเหตุอื่นตามที่ศาลเห็นสมควร ศาลจะสั่งเลื่อนการพิจารณาคดีออกไปก็ได้

ข้อ ๒๙ ศาลเป็นผู้บันทึกรายงานการพิจารณาคดี

ข้อ ๓๐ ให้ประธานหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้ลงลายมือชื่อในคำสั่ง ประกาศ หรือหนังสืออื่นใดของศาล

หมวด ๔

คำวินิจฉัยหรือคำสั่ง

ข้อ ๓๑ คำวินิจฉัยหรือคำสั่งของศาลต้องประกอบด้วยความเป็นมาหรือคำกล่าวหา สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง

ข้อ ๓๒ เมื่อมีการแถลงด้วยวาจาก่อนลงมติและลงมติเสร็จสิ้น ให้ศาลจัดทำคำวินิจฉัยของศาลให้เสร็จภายในสามสิบวัน เพื่อส่งไปประกาศในราชกิจจานุเบกษา พร้อมคำวินิจฉัยส่วนตัวของตุลาการที่เป็นองค์คณะทุกคน

หมวด ๕

แบบพิมพ์และตราประทับ

ข้อ ๓๓ แบบพิมพ์และตราประทับคำวินิจฉัยหรือคำสั่งของศาลจะกำหนดให้ใช้เพื่อการใด มีรูปแบบ ขนาดและข้อความอย่างไร ให้เป็นไปตามที่ศาลกำหนด

หมวด ๖

บทสุดท้าย

ข้อ ๓๔ ในการพิจารณาคดีของศาล ให้ศาลมีอำนาจในการรักษาความสงบเรียบร้อยของการพิจารณาคดี การให้บุคคลใดซึ่งฝ่าฝืนออกไปนอกสถานที่พิจารณาและกระทำการใด ๆ เพื่อให้การพิจารณาคดี

ดำเนินไปโดยสงบเรียบร้อยและรวดเร็ว รวมทั้งวางข้อกำหนดเพิ่มเติมเพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อยมีประสิทธิภาพ

ข้อ ๓๕ การรักษาระเบียบและความเรียบร้อยในส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอกที่จะเข้ามาในศาล หรือบริเวณศาลหรือเข้าฟังการออกนั่งพิจารณาของศาล ตลอดจนมารยาทของบุคคลเช่นว่านี้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่ศาลกำหนด

ข้อ ๓๖ ศาลมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจ่ายค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง ค่าที่พัก และค่าใช้จ่ายอื่นๆ แก่บุคคลใดที่ศาลเรียกมาให้ถ้อยคำ หรือเบิกความ หรือให้ดำเนินการใดเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาของศาลได้

ข้อ ๓๗ ข้อกำหนดนี้ให้ใช้บังคับแก่บรรดาคดีที่ได้ยื่นต่อศาลในวันที่ข้อกำหนดนี้ใช้บังคับเป็นต้นไป

บรรดาคดีที่ได้ยื่นต่อศาลก่อนวันที่ข้อกำหนดนี้ใช้บังคับ ให้บังคับตามข้อกำหนดเดิมซึ่งใช้อยู่ก่อนวันที่ข้อกำหนดนี้ใช้บังคับจนกว่าจะได้มีคำวินิจฉัยหรือคำสั่ง เว้นแต่ศาลจะให้บังคับตามข้อกำหนดนี้เป็นเรื่องๆ ไปตามที่เห็นสมควร

ประกาศ ณ วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๖

พลโท จุล อติเรก

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ปฏิบัติหน้าที่

ประธานที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายกระมล ทองธรรมชาติ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจิระ บุญพจนสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายพันธ์ จันทรปาน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระแก้ว	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายศักดิ์ เตชะชาญ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจิต บุญบงการ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ชีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอมร รักษาสัตย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ง. กฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

๑. พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

พ.ศ. ๒๔๙๐

๒. พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

พ.ศ. ๒๔๙๓

๓. พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

พ.ศ. ๒๔๙๘

๔. พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

พ.ศ. ๒๕๑๒

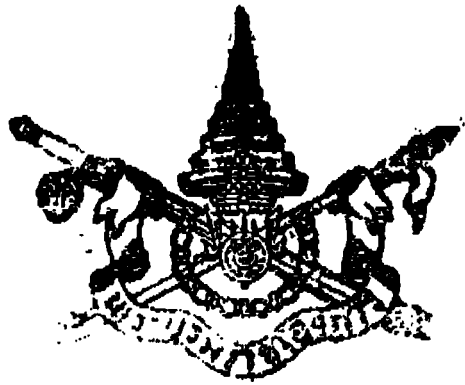
๕. พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

พ.ศ. ๒๕๒๒

๖. พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

พ.ศ. ๒๕๔๐

ตอนที่ ๓ เล่ม ๕๔ ราชกิจจานุเบกษา ๑๔ มกราคม ๒๔๕๐

พระราชนิพนธ์

วิธีพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

พ.ศ. ๒๔๕๐

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

รังสิต กรมขุนชัยนาทนเรนทร

พระยามานวราชเสวี

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๐

เป็นปีที่ ๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

ตอนที่ ๓ เล่ม ๖๔ ราชกิจจานุเบกษา ๑๔ มกราคม ๒๔๕๐

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาของ
คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ตามความในมาตรา ๘๘ ของ
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พระมหากษัตริย์โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา
จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้
ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติ
วิธีพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๕๐”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัด
จากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ เมื่อศาลใดได้รื้อการพิจารณาพิพากษาคดีใด
ไว้ชั่วคราวเพราะสาเหตุเห็นว่า บทบัญญัติของกฎหมายที่จะ
ใช้บังคับแก่คดีต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๘๗ ของรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย ให้ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล หรือ
อธิบดีแล้วแต่กรณีรายงานความเห็น และส่งคำขอให้คัด
ความมาอ่านแปลต่อกระทรวงยุติธรรม เมื่อเสนอต่อไปยัง
คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพร้อมด้วยเอกสารประกอบ ถ้ามี

ตอนที่ ๑ เล่ม ๒๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑๔ มกราคม ๒๕๕๐

มาตรา ๔ รายงานความเห็นและคำขอให้ตีความซึ่งศาลส่งมานั้น จะต้องระบุข้อความเหล่านั้นโดยชัดแจ้ง

(๑) ประเด็นโต้เถียงในคดีซึ่งเกิดเป็นปัญหาในการใช้กฎหมายบังคับ

(๒) บทกฎหมายซึ่งในความเห็นของศาลทำให้เกิดความสงสัยว่าต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๘๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

เมื่อได้รับรายงานความเห็นและคำขอให้ตีความแล้ว ปลัดกระทรวงยุติธรรมจะต้องรีบส่งรายงานความเห็นและคำขอให้ตีความนั้นไปยังประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ

ถ้าคณะตุลาการรัฐธรรมนูญประสงค์จะรับคำอธิบายหรือชี้แจงเพิ่มเติมตามแต่จะเห็นสมควรจากศาลนั้น ๆ ก็ให้มีคำขอไปยังปลัดกระทรวงยุติธรรม เพื่อดำเนินการตามความประสงค์ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๕ เมื่อประธานตุลาการรัฐธรรมนูญได้รับความเห็นและคำขอให้ตีความตามที่ปลัดกระทรวงยุติธรรมส่งไปแล้ว ให้ประธานตุลาการรัฐธรรมนูญแจ้งเรื่องพร้อมทั้งส่งสำเนาเกี่ยวกับรายงานความเห็นและคำขอให้ตีความไปยัง

ตอนที่ ๓ เล่ม ๖๔ ราชกิจจานุเบกษา ๑๔ มกราคม ๒๔๕๑

ตุลาการคนอื่น ๆ ทุกคน และกำหนดวันนัดประชุมไปให้ทราบ

ถ้าตุลาการรัฐธรรมนูญคนใดปรารถนาจะขอตรวจดูเอกสารประกอบเรื่องก็ให้ตรวจดูได้ ณ สำนักงานของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

ในการนัดประชุมครั้งแรกของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้กระทำภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันได้รับรายงานความเห็นและคำขอให้ตีความ

การกำหนดนัดประชุมครั้งต่อไป ให้ประธาน ตุลาการรัฐธรรมนูญกำหนดและแจ้งวันนัดประชุม

มาตรา ๖ ตุลาการรัฐธรรมนูญต้องมาประชุมเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า ๘ นาย จึงจะเป็นองค์ประชุมพิจารณาได้

การประชุมพิจารณาวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่เป็นการเปิดเผย

มาตรา ๗ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาเรื่องนั้น ประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ หรือตุลาการรัฐธรรมนูญคนใดซึ่งประธานตุลาการรัฐธรรมนูญได้มอบหมาย เมื่อได้ร้องขอ

ตอนที่ ๓ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๖๕ มกราคม ๒๕๕๐

ต่อเลขาธิการรัฐสภาแล้ว มีสิทธิเข้าตรวจรายงานการประชุมหรือเอกสารใด ๆ อันเกี่ยวกับเรื่องการอภิปรายในสภาแต่ละสภา หรือของคณะกรรมการแต่ละสภาในการร่างแก้ไขหรือตีความบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญได้

มาตรา ๗ ถ้าจำเป็นในการพิจารณาวินิจฉัยกรณี คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีสิทธิเรียก ทำให้การของคู่ความและของพยานหรือสำนวนคดีมาพิจารณาได้ ในกรณีเช่นนี้ ให้ประธานตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำขอไปยังปลัดกระทรวงยุติธรรมเพื่อส่งคำเนียบการ

มาตรา ๘ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะต้องทำคำวินิจฉัยในกรณีที่ส่งมาให้พิจารณานั้น

ในการพิจารณาวินิจฉัย จะต้องมีคะแนนเสียง ลงมติไม่น้อยกว่า ๒ ใน ๓ ของจำนวนตุลาการรัฐธรรมนูญทั้งหมด จึงจะใช้บังคับได้

คำวินิจฉัยให้ทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อของตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งมีความเห็นชอบด้วย

ตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งมีความเห็นแย้งอาจทำความเห็นแย้งไว้พร้อมด้วยเหตุผลในการที่ไม่เห็นด้วยนั้นก็ได้ ความ

ตอนที่ ๓ เล่ม ๖๔ ราชกิจจานุเบกษา ๑๔ มกราคม ๒๔๘๐

เห็นแย้งนี้ให้เก็บรวมไว้ในสำนวนและให้ส่งสำเนาความเห็น
แย้งไปยังปลัดกระทรวงยุติธรรม แต่มิให้แจ้งไปให้ศาล
ที่เกี่ยวข้องในเรื่องนั้นทราบ

มาตรา ๑๐ คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะ
ตั้งว่าศาลใดได้รายงานความเห็น และขอให้ตีความ
ตลอดทั้งราย ละเอียดแห่งกรณีและคำ ขอให้ตีความตามที่
ศาลได้ระบุนั้น

ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตีความว่าบทบัญญัติกฎหมาย
ข้อนี้มิใช่ข้อความแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ และ
บทใดจึงมีความเห็นเช่นนั้น ห้ามมิให้วินิจฉัยโดยแจ้งว่า
บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญขัดแย้งอยู่แล้วไม่ต้องตีความ

มาตรา ๑๑ ให้ประธานตุลาการรัฐธรรมนูญส่งสำเนา
คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ไปยังปลัดกระทรวง
ยุติธรรม เพื่อส่งต่อไปให้ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลหรืออธิบดี
ศาลชั้นต้น

ตอนที่ ๓ เล่ม ๖๔ ราชกิจจานุเบกษา ๑๔ มกราคม ๒๔๘๐

มาตรา ๑๒ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษา
การตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พลเรือตรี ถ. ดำรงนาวาสวัสดิ์
นายกรัฐมนตรี

๑๐๘๒

ตอนที่ ๔ เล่ม ๖๗ ราชกิจจานุเบกษา ๒๘ พฤศจิกายน ๒๔๘๓

พระราชบัญญัติ

วิธีการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

พ.ศ. ๒๔๘๓

ในพระปรมาภิไธย

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลฯ

รังสิต กรมพระชัยนาทนเรนทร

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๓

เป็นปีที่ ๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

ตอนที่ ๕ เล่ม ๖๗ ราชกิจจานุเบกษา ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยวิธีการพิจารณา
ของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

พระมหากษัตริย์โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา
จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้
ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติ
วิธีการพิจารณาของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๓”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจาก
วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๓ ให้เลขาธิการรัฐสภาเป็นเลขาธิการของคณะ
ตุลาการรัฐธรรมนูญ มีหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวกับกิจการอันเป็น
ธุระการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๔ ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจตรา
ระเบียบเพื่อให้การประชุมเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและ
เที่ยงธรรม

ตอนที่ ๖๔ เล่ม ๖๗ ราชกิจจานุเบกษา ๒๘ พฤศจิกายน ๒๔๕๓

มาตรา ๕ ประธานตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นประธาน
ของที่ประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ และมีหน้าที่ดำเนิน
กิจการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ให้เป็นไปตามระเบียบ

เมื่อประธานตุลาการรัฐธรรมนูญไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่
ได้ หรือไม่อยู่ในที่ประชุม ให้ที่ประชุมคณะตุลาการ
รัฐธรรมนูญเลือกตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญคนหนึ่งขึ้นเป็นผู้
ปฏิบัติหน้าที่แทน

มาตรา ๖ การประชุมของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ
ต้องมีตุลาการรัฐธรรมนูญประชุมไม่ต่ำกว่ากึ่งจำนวนตุลาการ
รัฐธรรมนูญทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม แต่การประชุม
เพื่อลงมติวินิจฉัยข้อพิจารณาว่า สมาชิกภาพของสมาชิก
วุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนสิ้นสุดลงหรือไม่ก็ดี ว่าบท
กฎหมายใดมีข้อความแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ก็ดี
ต้องมีตุลาการรัฐธรรมนูญประชุมไม่ต่ำกว่าเจ็ดคน จึงจะเป็น
องค์ประชุม

การลงมติวินิจฉัยข้อพิจารณาใด ๆ ให้ถือเอาเสียงข้าง
มากเป็นประมาณ

ตอนที่ ๖๔ เล่ม ๖๗ ราชกิจจานุเบกษา ๒๘ พฤศจิกายน ๒๔๘๓

ตุลาการรัฐธรรมนูญคนหนึ่ง ย่อมมีเสียงหนึ่ง ในการลง
คะแนน ถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุม
ออกเสียงเพิ่มขึ้นได้อีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๗ เมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้รับคำร้องขอให้
วินิจฉัยว่าสมาชิกภาพ ของสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภา
ผู้แทนคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ
หรือขอให้วินิจฉัยว่าบทบัญญัติ แห่งกฎหมายใดมีข้อความ
แย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญ ให้ประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ
หรือเลขาธิการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญในกรณีที่ประธาน
ตุลาการรัฐธรรมนูญไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ แจ้งเรื่อง
พร้อมด้วยส่งสำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ไปยังตุลาการรัฐ
ธรรมนูญทุกคน และกำหนดนัดประชุมภายในสิบห้าวันนับ
แต่วันได้รับคำร้องขอ.

มาตรา ๘ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาเรื่องอันอยู่
ในอำนาจหน้าที่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ตุลาการ
รัฐธรรมนูญมีสิทธิเข้าตรวจรายงานการประชุมหรือเอกสาร
ใด ๆ ของรัฐสภาได้

ตอนที่ ๕๕ เล่ม ๖๗ ราชกิจจานุเบกษา ๒๘ พฤศจิกายน ๒๔๘๓

มาตรา ๙ ให้ถือว่าตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นเจ้าพนักงาน
ความความในกฎหมายลักษณะอาญา

มาตรา ๑๐ คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ
ให้ทำเป็นหนังสือและให้แสดงเหตุผลประกอบคำวินิจฉัย
นั้นด้วย

มาตรา ๑๑ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมและ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมรักษาการตามพระราช
บัญญัตินี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับกระทรวงนั้น ๆ

หมวด ๒

การพิจารณาการสิ้นสุดแห่งสมาชิกภาพ

ของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทน

มาตรา ๑๒ เมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้รับคำร้อง
กล่าวหาของสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทน ซึ่งร้องว่า
สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนสิ้น
สุดลง จากประธานวุฒิสภาหรือประธานสภาผู้แทนตามบท
บัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

ตอนที่ ๖๔ เล่ม ๖๗ ราชกิจจานุเบกษา ๒๘ พฤศจิกายน ๒๔๘๓

(๑) ถ้าเห็นว่าคำร้องกล่าวหาอันมีข้อความที่อ่านไม่ออก หรืออ่านไม่เข้าใจ หรือพิมพ์เพี้ยน หรือมีถ้อยคำไม่สุภาพ หรือบกพร่องด้วยประการใด ๆ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ มีอำนาจสั่งไปยังผู้ยื่น โดยผ่านประธานสภาที่ผู้ยื่นเป็นสมาชิก ให้ทำมาใหม่หรือแก้ไขเพิ่มเติมภายในระยะเวลาใดก็ได้ และในการนี้จะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้

(๒) ถ้าผู้ยื่นไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญที่สั่งตาม (๑) หรือคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามคำร้องกล่าวหา นั้น แม้จะฟังเป็นความจริง ก็ไม่เป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกที่ถูกกล่าวหาสิ้นสุดลงตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจทำคำวินิจฉัยให้ยกคำร้องกล่าวหา นั้นเสียได้โดยไม่ต้องดำเนินการพิจารณาต่อไป

(๓) ถ้าเห็นว่าคำร้องกล่าวหาอันควรได้รับการพิจารณาต่อไป ก็ให้ส่งสำเนาคำร้องกล่าวหา นั้น ไปยังผู้ถูกกล่าวหา และกำหนดให้ยื่นคำชี้แจงภายในเวลาที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นสมควร แต่ต้องไม่น้อยกว่าแปดวัน และ

ตอนที่ ๔ เล่ม ๖๗ ราชกิจจานุเบกษา ๒๘ พฤศจิกายน ๒๔๘๓

ไม่เกินสามสิบวัน นับแต่วันที่ผู้ถูกกล่าวหาได้รับสำเนา
คำร้องกล่าวหา

มาตรา ๑๓ เมื่อมีพฤติการณ์ที่คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ
เห็นว่าไม่สามารถส่งสำเนาคำร้องกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาได้
หรือผู้ถูกกล่าวหาหลีกเลี่ยงไม่ยอมรับสำเนาคำร้องกล่าวหา
ให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งให้ปิดประกาศไว้ ณ
สำนักงานเลขาธิการรัฐสภาหรือประกาศโฆษณาในทางอื่นใด
ตามที่คณะกรรมการรัฐธรรมนูญจะเห็นสมควร เพื่อให้ผู้ถูก
กล่าวหาได้รับสำเนาคำร้องกล่าวหาจากเลขาธิการ ของคณะ
ตุลาการรัฐธรรมนูญภายในสามสิบวันนับแต่วันประกาศ

มาตรา ๑๔ เมื่อผู้ถูกกล่าวหาได้ยื่นคำชี้แจงแล้ว หรือ
เมื่อพ้นกำหนดเวลายื่นคำชี้แจง ผู้ถูกกล่าวหามิได้ยื่นคำชี้แจง
หรือเมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันในกรณีที่ได้มีการประกาศให้
ผู้ถูกกล่าวหาได้รับสำเนาคำร้องกล่าวหาตามความในมาตรา
๑๓ ให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญกำหนดวันเพื่อทำการพิจารณา

วันพิจารณาซึ่งกำหนดเป็นครั้งแรกนั้น ให้เลขาธิการ
ของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญประกาศไว้ ณ สำนักงาน

ตอนที่ ๖๔ เล่ม ๖๗ ราชกิจจานุเบกษา ๒๘ พฤศจิกายน ๒๔๕๓

เลขาธิการรัฐสภา และในกรณีที่ไม่มีพฤติการณ์ดังกล่าวใน
 มาตรา ๑๓ ก็ให้เลขาธิการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ
 ส่งสำเนาประกาศนั้นไปยังผู้ถูกกล่าวหาด้วย ทั้งนี้ไม่น้อยกว่า
 เจ็ดวันก่อนวันพิจารณา การส่งสำเนาประกาศไปยังผู้ถูก
 กล่าวหา นั้น ถ้าส่งแก่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้ก็ให้ส่งแก่บุคคล
 ผู้พำนักอยู่ หรือทิ้งไว้ ณ สถานที่ ๆ ผู้ถูกกล่าวหาได้แจ้งไว้
 ต่อสำนักงานเลขาธิการรัฐสภาว่าเป็นที่อยู่ของผู้ถูกกล่าวหา
 ผู้ถูกกล่าวหา ไม่ว่าจะได้อ่านคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา
 หรือไม่ มีสิทธิที่จะมาฟังการพิจารณา ชักค้ำพยาน และ
 อ้างตนเองเป็นพยาน ทั้งมีสิทธิที่จะนำพยานหลักฐานมา
 แสดงในการพิจารณา

ผู้ถูกกล่าวหาจะแต่งตั้งนายให้แก้ต่างก็ได้ แต่ผู้ที่จะเป็น
 ทนายนั้นต้องเป็นผู้มีสิทธิที่จะว่าความในศาลตาม กฎหมาย
 ว่าด้วยทนายความ

มาตรา ๑๕ การพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ
 นั้น ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีหน้าที่ค้นคว้าหาความจริง
 เพื่อการนี้ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจออกหมายเรียก
 ผู้ขึ้นคำร้องกล่าวหา และบุคคลอื่นใดนอกจากผู้ถูกกล่าวหา

ตอนที่ ๔ เล่ม ๖๗ ราชกิจจานุเบกษา ๒๘ พฤศจิกายน ๒๔๕๕

มาปฏิบัติหรือสาบานตนให้การ และให้มีอำนาจออกหมายเรียกให้กระทรวงทบวงกรมหรือบุคคลใด ๆ ส่งเอกสารหรือสิ่งใด ๆ ซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานมาประกอบการพิจารณา

เมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นสมควรจะสั่งให้จ่ายค่าบ่วยการตลอดจนค่าพาหนะและค่าที่พัก ถ้ามี ให้แก่บุคคลที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเรียกมาให้การ หรือให้ส่งพยานหลักฐานจากงบประมาณค่าใช้จ่ายของรัฐสภาก็ได้

เมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่าพยานหลักฐานใดที่ขอนำสืบพุ่มเพื่อยืนยันสมควร หรือประวิงให้ชักช้า หรือไม่เกี่ยวกับประเด็น ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจงดการสืบพยานหลักฐานเช่นว่านั้นเสียได้

มาตรา ๑๖ หมายถึงเรียกหรือหนังสือใด ๆ ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ให้ตุลาการรัฐธรรมนูญคนหนึ่งลงลายมือชื่อ

มาตรา ๑๗ ให้ถือว่าคำบังคับหรือหมายเรียกของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เป็นคำบังคับหรือหมายเรียกของศาล

ตอนที่ ๖๔ เล่ม ๖๗ ราชกิจจานุเบกษา ๒๘ พฤศจิกายน ๒๔๘๓

และให้ถือว่าการให้การของบุคคล หรือการอ้างพยานหลักฐานใด ๆ ต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญในการพิจารณา เป็นการให้การหรืออ้างพยานหลักฐานต่อศาลในการพิจารณาคดี

มาตรา ๑๘ ในการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญนั้น ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจรักษาความเรียบร้อยแห่งการพิจารณา หรือกระทำการเพื่อให้กระบวนการพิจารณาดำเนินไปโดยเที่ยงธรรมและรวดเร็ว และเพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจเช่นศาล

หมวด ๓

การพิจารณาทบบัญญัติแห่งกฎหมาย

ที่ศาลเห็นว่ามีข้อความแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๙ เมื่อศาลใดเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใด มีข้อความแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญและได้รอกการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว ตามความในมาตรา ๑๗๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ให้ส่งความเห็นและคำขอให้ตีความต่อปลัดกระทรวงยุติธรรม หรือปลัดกระทรวง

ตอนที่ ๖๔ เล่ม ๖๗ ราชกิจจานุเบกษา ๒๘ พฤศจิกายน ๒๔๘๓

กติกาใหม่ แล้วแต่กรณี เพื่อเสนอต่อไปยังคณะตุลาการ
รัฐธรรมนูญ พร้อมด้วยเอกสารประกอบ ถ้ามี

มาตรา ๒๐ ความเห็นที่ส่งมาประกอบคำขอให้ตีความ
ตามมาตราก่อน จะต้องระบุบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาล
เห็นว่าขัดความแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญ พร้อมด้วยเหตุ
ผลประกอบความเห็นนั้น

เมื่อได้รับความเห็นและคำขอให้ตีความแล้ว ปลัด
กระทรวงยุติธรรมหรือปลัดกระทรวงกลาโหม แล้วแต่กรณี
จะต้องรับส่งความเห็นและคำขอให้ตีความนั้น ไปยังคณะ
ตุลาการรัฐธรรมนูญ

ถ้าคณะตุลาการรัฐธรรมนูญประสงค์จะได้รับคำอธิบาย
หรือคำชี้แจงเพิ่มเติมตามแต่จะเห็นสมควร จากศาลนั้น ๆ
หรือประสงค์จะได้รับสำนวนทั้งหมดหรือบางส่วนมาประกอบ
การวินิจฉัย ก็ให้มีคำขอไปยังปลัดกระทรวงยุติธรรมหรือ
ปลัดกระทรวงกลาโหม แล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการ

ตอนที่ ๑๔ เล่ม ๖๗ ราชกิจจานุเบกษา ๒๘ พฤศจิกายน ๒๔๘๓

มาตรา ๒๑ ให้ส่งสำเนาคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ
รัฐธรรมนูญไปยังปลัดกระทรวงยุติธรรม หรือปลัดกระทรวง
กลาโหม แล้วแต่กรณี เพื่อส่งต่อไปยังศาลซึ่งขอให้ตีความนั้น

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

๑๔๑๐

เล่ม ๗๒ ตอนที่ ๘๑ ราชกิจจานุเบกษา ๑๑ ตุลาคม ๒๔๘๘

พระราชบัญญัติ

วิธีการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

พ.ศ. ๒๔๘๘

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๘ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๘

เป็นปีที่ ๑๐ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มี
พระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยวิธีการพิจารณาของ
คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

เล่ม ๗๒ ตอนที่ ๘๑ ราชกิจจานุเบกษา ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๘

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ตั้งต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติ
วิธีการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๘”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจาก
วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ เมื่อศาลใดเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใด
มีข้อความแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญและได้รอกำหนด
พิพากษาคดีไว้ชั่วคราว ตามความในมาตรา ๑๑๔ ของ
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๕ แก้ไข
เพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๕๕ ถ้าศาลนั้นเป็นศาลยุติธรรมให้
ส่งความเห็นและคำขอให้พิจารณาวินิจฉัยไปยังปลัดกระทรวง
ยุติธรรม ถ้าศาลนั้นเป็นศาลทหารให้ส่งไปยังปลัดกระทรวง
กลาโหม เพื่อเสนอต่อไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญพร้อม
ด้วยเอกสารประกอบ

มาตรา ๔ ความเห็นที่ส่งไปนั้น จะต้องระบุบทบัญญัติ
แห่งกฎหมายที่ศาลเห็นว่ามีความแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญ
พร้อมด้วยเหตุผลประกอบความเห็น

เล่ม ๗๒ ตอนที่ ๘๑ ราชกิจจานุเบกษา ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๘

มาตรา ๗ ถ้าคณะตุลาการรัฐธรรมนูญประสงค์จะได้รับคำอธิบายหรือคำชี้แจงเพิ่มเติมตามแต่จะเห็นสมควรจากศาลที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัย หรือประสงค์จะได้รับสำนวนทั้งหมดหรือบางส่วนมาประกอบการวินิจฉัย ก็ให้มีคำขอไปยังปลัดกระทรวงยุติธรรม หรือปลัดกระทรวงกลาโหม แล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการ

มาตรา ๘ ในการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ถ้าศาลที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัย ประสงค์จะส่งผู้แทนไปชี้แจงต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญก็ย่อมทำได้

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะเปิดโอกาสให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาชี้แจงเพื่อประกอบการพิจารณาก็ได้

มาตรา ๙ คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้ทำเป็นหนังสือ และให้แสดงเหตุผลประกอบคำวินิจฉัยนั้นด้วย

มาตรา ๑๐ ให้ส่งสำเนาคำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญไปยังปลัดกระทรวงยุติธรรม หรือปลัดกระทรวงกลาโหม แล้วแต่กรณี เพื่อส่งต่อไปยังศาลที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยนั้น

เล่ม ๗๒ ตอนที่ ๘๑ ราชกิจจานุเบกษา ๑๑ ตุลาคม ๒๔๕๘

มาตรา ๑๑ ให้เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเป็นเลขาธิการ
ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ มีหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวกับ
กิจการอันเป็นธุระการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๒ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมและ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมรักษาการตามพระราชบัญญัติ
นี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ:— เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ
เนื่องจากมาตรา ๑๐๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธ-
ศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๘๕ บัญญัติว่า
“ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ
วิธีการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ให้เป็นไปตามกฎหมาย
ว่าด้วยการนั้น ” จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายว่าด้วยวิธีการพิจารณาของ
คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะได้ดำเนินการ
ได้ตามหน้าที่ต่อไป

ฉบับพิเศษ หน้า ๑
เล่ม ๘๖ ตอนที่ ๑๕ ราชกิจจานุเบกษา ๖ มีนาคม ๒๕๑๒

พระราชบัญญัติ

วิธีการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

พ.ศ. ๒๕๑๒

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๒

เป็นปีที่ ๒๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มี
พระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยวิธีการพิจารณาของ
คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้
โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

ฉบับพิเศษ หน้า ๒

เล่ม ๘๖ ตอนที่ ๑๕ ราชกิจจานุเบกษา ๖ มีนาคม ๒๕๑๒

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติ
วิธีการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๑๒”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวัน
ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมและ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๔ ประธานตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นประธานของ
ที่ประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ และมีอำนาจหน้าที่ดำเนิน
กิจการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

เมื่อประธานตุลาการรัฐธรรมนูญไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่
สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ที่ประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ
เลือกตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญคนหนึ่งขึ้นเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทน

มาตรา ๕ ให้เลขาธิการรัฐสภาเป็นเลขาธิการคณะตุลาการ
รัฐธรรมนูญมีหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวกับกิจการอันเป็นธุรการของ
คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๖ การประชุมของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ต้องมีตุลาการรัฐธรรมนูญประชุมไม่น้อยกว่าห้าคนจึงจะเป็นองค์ประชุม แต่การประชุมเพื่อลงมติวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือไม่ก็ดี หรือวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ก็ดี ต้องมีตุลาการรัฐธรรมนูญประชุมไม่น้อยกว่าเจ็ดคนจึงจะเป็นองค์ประชุม

การลงมติวินิจฉัยข้อปรึกษาใดๆ ให้ถือตามเสียงข้างมาก

ตุลาการรัฐธรรมนูญคนหนึ่งมีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นได้อีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๗ เมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้รับคำร้องของสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญ หรือได้รับความเห็นของศาลตามมาตรา ๑๗๕ ของรัฐธรรมนูญ ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญนัดประชุมครั้งแรกภายในสิบห้าวันนับแต่วันได้รับคำร้องหรือความเห็น

ฉบับพิเศษ หน้า ๔

เล่ม ๘๖ ตอนที่ ๑๕ ราชกิจจานุเบกษา ๖ มีนาคม ๒๕๑๒

มาตรา ๘ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจเข้าตรวจรายงานการประชุมหรือเอกสารใด ๆ ของรัฐสภาได้

มาตรา ๙ ให้ถือว่าตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๑๐ คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้ทำเป็นหนังสือและให้แสดงเหตุผลประกอบคำวินิจฉัยนั้นด้วย

หมวด ๒

การพิจารณาการสิ้นสุดแห่งสมาชิกภาพ

ของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทน

มาตรา ๑๑ ในการพิจารณาคำร้องของสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทน ซึ่งร้องตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญ

(๑) ถ้าคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำร้องนั้นมีข้อความที่อ่านไม่ออกอ่านไม่เข้าใจหรือฟุ่มเฟือย หรือมีถ้อยคำไม่สุภาพ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจส่งไปยังผู้ร้องโดยผ่านประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก ให้ทำมาใหม่หรือแก้ไขเพิ่มเติมภายในระยะเวลาใดก็ได้ และในการนี้จะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้

(๒) ถ้าผู้ร้องไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญที่สั่งตาม (๑) หรือคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำร้องไม่ได้แสดงโดยชัดแจ้งซึ่งสภาพแห่งคำร้อง หรือไม่มีข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งคำร้อง หรือข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามคำร้องนั้น แม้จะฟังเป็นความจริงก็ไม่เป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกที่ถูกร้องสิ้นสุดลงตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจทำคำวินิจฉัยให้ยกคำร้องนั้นเสียได้โดยไม่ต้องดำเนินการพิจารณาต่อไป

(๓) ถ้าคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำร้องนั้นชอบที่จะได้รับการพิจารณาต่อไป ก็ให้ส่งสำเนาคำร้องนั้นไปยังผู้ถูกร้อง และกำหนดให้ยื่นคำชี้แจงภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ผู้ถูกร้องได้รับสำเนาคำร้อง กำหนดระยะเวลาดังกล่าว คณะตุลาการรัฐธรรมนูญอาจอนุญาตให้ขยายได้ตามที่เห็นสมควรในกรณีมีคำขอของผู้ถูกร้อง

มาตรา ๑๒ การส่งสำเนาคำร้องและกำหนดให้ยื่นคำชี้แจงตามมาตรา ๑๑ (๓) ให้ส่งแก่ผู้ถูกร้อง ณ ที่อยู่อาศัยหรือสถานที่ติดต่อ แห่งใดแห่งหนึ่งตามที่อยู่ผู้ถูกร้องได้แจ้งไว้ต่อสำนักงานเลขาธิการรัฐสภา หากไม่พบตัวผู้ถูกร้องและมี

บุคคลอื่นที่มีอายุเกินยี่สิบปีซึ่งอยู่หรือทำงานอยู่ ณ ที่นั้นยอมรับแทน ก็ให้ถือว่าผู้ถูกร้องได้รับไว้แล้ว

ในกรณีที่ผู้ถูกร้อง ไม่ยอมรับสำเนาคำร้องและกำหนดให้ยื่นคำชี้แจง หรือในกรณีที่ไม่มีบุคคลอื่นยอมรับแทนตามวรรคหนึ่ง คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งให้ปิดประกาศ ณ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา และจะประกาศโฆษณาในทางอื่นใดอีกตามที่เห็นสมควรก็ได้ เพื่อให้ผู้ถูกร้องมารับสำเนาคำร้องและกำหนดให้ยื่นคำชี้แจงดังกล่าว ที่สำนักงานเลขาธิการรัฐสภาภายในสามสิบวันนับแต่วันประกาศ

เมื่อมีคำสั่งของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามวรรคสอง ให้ส่งสำเนาประกาศทางไปรษณีย์ลงทะเบียนไปยังผู้ถูกร้อง ณ ที่อยู่อาศัยหรือสถานที่ติดต่อ แห่งใดแห่งหนึ่ง ตามที่ผู้ถูกร้องได้แจ้งไว้ต่อสำนักงานเลขาธิการรัฐสภา และมีให้ถือว่ากรณีที่ผู้ถูกร้องไม่ยอมรับหรือไม่ได้รับสำเนาประกาศที่ส่งไปนั้นไม่ว่าด้วยเหตุใด เป็นการกระทบกระทั่งความสมบูรณ์แห่งประกาศตามวรรคสอง

มาตรา ๑๓ ในกรณีที่ผู้ถูกร้องได้รับสำเนาคำร้องแล้วและได้ยื่นคำชี้แจง หรือไม่ยื่นคำชี้แจงภายในกำหนด หรือในกรณีที่ผู้ถูกร้องไม่มารับสำเนาคำร้องและกำหนดให้ยื่นคำชี้แจง

ตามประกาศที่กล่าวในมาตรา ๑๒ ให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ กำหนดวันพิจารณา

วันพิจารณาซึ่งกำหนดเป็นครั้งแรกนั้น ให้ปิดประกาศไว้ ณ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา และให้ส่งสำเนาประกาศดังกล่าว ไปยังผู้ถูกร้องไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ก่อนวันพิจารณา

ผู้ถูกร้อง ไม่ว่าจะได้ยื่นคำชี้แจงหรือไม่ มีสิทธิมาฟังการพิจารณา ถามพยานและอ้างตนเองหรือพยานหลักฐานอื่นเป็น พยาน

มาตรา ๑๔ คณะกรรมการรัฐธรรมนูญมีอำนาจออกคำสั่ง เรียกผู้ร้องหรือบุคคลอื่นใด นอกจากผู้ถูกร้องมาให้ถ้อยคำเป็น พยาน และมีอำนาจออกคำสั่งเรียกบุคคลใดให้ส่งเอกสารหรือ สิ่งใดๆ ซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานมาประกอบการพิจารณา

มาตรา ๑๕ คำสั่ง ประกาศหรือหนังสืออื่นใดของคณะ กรรมการรัฐธรรมนูญ ให้ประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ ตุลาการ รัฐธรรมนูญ ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ หรือตุลาการรัฐธรรมนูญผู้ได้รับมอบหมาย เป็นผู้ลงลายมือชื่อ

มาตรา ๑๖ การส่งคำสั่ง ประกาศหรือหนังสืออื่นใดของ คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ นอกจากที่บัญญัติในมาตรา ๑๒ แก่ สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนไม่ว่าจะเป็นหรือไม่เป็น

ผู้ถูกร้อง ให้นำมาตรา ๑๒ วรรคหนึ่ง มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้าเป็นการส่งแก่บุคคลอื่นให้ส่ง ณ ที่อยู่อาศัย หรือที่ทำการงานของบุคคลนั้น และให้นำมาตรา ๑๒ วรรคหนึ่ง เฉพาะส่วนที่ว่าด้วยการรับแทนมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๓ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งงดการสืบพยานหลักฐานใดๆ ที่เห็นว่าไม่เกี่ยวกับประเด็นหรือพุ่มเพื่อหรือจะทำให้การพิจารณาคำพิพากษาโดยไม่จำเป็น

มาตรา ๑๔ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งจ่ายเงินค่าบ่วยการ ค่าพาหนะ ค่าที่พักและค่าใช้จ่ายอื่น ถ้ามี ให้แก่ผู้ซึ่งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำสั่งเรียกมาให้ถ้อยคำเป็นพยานหรือให้ส่งเอกสารหรือสิ่งใดๆ ทั้งนี้ตามที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะเห็นสมควร

เงินที่ต้องจ่ายตามวรรคหนึ่ง ให้จ่ายจากงบประมาณค่าใช้จ่ายของสำนักงานเลขาธิการรัฐสภา

มาตรา ๑๕ ในการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจรักษาความเรียบร้อยแห่งการพิจารณา ตลอดจนกระทำการใดๆ เพื่อให้การพิจารณาดำเนินไปโดยเที่ยงธรรมและรวดเร็ว

มาตรา ๒๐ ในกรณีที่ปรากฏต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญว่า สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนผู้ใด ซึ่ง เป็นผู้ถูกร้อง สิ้นสุดลงก่อนที่คณะกรรมการรัฐธรรมนูญจะ ได้วินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่ ก็ให้ คณะกรรมการรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งจำหน่ายเรื่องที่พิจารณาอยู่นั้นได้

หมวด ๓

การพิจารณาบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

ที่ศาลเห็นว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๑ ในกรณีที่ศาลเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีขัดต่อรัฐธรรมนูญ และรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวตามมาตรา ๑๗๕ ของรัฐธรรมนูญ ให้ศาลส่งความเห็นเช่นนั้นพร้อมด้วยเอกสารประกอบ ถ้ามี ไปยังปลัดกระทรวงยุติธรรมหรือปลัดกระทรวงกลาโหม แล้วแต่กรณี เพื่อส่งต่อไปยังคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

ก่อนที่คณะกรรมการรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย ศาลจะขอแก้ไขเพิ่มเติมความเห็นหรือเหตุผลประกอบก็ได้ ไม่ว่าจะ

คำขอจากคณะกรรมการรัฐธรรมนูญหรือไม่ และให้นำความใน
วรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๒ ถ้าคณะกรรมการรัฐธรรมนูญประสงค์จะได้
สำนวนความที่เกี่ยวข้องทั้งหมดหรือบางส่วนมาประกอบการ
พิจารณาวินิจฉัย ก็ให้แจ้งไปยังปลัดกระทรวงยุติธรรมหรือปลัด
กระทรวงกลาโหม แล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการขอจากศาล

มาตรา ๒๓ เมื่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญทำคำวินิจฉัย
แล้ว ให้ส่งคำวินิจฉัยนั้นไปยังปลัดกระทรวงยุติธรรมหรือปลัด
กระทรวงกลาโหม แล้วแต่กรณี เพื่อส่งต่อไปยังศาลที่ขอให้
พิจารณาวินิจฉัย

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๒๔ ในระหว่างวุฒิสภากำลังทำหน้าที่รัฐสภา การ
ประชุมใด ๆ ของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ถ้ามีตุลาการรัฐ
ธรรมนูญประชุมไม่น้อยกว่าห้าคน ให้ถือเป็นองค์ประชุม
และให้นำมาตรา ๖ วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ถนอม กิตติขจร

นายกรัฐมนตรี

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๑

เล่ม ๘๖ ตอนที่ ๑๕ ราชกิจจานุเบกษา ๖ มีนาคม ๒๕๑๒

หมายเหตุ— เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาตรา ๑๖๕ วรรคสอง บัญญัติว่า “วิธีการพิจารณาของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น” จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายว่าด้วยวิธีการพิจารณาของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

พระราชบัญญัติ

วิธีการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

พ.ศ. ๒๕๒๒

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๒

เป็นปีที่ ๓๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยวิธีการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติวิธีการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๒๒”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศ
ในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภา ประธานสภา
ผู้แทนราษฎร และนายกรัฐมนตรีรักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๔ ประธานตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นประธานของที่ประชุม
คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ มีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการของคณะตุลาการ
รัฐธรรมนูญ

ในกรณีที่ประธานตุลาการรัฐธรรมนูญไม่มาประชุมหรือไม่อยู่ในที่
ประชุม ให้ตุลาการรัฐธรรมนูญเลือกตุลาการรัฐธรรมนูญคนใดคนหนึ่งทำ
หน้าที่ประธานของที่ประชุม

มาตรา ๕ ให้เลขาธิการรัฐสภาเป็นเลขาธิการคณะตุลาการ
รัฐธรรมนูญ มีหน้าที่ดำเนินกิจการอันเป็นธุรการของคณะตุลาการ
รัฐธรรมนูญ

เมื่อเลขาธิการรัฐสภาไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้
รองเลขาธิการรัฐสภาปฏิบัติหน้าที่แทน

มาตรา ๖ การประชุมของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ต้องมี
ตุลาการรัฐธรรมนูญมาประชุมไม่น้อยกว่าสี่คนจึงจะเป็นองค์ประชุม แต่
การประชุมเพื่อลงมติวินิจฉัยข้อปรึกษาที่เสนอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

วินิจฉัยตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ต้องมีตุลาการรัฐธรรมนูญมา
ประชุมไม่น้อยกว่าห้าคนจึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมเพื่อลงมติวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา
หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือความเป็นรัฐมนตรีของบุคคลใดสิ้นสุด
ลง ต้องมีตุลาการรัฐธรรมนูญทุกคนมาประชุมจึงจะเป็นองค์ประชุม

การลงมติวินิจฉัยข้อปรึกษาใด ๆ ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็น
ประมาณ เว้นแต่การลงมติวินิจฉัยตามวรรคสอง ต้องมีเสียงเห็นชอบ
ด้วยเป็นเอกฉันท์

ตุลาการรัฐธรรมนูญคนหนึ่งมีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้ามี
คะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นได้อีกเสียง
หนึ่งเป็นเสียงขาด

มาตรา ๗ เมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้รับคำร้องหรือความเห็น
ให้วินิจฉัยปัญหาใด ๆ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้คณะตุลาการ
รัฐธรรมนูญนัดประชุมครั้งแรกภายในสิบวันนับแต่วันได้รับคำร้องหรือ
ความเห็นนั้น

มาตรา ๘ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาของคณะตุลาการ
รัฐธรรมนูญ ตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจเข้าตรวจรายงานการประชุม
หรือเอกสารใด ๆ ของรัฐสภาได้

มาตรา ๙ ในการปฏิบัติกรตามพระราชบัญญัตินี้ให้ตุลาการ
รัฐธรรมนูญเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๑๐ คำวินิจฉัยของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญให้ทำเป็นหนังสือ และให้แสดงเหตุผลประกอบคำวินิจฉัยนั้นด้วย

หมวด ๒

การพิจารณาการสิ้นสุดแห่งสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา
และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และความเป็นรัฐมนตรี

มาตรา ๑๑ ในการพิจารณาคำร้องของสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งร้องตามมาตรา ๘๑ หรือมาตรา ๑๕๕ วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งให้นำบทบัญญัติมาตรา ๘๑ มาอนุโลมใช้บังคับนั้น ถ้าคณะกรรมการรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำร้องนั้นไม่ขอความที่อ่านไม่เข้าใจหรือไม่ถ้อยคำไม่สุภาพ หรือสภาพแห่งคำร้องนั้นไม่ชัดเจนหรือไม่มีข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งคำร้องหรือข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามคำร้องนั้นแม้จะฟังว่าเป็นความจริงก็ไม่เป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการรัฐธรรมนูญมีอำนาจทำคำวินิจฉัยให้ยกคำร้องนั้นเสียได้ โดยไม่ต้องดำเนินการพิจารณาต่อไป

ถ้าคณะกรรมการรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำร้องนั้นชอบที่จะได้รับการพิจารณาต่อไปก็ให้ส่งสำเนาคำร้องนั้นไปยังผู้ถูกร้อง และกำหนดให้ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงภายในสิบห้าวันนับแต่วันได้รับสำเนาคำร้อง

กำหนดระยะเวลาตามวรรคสอง ถ้าผู้ถูกร้องยื่นคำขอขยายเวลา คณะกรรมการรัฐธรรมนูญอาจอนุญาตให้ขยายได้ตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๑๒ การส่งเอกสารตามมาตรา ๑๑ วรรคสอง ให้ส่งแก่ผู้ถูกร้อง ณ ภูมิลำเนาและสถานที่ติดต่อแห่งใดแห่งหนึ่งตามที่อยู่ผู้ถูกร้องได้แจ้งไว้ต่อสำนักงานเลขาธิการรัฐสภา หรือสำนักนายกรัฐมนตรี

ในกรณีที่ไม่สามารถส่งสำเนาคำร้องและหนังสือกำหนดเวลาให้ยื่นคำชี้แจง ให้แก่ผู้ถูกร้อง ได้หรือผู้ถูกร้อง ไม่ยอมรับสำเนาคำร้องและหนังสือกำหนดเวลาให้ยื่นคำชี้แจง คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งให้ปิดประกาศ ณ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา เพื่อให้ผู้ถูกร้องมารับสำเนาคำร้องและหนังสือกำหนดเวลาให้ยื่นคำชี้แจงที่สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา ภายในสิบห้าวันนับแต่วันปิดประกาศ และส่งสำเนาประกาศทางไปรษณีย์ลงทะเบียนให้แก่ผู้ถูกร้อง ณ สถานที่ตามวรรคหนึ่ง ในวันปิดประกาศนั้นด้วย

มาตรา ๑๓ เมื่อผู้ถูกร้องได้รับสำเนาคำร้องแล้วและได้ยื่นคำชี้แจง หรือผู้ถูกร้องไม่ได้ยื่นคำชี้แจงภายในเวลาที่กำหนด หรือไม่มารับสำเนาคำร้องและหนังสือกำหนดเวลา ยื่นคำชี้แจงตามประกาศตามมาตรา ๑๒ ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญกำหนดวันพิจารณาครั้งแรก

วันพิจารณาทุกครั้งให้ปิดประกาศไว้ ณ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา สำหรับประกาศกำหนดวันพิจารณาครั้งแรกให้ส่งสำเนาไปยังประธานแห่งสภาที่ได้ส่งคำร้องและผู้ถูกร้อง ไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนวันพิจารณา

การพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้กระทำโดยเปิดเผย เว้นแต่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะสั่งเป็นอย่างอื่น หรือผู้ถูกร้องขอให้กระทำเป็นการลับ

มาตรา ๑๔ ก่อนถึงวันพิจารณาครั้งแรกตามมาตรา ๑๓ ผู้ร้อง หรือผู้ถูกร้องจะขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องหรือคำชี้แจง แล้วแต่กรณีก็ได้แต่ต้องเกี่ยวกับคำร้องหรือคำชี้แจงเดิม โดยยื่นคำร้องต่อประธานแห่งสภาที่ไต่รับคำร้องนั้น

ให้นำมาตรา ๑๑ มาใช้บังคับแก่การแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องหรือคำชี้แจงโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕ ผู้ถูกร้อง ไม่ว่าจะได้ยื่นคำชี้แจงไว้หรือไม่ มีสิทธิเข้าฟังการพิจารณาของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ตามพยานและอ้างตนเอง หรือพยานหลักฐานอื่นเป็นพยาน

มาตรา ๑๖ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจออกคำสั่งเรียกผู้ร้อง หรือบุคคลอื่นใดนอกจากผู้ถูกร้องมาให้ถ้อยคำเป็นพยาน หรือเรียกบุคคลใดให้ส่งเอกสารหรือสิ่งใด ๆ ซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานมาประกอบการพิจารณาได้

มาตรา ๑๗ คำสั่ง ประกาศหรือหนังสืออื่นใดของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ให้ประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ ตุลาการรัฐธรรมนูญผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ หรือตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งได้รับมอบหมายจากคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นผู้ลงลายมือชื่อ

มาตรา ๑๘ การส่งคำสั่ง ประกาศหรือหนังสืออื่นใดของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ นอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๒ แก่บุคคลใดก็ตามให้นำมาตรา ๑๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งการสืบพยานหลักฐานใด ๆ ที่เห็นว่าไม่เกี่ยวกับประเด็นหรือไม่มีความจำเป็นแก่การพิจารณา หรือจะทำให้การพิจารณาคืบช้าโดยไม่สมควร

มาตรา ๒๐ ในการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการรักษาความสงบเรียบร้อยของการพิจารณาวินิจฉัย การให้บุคคลใดที่เข้ายื่นออกไปนอกสถานที่พิจารณาและกระทำการใด ๆ เพื่อให้การพิจารณาดำเนินไปโดยสงบเรียบร้อยและรวดเร็ว รวมทั้งวางระเบียบเกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๑ เมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยและแจ้งให้ประธานแห่งสภาที่ส่งคำร้องทราบแล้ว ให้ประธานแห่งสภานั้นแจ้งคำวินิจฉัยไปยังผู้ร้องและผู้ถูกร้อง

มาตรา ๒๒ ในกรณีที่ปรากฏต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงก่อนที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะได้วินิจฉัยว่า สมาชิกภาพหรือความเป็นรัฐมนตรีของผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่ ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งจำหน่ายเรื่องที่พิจารณาอยู่นั้นได้ แล้วแจ้งให้ประธานแห่งสภาที่ส่งคำร้องทราบ

หมวด ๓

การพิจารณาหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่เสนอ
และร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้

มาตรา ๒๓ ในกรณีที่ประธานวุฒิสภาหรือประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งร่างพระราชบัญญัติที่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรเห็นว่าหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ไปให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามมาตรา ๑๓๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ให้ประธานวุฒิสภาหรือประธานสภาผู้แทนราษฎร แล้วแต่กรณี ส่งหลักการของร่างพระราชบัญญัติทั้งสองไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญพร้อมด้วยเหตุผลในการเสนอร่างพระราชบัญญัติทั้งสองนั้นด้วย

ในระหว่างที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญยังมิได้วินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติที่ประธานวุฒิสภาหรือประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งมาตามวรรคหนึ่งมีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้หรือไม่ ถ้าคณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นได้ถอนร่างพระราชบัญญัตินั้นไปให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญสั่งจำหน่ายเรื่องที่พิจารณาอยู่นั้น แล้วแจ้งให้ประธานวุฒิสภาหรือประธานสภาผู้แทนราษฎรทราบ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๒๔ เมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญทำคำวินิจฉัยแล้ว ให้ส่งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานวุฒิสภาหรือประธานสภาผู้แทนราษฎร แล้วแต่กรณี

หมวด ๔

การพิจารณาปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลต่าง ๆ

มาตรา ๒๕ ในกรณีที่ศาลหนึ่งศาลใดเห็นสมควรให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลยุติธรรมกับศาลอื่นหรือระหว่างศาลอื่นด้วยกันตามมาตรา ๑๑๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ให้ศาลนั้นส่งความเห็นไปยังปลัดกระทรวงซึ่งหน่วยงานผู้รับผิดชอบงานธุรการของศาลดังกล่าวอยู่ในสังกัดเพื่อส่งต่อไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

ก่อนที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย ศาลจะขอแก้ไขเพิ่มเติมความเห็นหรือเหตุผลประกอบก็ได้ ไม่ว่าจะมีความขอจากคณะตุลาการรัฐธรรมนูญหรือไม่ก็ตาม

มาตรา ๒๖ เมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญทำคำวินิจฉัยแล้ว ให้ส่งคำวินิจฉัยนั้นไปยังปลัดกระทรวงผู้ซึ่งส่งความเห็นมาให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเพื่อส่งต่อไปยังศาลนั้น

หมวด ๕

การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่มิชอบความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๗ ในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งสองสภารวมกัน หรือสมาชิกของแต่ละสภานายกรัฐมนตรีเสนอความเห็นเพื่อให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าร่าง

พระราชบัญญัติที่ได้รับความเห็นชอบของ รัฐสภาแล้วมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๑๘๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวขึ้นไปพร้อมกับความเห็นและให้นำมาตรา ๒๕ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๘ เมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญทำคำวินิจฉัยแล้ว ให้ส่งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ส่งความเห็นให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยหรือนายกรัฐมนตรี แล้วแต่กรณี

หมวด ๖

การพิจารณาบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๙ ในกรณีที่ศาลเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวตามมาตรา ๑๘๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ให้ศาลส่งความเห็นเช่นนั้นพร้อมด้วยเอกสารประกอบ ถ้ามี ไปยังปลัดกระทรวงซึ่งหน่วยงานผู้รับผิดชอบงานธุรการของศาลดังกล่าวอยู่ในสังกัดเพื่อส่งต่อไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญและให้นำมาตรา ๒๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๓๐ ถ้าคณะตุลาการรัฐธรรมนูญประสงค์จะได้สำนวนความที่เกี่ยวข้องทั้งหมดหรือบางส่วนมาประกอบการพิจารณาวินิจฉัย ก็ให้มีคำสั่งเรียกไปยังปลัดกระทรวงผู้ซึ่งส่งความเห็นของศาลนั้นมา

มาตรา ๓๑ เมื่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญทำคำวินิจฉัยแล้ว ให้ส่งคำวินิจฉัยนั้นไปยังปลัดกระทรวงผู้ซึ่งส่งความเห็นมาให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเพื่อส่งต่อไปยังศาลนั้น

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ:- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดให้มีคณะกรรมการรัฐธรรมนูญเพื่อทำหน้าที่พิจารณาปัญหาเกี่ยวกับการสิ้นสุดแห่งสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การสิ้นสุดของความเป็นรัฐมนตรี หลักการของร่างพระราชบัญญัติที่เสนอใหม่กับร่างพระราชบัญญัติที่คงมีอยู่ อันอาจนำที่ระหว่างศาลต่าง ๆ ร่างพระราชบัญญัติที่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลเห็นว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ซึ่งวิธีการพิจารณาของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๕๓ บัญญัติว่าให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติ

**วิธีการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ
พ.ศ. ๒๕๕๐**

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

**ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๐
เป็นปีที่ ๕๒ ในรัชกาลปัจจุบัน**

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้
ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยวิธีการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา
ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติวิธีการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ
พ.ศ. ๒๕๕๐”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร และนายกรัฐมนตรี
รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๔ ประธานตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นประธานของที่ประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ
มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

ในกรณีที่ประธานคณะกรรมการรัฐธรรมนูญไม่มาประชุมหรือไม่อยู่ในที่ประชุมให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญเลือกคณะกรรมการรัฐธรรมนูญคนใดคนหนึ่งทำหน้าที่ประธานของที่ประชุม

มาตรา ๕ ให้เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเป็นเลขาธิการคณะกรรมการรัฐธรรมนูญมีหน้าที่ดำเนินการทางธุรการของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

เมื่อเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้เลขาธิการวุฒิสภาปฏิบัติหน้าที่แทน

มาตรา ๖ การประชุมของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ต้องมีคณะกรรมการรัฐธรรมนูญมาประชุมไม่น้อยกว่าหกคนจึงจะเป็นองค์ประชุม

การลงมติวินิจฉัยข้อปรึกษาใดๆ ให้ถือเสียงข้างมาก เว้นแต่การลงมติวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงตามมาตรา ๘๗ หรือความเป็นรัฐมนตรีของบุคคลใดสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๗๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนตุลาการรัฐธรรมนูญทั้งหมด หรือการลงมติวินิจฉัยว่าพระราชกำหนดใดไม่เป็นไปตามมาตรา ๑๗๕ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนตุลาการรัฐธรรมนูญทั้งหมด

ตุลาการรัฐธรรมนูญคนหนึ่งมีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานของที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นได้อีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๗ เมื่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญได้รับคำร้องหรือความเห็นให้วินิจฉัยปัญหาใดๆ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญนัดประชุมครั้งแรกภายในสิบวันนับแต่วันได้รับคำร้องหรือความเห็นนั้น

มาตรา ๘ ภายใต้งบบังคับมาตรา ๑๖ การแก้ไขเพิ่มเติมความเห็นหรือเหตุผลประกอบที่เสนอต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญไว้แล้ว ให้ทำเป็นหนังสือยื่นต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญก่อนที่คณะกรรมการรัฐธรรมนูญจะทำคำวินิจฉัย

มาตรา ๙ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจเข้าตรวจรายงานการประชุมหรือเอกสารใดๆ ของรัฐสภา วุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎรได้

มาตรา ๑๐ คำสั่ง ประกาศหรือหนังสืออื่นใดของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ให้ประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ ตุลาการรัฐธรรมนูญผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ หรือตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการรัฐธรรมนูญเป็นผู้ลงลายมือชื่อ

มาตรา ๑๑ ในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ให้ตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๑๒ คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้ทำเป็นหนังสือและให้แสดงเหตุผลประกอบคำวินิจฉัยนั้นด้วย

หมวด ๒

การพิจารณาการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และความเป็นรัฐมนตรี

มาตรา ๑๓ ในการพิจารณาคำร้องของสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งร้องตามมาตรา ๕๗ หรือมาตรา ๑๗๓ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งให้นำบทบัญญัติมาตรา ๕๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ถ้าคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำร้องนั้นมีข้อความที่อ่านไม่เข้าใจ หรือมีถ้อยคำไม่สุภาพ หรือสภาพแห่งคำร้องนั้นไม่ชัดเจนหรือไม่มีข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งคำร้อง หรือข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามคำร้องนั้นแม้จะฟังว่าเป็นความจริงก็ไม่ใช่เหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจทำคำวินิจฉัยให้ยกคำร้องนั้นเสียได้โดยไม่ต้องดำเนินการพิจารณาต่อไป

ถ้าคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำร้องนั้นชอบที่จะได้รับการพิจารณาต่อไปก็ให้ส่งสำเนาคำร้องนั้นไปยังผู้ถูกร้อง และกำหนดให้ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงภายในสิบห้าวันนับแต่วันได้รับสำเนาคำร้อง

กำหนดระยะเวลาตามวรรคสอง ถ้าผู้ถูกร้องยื่นคำขอขยายเวลา คณะตุลาการรัฐธรรมนูญอาจอนุญาตให้ขยายได้ตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๑๔ การส่งเอกสารตามมาตรา ๑๓ วรรคสอง ให้ส่งแก่ผู้ถูกร้อง ณ ภูมิลำเนาหรือสถานที่ติดต่อแห่งใดแห่งหนึ่งตามที่อยู่ผู้ถูกร้องได้แจ้งไว้ต่อสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร หรือสำนักนายกรัฐมนตรี แล้วแต่กรณี เว้นแต่ผู้ถูกร้องยอมรับเอกสารนั้นไว้

ในกรณีที่มิสามารถส่งสำเนาคำร้องและหนังสือกำหนดเวลาให้ยื่นคำชี้แจงให้แก่ผู้ถูกร้องได้ หรือผู้ถูกร้องไม่ยอมรับสำเนาคำร้องและหนังสือกำหนดเวลาให้ยื่นคำชี้แจง คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งให้ปิดประกาศ ณ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา และ

สำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อให้ผู้ถูกร้องมารับสำเนาคำร้องและหนังสือกำหนดเวลาให้ยื่นคำชี้แจงที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรภายในสิบห้าวันนับแต่วันปิดประกาศ และส่งสำเนาประกาศทางไปรษณีย์ลงทะเบียนให้แก่ผู้ถูกร้อง ณ สถานที่ตามวรรคหนึ่งในวันปิดประกาศนั้นด้วย

มาตรา ๑๕ เมื่อผู้ถูกร้องได้รับสำเนาคำร้องแล้วและได้ยื่นคำชี้แจง หรือผู้ถูกร้องไม่ได้ยื่นคำชี้แจงภายในเวลาที่กำหนด หรือไม่มารับสำเนาคำร้องและหนังสือกำหนดเวลาให้ยื่นคำชี้แจงตามประกาศตามมาตรา ๑๔ วรรคสอง ให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญกำหนดวันพิจารณาครั้งแรก

ให้ปิดประกาศวันพิจารณาทุกครั้งไว้ ณ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา และสำนักนายกรัฐมนตรี สำหรับประกาศกำหนดวันพิจารณาครั้งแรกให้ส่งสำเนาไปยังประธานแห่งสภาที่ได้ส่งคำร้อง และผู้ถูกร้องไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนวันพิจารณา

การพิจารณาของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญให้กระทำโดยเปิดเผย เว้นแต่คณะกรรมการรัฐธรรมนูญจะสั่งเป็นอย่างอื่น หรือผู้ถูกร้องขอให้กระทำเป็นการลับ

มาตรา ๑๖ ก่อนถึงวันพิจารณาครั้งแรกตามมาตรา ๑๕ ผู้ร้องหรือผู้ถูกร้องจะขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องหรือคำชี้แจง แล้วแต่กรณีก็ได้ แต่ต้องเกี่ยวกับคำร้องหรือคำชี้แจงเดิม โดยยื่นคำร้องต่อประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องนั้น

ให้นำมาตรา ๑๓ มาใช้บังคับแก่การแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องหรือคำชี้แจงโดยอนุโลม

มาตรา ๑๗ ผู้ถูกร้องไม่ว่าจะได้ยื่นคำชี้แจงไว้หรือไม่ มีสิทธิเข้าฟังการพิจารณาของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ตามพยานและอ้างตนเองหรือพยานหลักฐานอื่นเป็นพยาน

มาตรา ๑๘ คณะกรรมการรัฐธรรมนูญมีอำนาจออกคำสั่งเรียกผู้ร้องหรือนุคคลอื่นใดนอกจากผู้ถูกร้องมาให้ถ้อยคำเป็นพยาน หรือเรียกบุคคลใดให้ส่งเอกสารหรือสิ่งใดๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานมาประกอบการพิจารณาได้

มาตรา ๑๙ การส่งคำสั่ง ประกาศหรือหนังสืออื่นใดของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ให้นำมาตรา ๑๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๐ คณะกรรมการรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งงดการสืบพยานหลักฐานใดๆ ที่เห็นว่าไม่เกี่ยวกับประเด็น หรือไม่มีความจำเป็นแก่การพิจารณา หรือจะทำให้การพิจารณาชักช้าโดยไม่สมควร

มาตรา ๒๑ ในการพิจารณาของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการรักษาความสงบเรียบร้อยของการพิจารณาวินิจฉัย การให้บุคคลใดซึ่งฝ่าฝืนออกไปนอกสถานที่พิจารณาและกระทำการใดๆ เพื่อให้การพิจารณาดำเนินไปโดยสงบเรียบร้อยและรวดเร็ว รวมทั้งวางระเบียบเกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๒ เมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญทำคำวินิจฉัยและแจ้งให้ประธานแห่งสภาที่ได้ส่งคำร้องทราบแล้ว ให้ประธานแห่งสภานั้นแจ้งคำวินิจฉัยไปยังผู้ร้องและผู้ถูกร้อง ถ้าเป็นการวินิจฉัยว่าความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงหรือไม่ ให้ประธานแห่งสภานั้นแจ้งคำวินิจฉัยไปยังนายกรัฐมนตรีด้วย

มาตรา ๒๓ ในกรณีที่ปรากฏต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงก่อนที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะได้วินิจฉัยว่าสมาชิกภาพหรือความเป็นรัฐมนตรีของผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่ ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งจำหน่ายเรื่องที่พิจารณาอยู่นั้นได้ แล้วแจ้งให้ประธานแห่งสภาซึ่งได้ส่งคำร้องทราบ

หมวด ๓

การพิจารณาหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่เสนอ และร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้

มาตรา ๒๔ ในกรณีที่ประธานวุฒิสภาหรือประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งร่างพระราชบัญญัติที่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรเห็นว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ไปให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามมาตรา ๑๔๕ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ให้ประธานวุฒิสภาหรือประธานสภาผู้แทนราษฎรแล้วแต่กรณีส่งร่างพระราชบัญญัติพร้อมกับเหตุผลในการเสนอร่างพระราชบัญญัติทั้งสองนั้นไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

ในระหว่างที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญยังมิได้วินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติที่ประธานวุฒิสภาหรือประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งมาตามวรรคหนึ่งมีหลักการอย่างเดียวกัน หรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้หรือไม่ ถ้าคณะรัฐมนตรี หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นได้ถอนร่างพระราชบัญญัตินั้นไปให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญสั่งจำหน่ายเรื่องที่พิจารณาอยู่นั้น แล้วแจ้งให้ประธานวุฒิสภาหรือประธานสภาผู้แทนราษฎรทราบ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๒๕ เมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญทำคำวินิจฉัยแล้ว ให้ส่งคำวินิจฉัยไปยังประธานแห่งสภาที่ได้ส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

หมวด ๔

การพิจารณาข้อบังคับการประชุมของวุฒิสภา ข้อบังคับการประชุมของสภาผู้แทนราษฎร
และข้อบังคับการประชุมของรัฐสภาที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๖ ในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอความเห็นเพื่อให้
คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าข้อบังคับแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิก หรือข้อบังคับของรัฐสภาในเรื่องใด
ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๑๕๕ ทวิ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ให้ส่งข้อบังคับนั้น
พร้อมกับความเห็นไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๗ เมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญทำคำวินิจฉัยแล้ว ให้ส่งคำวินิจฉัยไปยังประธานแห่งสภา
ที่เป็นผู้ตราข้อบังคับนั้นทราบเพื่อดำเนินการต่อไป

หมวด ๕

การพิจารณาพระราชกำหนดที่ไม่เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๘ ในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอความเห็นเพื่อให้
คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าพระราชกำหนดที่ขออนุมัติต่อสภาไม่เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ
ตามมาตรา ๑๗๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นส่ง
ความเห็นนั้นพร้อมทั้งพระราชกำหนดไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๙ เมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญทำคำวินิจฉัยแล้ว ให้ส่งคำวินิจฉัยไปยังประธานแห่งสภา
ที่ได้ส่งความเห็นนั้นให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

หมวด ๖

การพิจารณาปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลต่างๆ

มาตรา ๓๐ ในกรณีที่ศาลใดศาลหนึ่งเห็นสมควรให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยปัญหา
เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลยุติธรรมกับศาลอื่น หรือระหว่างศาลอื่นด้วยกันตามมาตรา ๑๕๕ เบญจ
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ให้ศาลนั้นส่งความเห็นไปยังหัวหน้าหน่วยงานผู้รับผิดชอบงาน
ตุลาการของศาลดังกล่าวเพื่อส่งต่อไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๓๑ เมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญทำคำวินิจฉัยแล้ว ให้ส่งคำวินิจฉัยไปยังหัวหน้าหน่วยงานตามมาตรา ๓๐ เพื่อส่งต่อไปยังศาลที่ได้ส่งความเห็นมาให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

หมวด ๗

การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๓๒ ในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกัน หรือนายกรัฐมนตรีเสนอความเห็นเพื่อให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้วมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๐๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าวหรือนายกรัฐมนตรี แล้วแต่กรณี ส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นพร้อมกับความเห็นไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๓๓ เมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญทำคำวินิจฉัยแล้ว ให้ส่งคำวินิจฉัยไปยังประธานแห่งสภาที่ได้ส่งความเห็นให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยหรือนายกรัฐมนตรี แล้วแต่กรณี

หมวด ๘

การพิจารณาบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๓๔ ในกรณีที่ศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งโดยศาลเห็นว่ามีความขัดแย้งอันสมควรว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญและรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวตามมาตรา ๒๐๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ให้ศาลส่งความเห็นนั้นพร้อมกับเอกสารประกอบถ้ามี ไปยังหัวหน้าหน่วยงานผู้รับผิดชอบงานธุรการของศาลดังกล่าวเพื่อส่งต่อไปให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

มาตรา ๓๕ ถ้าคณะตุลาการรัฐธรรมนูญประสงค์จะได้สำนวนความที่เกี่ยวข้องทั้งหมดหรือบางส่วนมาประกอบการพิจารณาวินิจฉัย ให้มีคำสั่งเรียกไปยังหัวหน้าหน่วยงานตามมาตรา ๓๔ ซึ่งได้ส่งความเห็นของศาลนั้นมา

มาตรา ๓๖ เมื่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญทำคำวินิจฉัยแล้ว ให้ส่งคำวินิจฉัยไปยังหัวหน้า
หน่วยงานตามมาตรา ๓๔ เพื่อส่งต่อไปยังศาลที่ได้ส่งความเห็นมาให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

หมวด ๕
การพิจารณาตีความรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๓๗ ในกรณีที่มีปัญหาจะต้องตีความรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๐๗ ของรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย ให้นายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภา หรือประธานสภาผู้แทนราษฎร
แล้วแต่กรณี ส่งเรื่องนั้นไปยังคณะกรรมการรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย

มาตรา ๓๘ เมื่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญทำคำวินิจฉัยแล้ว ให้ส่งคำวินิจฉัยไปยังนายกรัฐมนตรี
ประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภา หรือประธานสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งได้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ
วินิจฉัย แล้วแต่กรณี

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๑๐
บัญญัติให้วิธีการพิจารณาของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

หอสมุดกฎหมายรัฐธรรมนูญ

580017625